

I den varmeste sommer i mands minde bliver en adelskvinde forvist af sin mand. Han sender hende til den pestramte hovedstad for at arbejde på byens bedste horehus. Huset ligger ved siden af kongens havelabyrint og bliver bestyret af den mystiske Viola, om hvem der går mange sære historier. Man siger, hun står i ledtog med det overnaturlige. Kun én ting er sikker: Viola gemmer på en hemmelighed, der vokser sig større i sommerheden sammen med sygdommene, krigslederligheden og et lille, uønsket foster.

Amalie Langballe (f. 1992) debuterede med *fors vindingsnumre* i 2019. *elskende* er hendes anden roman.

L&R
EGMONT

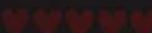
Barcode
9 788711 989623

lindhardtogringhof.dk

amalie langballe

amalie langballe - elskende

Som var Karen Blixen
staaet op fra de døde".
POLITIKEN

En provokerende god roman ...
Læs henda, hvis du tør"
HERLINGSKE

Skært, illusionslost
og radikalt"

KUB
LGV

2025
876

JB LGV
DET KGL.
BIBLIOTEK
Royal Danish Library

elskende

Afsamme forfatter
forsvindingsnumre, roman 2019
Forsøg udi håb – hvad præster ved om kaos,
samtalebog 2021

AMALIE LANGBALLE

elskende

L&R
Lindhardt og Ringhof

elskende

Copyright © Amalie Langballe og Lindhardt og Ringhof Forlag A/S 2025

Omslag: Imperiet / Marlene Diemar
Forfatterfoto: Philip Peng Rosenthal

Bogen er sat med Garamond Premier Pro
og trykt hos Livonia

ISBN 978-87-11-98962-3
1. udgave, 2. opdag 2025

Udgivet med støtte fra

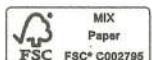
Statens
Kunstmuseum

Danske Skønlitterære Forfattere

I bogen citeres fra *Danske Sagn* af Evald Tang Kristensen

Denne bog er beskyttet i medfør af gældende dansk lov om ophavsret. Kopiering
må kun ske i overensstemmelse med loven. Det betyder f.eks., at kopiering til
undervisningsbrug kun må ske efter aftale med Tekst og Node. Det er ikke tilladt
at udføre tekst- og datamining (TDM) af bogen, herunder til brug for træning af
AI-teknologier m.v., uden forlagets forudgående skriftlige samtykke.

Lindhardt og Ringhof Forlag A/S
Vognmagergade 11, 4. sal
1120 København K
lindhardtogringhof.dk
BOG.DK – dit online bogmagasin

FSC®-mærket er din sikkerhed for, at vores papir kommer fra bæredygtigt drevne
FSC-certificerede skove og andre ansvarlige kilder.

Lindhardt og Ringhof støtter børn og unge

Lindhardt og Ringhof er en del af Egmont. Egmont er Danmarks største
mediekoncern og en fond, som hvert år uddeler omkring 100 millioner kroner til
børn og unge, der har det svært.

Til Philip

Min historie kommer ikke til at give mening. Uanset hvordan jeg anstrenger min erindring, glider noget mig af hænde, og andet kan jeg ikke få placeret. Jeg kan genkalde mig billeder uden sammenhæng: sort røg, en hests svedige flanker, høstmånen.

Der er ting, jeg ved med sikkerhed, men der er flere ting, jeg ikke ved overhovedet. Det er muligt, at drøm og virkelighed har vævet sig ind i hinanden. En tråd af virkelighed har muligvis lagt sig oven på en tråd af drøm, og selv i optrevlingen kan den ene tråd ikke skelnes fra den anden.

Så meget vil jeg gerne gøre klart, inden jeg fortsætter: Jeg kan ikke få delene til at passe sammen, jeg kan ikke afstemme regnskabsbøgerne, i labryintens centrum er der tomt.

Man kan leve et helt liv på en sommer. Jeg skriver det, fordi det er noget af det, jeg ved. Det lærte jeg dengang.

Det var en sommer, hvor det var svært at sove om natten. Så varmt var der; som et par hænder, der giber en om halsen og strammer til.

Så meget kunne lugtes. Hver sommer har sin egen duft, og dennes var blandt andet kvindernes svedige underlår (*røde og hudløse*), børnenes ustyrlige eksem (*sødlig og ostefed*), mændenes svampede pikke (*deres skridt som en syg skovbund*).

Mest af alt kunne man lugte sig selv, kroppen og dens væsker. Min lugt var: udflåd, honning og angst.

I luften hang også sygdom. Det var den, man snakkede om, når man mødtes på gadehjørner og på havnen for at købe sild. Man talte om pesten, den fløj gennem luften som et blåt forklæde, og tre nys, så var man død.

Man sænkede stemmen og talte videre om en anden, mere lunefuld, lidelse. Det var den sygdom, man var mest bange for. Feberen kom og gik som en vægelsindet elsker i natten, siden fulgte opkast og tyndskid (*kroppen som en overfyldt rendesten*). Nogle gange til sidst døden. Man sagde, at det

lindrede sygdommen at skære poterne af en muldvarp og bære dens døde krop ind til brystet, men man sagde også, at det var noget sludder.

Man sagde, at kongen havde beordret sin arving på landet, og man havde ret. Prinsen og alle hans søskende var blevet sendt til en sygdomsfri kystby, og færgemanden dér måtte hverken modtage folk eller gods fra hovedstaden.

Om søndagen hviskede man til hinanden i kirken, man udvekslede sladder om de døde, og man konstaterede: "Herren kalder os hjem i hobetal, udpinte og tilsølede."

I luften hang også noget, man ikke talte om, og det var vanviddet. Det lå på lur i et randområde af ens bevidsthed som et kobbel af hurtige hunde, sultne og tørstige.

Man kunne ikke tale om det, af frygt for at man ved at sige det højt ville sætte det fri.

Jeg tror, det var på grund af vanviddet, at min mand gjorde, som han gjorde. Det var derfor, ingen ved hoffet kom mig til undsætning. Det var sådan, det blev en spøg, et maskespil. Han hviskede mig i mit øre:

"Gå til horehuset. Lær deres hemmeligheder at kende,
og kom så tilbage til mig."

Det var der, i huset, at jeg mødte hende, og det er på grund af hende, jeg nu har noget at fortælle. Hun ville sige, at hendes

historie var en kærlighedshistorie, men jeg er ikke så sikker. Det er aldeles muligt, tror jeg, at hendes historie i virkeligheden handler om penge og drømme og en manglende forståelse for, at nogle gange er det for sent.

Jeg overlader det til dig at følde dom. Hvis du får adgang til denne historie og læser den til ende, må du danne din egen mening. Alt, der kan huskes, bliver skrevet ned.

Hvis der er kærlighed her, håber jeg, at du finder den.

Dette er, hvad jeg ved, dette er vistnok virkelighed: Igennem en varm sommer var vi fire kvinder, der boede og arbejdede i et hus i hovedstaden tæt på kongens lystslot. Mellem os og slottet voksede en labyrinth af tæt buskads, hvor landets skønneste rose efter sigende groede i midten. Uden for huset var der endnu en kvinde, og der var en plan, men den mislykkedes. Der var også nogle mænd, men de er ikke lige så vigtige for historien.

Da sommeren var forbi, og det alt sammen var overstået, opsgøgte jeg en præst, i håb om at han kunne give min sjæl ro (*salve den og ikke-dikke den som en nyfødt*). Der gik rygter om præsten, man sagde, han var kætersk, en jesuit, men det kunne jeg ikke tage mig af. Han var venlig. Han opfordrede mig til at skrive:

“Bekend dine synder som i den gamle tro. Men ikke til mig, ordene må ikke få lyd. Skriv dem ned, og brænd så hvert et ord. Forær dine hemmeligheder til ilden.”

Det var en tid, hvor de få havde meget og ville have meget mere, og de fleste havde lidt og udsigt til at få endnu mindre. Var man blandt de få, spiste man postejer af guldfasaner, prydede sig med ædelsten, så man glimtede i solen, og man købte dyr langvejsfra. Farvestrålende papegøjer, store kattedyr med prikkede mønstre og små aber med kloge ansigter.

Mere guld muliggjorde ekspansion. Festerne, herregårdene og livene blev større i de år. Man gjorde ting alene af den årsag, at man kunne. Blandt de få herskede der en fornemmelse af, at alt kunne anskaffes. Man lod uafladeligt sin frisure omarrangere og flette på nye måder, og nogle gange, når man åbnede sine øjne om morgenen for at møde den gryende dag, syntes man, at tiden lignede en afgrund.

Var man blandt de mange, spiste man, hvad der var, og spiste man ikke op, hældte man grøden og spækket tilbage i lergryden. Man klædte sig i tøj, der havde tilhørt andre – en død onkel, en død søster, en død ven – og som havde lapper. Man kunne samle alt, man ejede, i en bylt, der kunne tages på ryggen. Man lyttede for ivrigt, når snakken faldt på historier om hemmelige skatte i bjergfolkets høje. Når man festede,

festede man for at markere begyndelsen eller slutningen på et stykke arbejde. Der var gilde, før nogen drog i krig, og når høsten var i hus. Man havde kun dyr, der gjorde nytte. Hønsene med deres æglæggeri, hundene med deres hyrderi, kørne med deres mælk, studene med deres kød.

Var man blandt de mange, skulle man ikke gøre sig forhåbninger om at blive blandt de få. Man fik sin livsbane foræret i vuggegave, og det liv lignede det liv, ens forældre havde levet. Der var en orden og nogle hierarkier, som ikke måtte forstyrres. Hvis de blev forstyrret og overskredet, handlede det tit om kærlighed (*uvorn*), men kærlighed var en stemme, som de fleste gjorde klogt i at overhøre.

Det var blandt andet det, hun ikke forstod.

Min mand og jeg tilhørte de få. Vi havde så meget, at det var kedsommeligt, men intet kunne gro i min brudeseng, og det var derfor, han sendte mig væk. Min manglende evne til at blive befrugtet stemte ikke overens med det, han var blevet lovet, at hans liv skulle være. Det var meningen, at han skulle have det hele.

Lige fra vores bryllupsnat havde han fundet mig ufremkommelig som heden. Når han, svedig og frustreret, havde fyldt sin sæd i mig, som man fylder et hul med jord, kunne han sige: "Du kvæler mig."

Netop dét ord, *kvæler*.

Jeg var ung og vidste ikke bedre. Gennem hele min barndom var der blevet trukket en hvid kjole over mit hoved uden på mit andet tøj. Det mælcefarvede stof måtte for enhver pris ikke plettes. Hvis blot den mindste smule støv lagde sig over

kjolens som, ville min far samme aften blotlægge min numse og slå mig med sin dyrebare ridepisk, hvis håndtag var af glatsort ibenholt. *Svirp, svirp, svirp*.

"Din tøs, dit pigebarn, dit køn er af det onde," kunne han sige til mig, mens piskens hale åbnede mig op.

Idealet var for adelsfrøkener som jeg: en uskyld så lys som kalk.

Jeg voksede op på et gods, og mine forældre drev det dygtigt. Fedekalvene forblev fede, kattene holdt rotterne fra kornet, brønden i indergården tørrede aldrig ud. De passede deres tro som en blomstrende æbleplantage i foråret, og de gjorde, hvad de kunne for at leve op til deres forpligtelser. De afleverede deres sønner til kongens hær, og de afleverede deres døtre til passende ægtemænd. I flere generationer havde vores slægt stået på god fod med kongerne, og derfor gjorde nogle af os også tjeneste ved hoffet. Hoffet rejste rundt, vi var, hvor kongen var. Han var vores ledestjerne, cirklens midtpunkt og kompasnålens nord.

Også min mand levede sit liv ved hoffet, og det var derfor, da galskaben greb ham, at han løb gennem gangene på kongens slot på landet, lyden af hårde såler mod marmor, *klonk, klonk, klonk*, hen over plænen og ned til havehuset, hvor han råbte kongen an.

“Høje Majestæt, Høje Majestæt, Høje Majestæt, hør min plan,” råbte han og kiggede skælmsk tilbage mod mig, der var fulgt efter ham.

Han havde ikke altid haft det sådan med mig. I begyndelsen var han sødere, men min mand tog fraværet af en fødsel som en fornærmedse. I hans øjne gjorde jeg modstand, fortjente at blive gravet op, omformet og opdyrket på ny.

“Hvad har du nu fundet på?” svarede kongen. Havehuset var et palæ opført efter italiensk forbillede. På ydersiden af langvæggen var der en billedfrise, som forestillede tidligere tiders elskende. Orfeus og Eurydike, Herkules og Omfale, Achilleus og Patroklos.

Dette ser jeg stadig for mig: blinde, glatte ansigter.

Kongen havde mange penge og holdt for meget af at bruge dem. I modsætning til sin far, den tidligere konge, havde han

kun fornøjelser for øje. Livet ved hoffet var jagt, krige, lege og rigeligt vin. Foran indgangen til palæet stoppede min mand op, hev efter vejret og rettede på sin blå skødefrakke.

“Træd indenfor,” lød kongens stemme. Mine øjne, der kom lige fra den skarpe sol, kiggede ind i et mørke uden slutning. For at skærme sig mod varmen holdt man husets skodder lukkede, og hvor der ikke var skodder, havde man hængt gardiner i vinrød fløj. Før mine øjne havde vænnet sig til dunkelheden, løftede en vind det tunge stof, solens stråler fandt vej ind i rummet og gennem stoffets nederste kanter, og stuen blev kortvarigt badet i et hindbærfarvet lys. I det glimt viste sig to skikkeler liggende på hver deres chaiselong. De lå ubevægelige som firben på en solvarm mur (*udsplattede*). Mellem dem stod et fad med sorte kirsebær. Under skinet: sukker og saftigt kød.

“Sunniva, sørg for noget lys. Jeg vil se min staldbroders ansigt,” sagde kongen. Han havde den sunde kødfuldhed, som kun de velnærede og udhvilede kan opnå.

Man sagde om kongens barndom, at hans amme var blevet fuldkommen udsættet af den udvalgte prins, og mellem mælken og ammebrysterne var han også blevet fodret med magten, og han havde spist af magten (*grådigt*), så snart hans fingre kunne gribe om den og føre den op til hans sultne kæft.

Magten havde smagt af glatte orme.

Jeg forestiller mig tykke små hænder, der griber ud efter tunge mælkebryster, griber ud efter skørter, griber ud efter skeen med melgrød, griber ud efter fjerpennen, griber ud efter

slagvåben, griber ud efter kvindernes lokker (*at blive holdt i håret af en knyttet næve og slæbt langs gulvet og op i sengen*).

Dette skal også siges: Magten gjorde beklageligt os kvinder lidelige.

Når kongen talte, grinte Sunniva. Også ved denne lejlighed i det mørklagte palæ slog hun en bedårende latter op, hun var så sød. Hoffet behandlede hende som en lille skifting, der skulle skærmes og beskyttes og undgås. Der fandtes både en skrøbelighed og en djævelskab i hendes karakter, som gjorde, at man ikke kunne være hende nær nok og samtidig ønskede sig langt væk. En af de andre hofdamer havde engang sagt om hende:

“Hun forvandler os alle, skønt jeg ved ikke til hvad,” og det var sandt.

Sunniva var kongens kone, men hun var ikke landets dronning. Så simpel, privilegeret og svær var hendes position. Man billigede ikke forbindelsen mellem hende og kongen, Gud var ikke til stede ved ceremonien, sagde man. Alligevel sitrede man i hendes nærvær af lige dele modstand og tiltrækning.

Så snart gardinerne var trukket fra, og rummet havde iklædt sig den tidlige sommers bleghed, før min mand hen til kongen og talte i kongens øre.

“Han vil sende hende til et horehus, Sunniva!” råbte kongen og hvinede. Hurtigt og ubesværet var han på benene.

“Jeg har aldrig kendt en bedre spøg!”

Han skridtede rundt i lokalet, opfyldt af en energi, der ikke tillod ham ro. Også min mand var i bevægelse, *op og ned, op og ned* hoppede han, og tilsammen lignede de legende børn.

“Du må ikke være nervøs, min kæreste,” sagde Sunniva til mig, mens vi iagttog vores mænd. Hun talte med sin sædvanlige ubekymrthed (*aldrig helt til stede?*) og tog min ene hånd i sine to.

“Det er ingen sag at leve i vanære,” fortsatte hun. I hende fandtes fynsegodernes ukuelighed, den særlige tro på, at man ikke behøver at tage så tungt på det liv, der findes lige nu og her, for der venter noget bedre, større, lykkeligere lige om hjørnet.

“Åh,” udbrød kongen, “så kan vi jo blive forenet i hendes kød, hvis jeg ellers har råd!” og de grinte og grinte ad tanken.

Denne rørende længsel i så mange mænd: at mærke en anden pik lige på den anden side af en skedevæg.

“Men hvor? Hvor sender du hende hen?” forlangte kongen at få at vide, da han overvandt sit latteranfald.

“Jamen hvorhen, hvorhen, hvorhen skal jeg sende hende?” svarede min mand og sendte mig et kort blik.

I begyndelsen var han sødere.

“Det bedste sted, naturligvis! Hvor end det er,” råbte han så.

“Jeg kender et sted,” sagde kongen og greb ud efter min mand. “Et nyt sted, der på ingen tid har opnået ry af at være det bedste i Norden. Det drives af en tilflytter, en kvinde. Hun ses sjældentude, alle har hørt om hende, men alle har hørt noget forskelligt. At elske med hende skulle være som at befinde sig i helvede og himmerige på samme tid.” (*Men hvad vil det sige?*)

“Det lyder for godt til at være sandt,” svarede min mand, ophidset og åndeløs. “Hvor holder hun til?”

“Tæt på lystslottet, tværs gennem labyrinten. Viola er navnet.”

“Viola?” spurgte Sunniva.

“Jaja, Viola, jeg er ganske sikker i min sag,” svarede kongen, før han registrerede, at det var Sunniva, der spurgte.

“Men sig mig: Hvorfor spørger du, min kære? Nu får du vel ikke gode idéer?” og han grinte igen.

“Min konge er grov.”

Sunniva sagde ikke, at hun kendte nogen ved det navn, at det mindede hende om et andet liv, at det kort sagt var vigtigt. Alt det skulle jeg først finde ud af senere, langt senere.

I stedet fandt Sunniva sin medaljon frem og førte den op til næsen. Den duftede af kanelbark og bergamotte. Det var et sindrigt smykke, konstrueret med fire hulrum, beregnet til fire forskellige dufte. Det var gået på omgang mellem os hofdamer, da kongen havde foræret hende det efter en længere rejse sydpå, til Padova, der var kendt for sine guldsmede. Vi hofdamer havde sagt lyde (*ih* og *ah*) og forsikret hende om, at vi aldrig havde set noget lignende.

Min mand betragtede Sunniva i forventningen om, at hun ville sige mere, men da hun forblev tavs, vendte han sig om mod mig.

“Jeg vil have dig af sted allerede i morgen, du keder mig så grumt som en gammel sæk kartofler.”

“Lad os fejre hendes afgang i aften,” sagde kongen til min mand. “Der skal være vin og musik og fyrværkeri.”

Sådan blev det. Kongen ønskede fest, og hver tjener og tjene-stepige på slottet måtte opgive, hvad end han eller hun havde været i færd med. Hvide lagener, som hang til tørre i solen, blev ikke hentet ind.

Jeg husker ikke meget fra forberedelserne og endnu mindre fra festen. Jeg husker, at jeg samlede en grå kat opude i slots-gården, og jeg holdt den ind til mig, så jeg kunne fornemme dens hjertebanken gennem pelsen, gennem kjolestoffet og mod huden. Det var en smuk kat med giftgule øjne og skarpe kløer. Jeg husker at blive bevidst om min krop der, hvor dens krop mødte min. Ved afgrænsningen mellem os.

Jeg husker at sidde til selve festen og få øje på Sunniva ved højbordet og en mand, der havde set, hvad jeg så, som sagde:

“Hvis de lod hende, kunne hun forføre et kontinent.”

Måske var det virkelig sådan.

Gæsterne kendte ikke festens anledning. Der var altid en anledning ved hoffet, og de var i øvrigt ligeglade. Så længe vinen var god (*og det var den*), og kødet var saftigt (*og det var det*), blev der ikke stillet spørgsmål.

Omkring midnat blev vi kaldt ud i haven, hvor fyrværkeren stod klar. Med sin venstre hånd forberedte han lunterne. Man sagde, at den højre var sprængt i stykker og ikke ville hele, og det var derfor, han bar sorte gedeskindshandsker. Man sagde, at der fandtes en jordslæt råddenskab under læderet. Man talte om kød i laser og stumper af blotlagt ben.

Der lød en knitren, da lunten blev tændt, som blev efterfulgt af en hvislende lyd, da raketten brændte sig gennem luften, før den eksploderede. Fra staldene kunne man høre heste, der vrinskede og satte deres hove hårdt i jorden. Fra skoven kom lyden af vinger i bevægelse, flokke af duer fôr op. Farver spredte sig som gennem vand kun for at dø ud igen.

Men på himlen, i et kort øjeblik, fandtes intet andet end farven rød.

Sunniva stod ved siden af mig under seancen, hendes ansigt blev skiftevis oplyst og henlagt i skygger. Hun nulrede mit kjolebånd med sine urolige moderhænder (*altid på jagt efter noget at udglatte*), mens hun talte.

“Som jeg ser det, kan man leve et liv en dag og vågne op i et andet den næste. Det er sådan, livet finder sted; dagene går, indtil man ikke længere kan genkende sig selv. Måske indtil man ikke længere er sig selv.”

Selv nu kan jeg ikke regne ud, hvad hun hentydede til.

Søvnløse sommernætter: De første timer er sølvstænkede, de sidste er lyserøde. Hver og en er lang.

Den slags nætter skræmmer mig, det har de altid gjort. Det er den konstante udveksling af varme og materie med omgivelserne, jeg ikke bryder mig om. De åbne porer, modtagelige for hvad som helst.

Derforsov jeg heller ikke, da min mands hushovmester hentede mig. Jeg blev placeret i en vogn, man talte ikke til mig, gardinerne i de små ruder var trukket for.

Der findes jo disse øjeblikke af rædsel (*blikstille*), hvor man nøgternt må konstatere over for sig selv: Nu kan jeg snart ikke mere. Men også disse øjeblikke, disse dage, kommer og går. Det må huskes.

Omkring solopgang passerede vi gennem skoven, hvor en jagt skulle afholdes senere samme dag. Et dyr, helst en kronhjort, skulle dø for kongens hånd. Andre dyr kunne også gå an. En ræv, et vildsvin, til nød fasaner. Jeg trak de små gardiner en smule til side og kiggede ud.

Det var, mens jeg betragtede landskabet glide forbi mig, at det gik op for mig: Min måde at genkalde mig ting på,

huske, var splintret. Som om mit liv indtil da havde været en glasvase, der – uden at jeg havde bemærket det – var blevet tabt på et koldt stengulg. Utallige gange havde jeg været med, når en mand skulle nedlægge vildt. Min far, mine brødre, mine onklar, min mand, min konge. Jeg havde set dem alle ride ud og komme hjem med fjer, skind, gevirer, stødtænder og død. Men anledningerne, årstiderne, deltagernes ansigter kunne ikke længere skelnes fra hinanden. Glasvasen kunne ikke samles igen.

Jeg prøvede at ordne mine minder, få styr på dem, men i den tidlige morgen, hvor dug klamrede sig til græsstrå, og tåge (*smørgylden*) smøg sig op og ned ad birketræernes stammer, kunne jeg ikke få dem sat i system.

Jeg lændede mig tilbage igen og lod mit hoved hvile mod en hård nakkestøtte. Jeg havde en fornemmelse af, at det ikke var mit liv, jeg huskede tilbage på. At jeg delte liv med en anden, måske flere.

Undervejs døsede jeg hen. Jorden var stadig fed og fugtig efter forårets regn, og den mørke jord gjorde karetens bevægelser blidere, næsten vuggende. Jeg drømte, at jeg var i en kirke, hvor solsorte bar lig af musvitter til deres reder. Jeg iagttog dem på afstand, det havde ikke noget med mig at gøre. I drømmen følte jeg ingenting.

Allerede før min mand sendte mig væk, havde jeg det ikke så godt. Jeg led af sære drømme, underlige forestillinger. Efter lægens anvisning lagde jeg kridt under tungen og smurte mig ind i hestefedt, men ingen af delene hjalp. Der sad noget

ildevarsrende i mig, et sted omkring lungerne. Det var, som om jeg vidste, at noget ville gå galt, at en plan ikke ville blive fulgt (skønt jeg ikke kendte planen?), at noget skulle slutte. Inden i mig fandtes et lille dyr med hamrende hjerte, *dunk dunk dunk*, og det hvide vendt ud af øjnene.

Men dette fandtes også: en spirende lidelighed, ikke nem at løbe fra.

Halvvejs gjorde vi holdt ved en mølle. Hestene var trætte og tørstige. Det nærmede sig middag, solen var på himlen, vi havde stadig lang vej.

Kusken bragte mig et bæger med øl. Han fortalte mig, at vi ville være fremme tidsnok til, at jeg kunne finde mig til rette i det nye hus. I åen løb der stadig vand, jeg kiggede ned på det, mens han talte.

“Hvorfor tugter Deres mand Dem sådan?” spurgte han. Øjnene var blå og mælkede (*blikket både seende og ikke*), og han mente ikke noget ondt.

Måske derfor kom lysten til at kaste sig i favnen på spørgeren og tigge om undsætning. Gøre bønfald. Grib om skuldre og kramme om ankler og tigge. Om der da ikke er en anden vej, en flugt.

Spænd hestene af vognen og lad mig få den hurtigste.

Lad mig rende hen over markerne, gennem skoven, ind i natten, til havet og videre, ud af mørket og forbi daggryet.

Fortæl en løgn, når du vender hjem.

Hjælp mig.

Hun lignede en fin dame (*ophøjet*), men nogle gange, sammen med mændene, begyndte Gunhild at skrige og bide. Hun kunne bide så hårdt, at der gik hul på huden, og små, saftfyldte åbninger trådte frem. Der var mænd derude, der havde mærker efter hendes tænder.

Det fortalte hun mig om aftenen, inden vi skulle sove. Vi delte værelse. Jeg var blevet indlogeret, og kusken var kørt.

“Det meste af tiden prøver jeg slet ikke at tænke,” sagde Gunhild. Hun lå på maven med hovedet drejet mod mig. “Det fungerer bedst for mig, hvis jeg lader kroppen vise vej. Indimellem kan jeg så alligevel ikke lade være med at tænke. Jeg tænker på tiden. Jeg tænker på, at noget nyudklækket lige så stille forsvinder ud af mig. Jeg kan mærke, hvordan det er stattes med noget andet, noget ... ældet. Fordærvet kalvefars eller muggent brød eller noget i den stil,” sagde hun og tøvede. “Jeg kan næsten ikke holde de ældste kroppe ud. Den måde, hvorpå ballerne slår folder som draperinger. Halsens slaskværk, som om de bruger en plukket høne som tørklæde. Hvis de så ovenikøbet hoster eller har vorter, eller der er udslæt omkring pikken, bliver jeg først kvalm, siden forrykt.”

Gunhild kløede sig på ryggen, tommelfingerne gled op og ned mellem hendes skulderblade. Jeg kunne ane, hvordan hun kradsede hul på en betændt knop, der sad lige ved sækvens kant. Væsken lavede en lille, fugtig plet på stoffet. Hvis ikke vi havde ligget så tæt, havde jeg ikke set den.

Hun var yngre end mig, eller måske var vi jævnaldrende, men hun var yngre, end jeg nogensinde har været. Noget barnligt i hende var intakt.

“Men Gud,” sagde hun så. “Jeg glemmer, at du ikke er startet endnu. Jeg skræmmer dig ikke med min snak, vel?”

Hun forsikrede mig om, at der ikke var noget at være bange for. Hun sagde, at Viola var god, hun var ordentlig. Man kunne ikke ønske sig nogen bedre til at bestyre et hus. Hun sorgede for rene lagener, vand at vaske sig i, tørt brænde til ildstedet om vinteren.

“Passer det, hvad de siger?” spurgte hun. “At du er blevet sendt hertil, fordi du ikke kan befrugtes?” Hun fortsatte uden at vente på mit svar: “Det er held i uheld, for det er egentlig børn, man virkelig skal være bange for at få her, men hvis du er sikker på, at du er gold, så har du ikke noget at være bange for. Resten er fint nok.”

Det burde ikke være svært for mig at beskrive huset, jeg blev sendt til, for jeg kan se det for mig så nemt som ingenting. Jeg kan gå fra rum til rum, betragte sengestolernes udskæringer, næstudere væggenes farver og tapeternes mønstre og kigge ud ad ruderne og ned i gården. Jeg kan høre lyden af rotternes poter over plankegulvet om natten (*bittesmå negle kradser i træ*). Jeg kan træde ind i mit og Gunhilds kammer, hvor der lå silkebånd i bunker på gulvet, og hvor vi havde morgensol. Jeg kan stille mig tæt på vinduet og presse min venstre kind mod glasset og ane skovbrynet i horisonten. Jeg kan gå ud ad hoveddøren og få øje på kongens bolig, der ligesom huset lå i udkanten af byen, og jeg kan gå ned ad vejen mod havnen.

Alligevel er det, som om ordene undslipper mig.

Udefra lignede huset mange andre huse i byen, med tre etager og en dyb kælder, hvor saltet flæsk hang på kroge. Indenfor, derimod, lignede det ikke noget andet. Der var tre værelser, som mændene kunne vælge: det røde, det blå og det gule. Kan jeg beskrive dem bedre? Farverne var: kødet, himlen, afsindet.

I huset fandtes også et fjerde værelse, mænd blev ført til, og det var Violas. Vi andre var forment adgang til det, men det var det smukkeste.

De resterende værelser deltes vi kvinder om. I den tid jeg boede der, levede vi fire kvinder i huset, men endnu flere arbejdede der, hvis efterspørgslen var til det. Der kom også en kogekone og tilberedte vores mad, og to tjenestepiger gjorde rent, men af hensyn til deres rygte var de indlogeret andetsteds.

Husets centrum var en krostue, som var det første, der mødte en, når man trådte ind fra gaden. Der var det ofte svært at bevæge sig for bare menneskekroppe. Så ville gulvene klistre af spildt øl og sæd og vin og måske tårer, og der ville være støj uden lige.

I krostuen gik musikanterne aldrig hjem.

Jeg kunne fylde en bog med pikke, hvis bare jeg kunne huske dem alle. Men man husker dem ikke, man glemmer dem. Man husker i stedet andre ting, vilkårlige detaljer. En fremskudt hofteskål, boblerne fra en mousserende vin, noget sagt i forbifarten (*der var to børn, men der havde været flere*), en sur-vammel smag af störknet lort i området mellem en pik og et røvhul.

Om den første husker jeg tydeligst: chokoladen og røvpuleriet. Han var en handelsmand. Hans penge var nye, og de var kommet hurtigt. Det kunne ses (*for skinnende og for usikker*). Jakken var i brokade med guldkant, kjortlen havde sløjfer, skoene blev lukket med sølvspænder. På hans ene finger sad en guldring med indfattede ædelsten.

Med sig havde han chokolade, fordi han handlede med jøderne. Det var dem, der skaffede delikatessen til landet. De kendte nogen, der kendte nogen langt væk, hvor kakaobønner gror.

Da han lagde et stykke på min tunge, sagde han:

“Du har ikke smagt noget lignende.”

Han vidste ikke, hvem jeg var, så jeg lod, som om jeg var et menneske, der ikke kendte den vanedannende bitterhed, den

blide smelten på tungen, den søde lille kvælning, når kakaoen lagde sig som tjære i halsen.

Det var ikke første gang, at han havde bragt chokolade til huset. I foråret, netop hjemvendt fra en rejse til Hamborg og Altona, havde han hørt om en kvinde, der kaldte sig Viola. Måden, der blev talte om hende på, mindede ham om hans år i Amsterdam, hvor iveren efter tulipaner var på sit højeste. Et enkelt lovende løg kunne gå for prisen på en juvel, en tønde kardemomme, en dygtig avlshingst.

Det havde været som løbeild, ingen gik fri. På kroer spillede man ulovlige spil i overfyldte baglokaler med tulipanløg som indsats, og i horehusene var de gangbar mønt. Munkene hyrede vagter med tunge køller og morgenstjerner til deres klosterhaver.

Ligesådan var stemningen altså, da han vendte hjem, og navnet Viola var på alles læber. Han havde spurgt efter adressen, men hans bror havde nægtet at oplyse den for at plage ham, så han havde i stedet spurgt for sig nede på havnen.

Da han først kendte adressen, *ved bygrænsen, nord for kongens slot, i retning mod skoven*, var han hastet af sted, som trak en usynlig hånd ham gennem byen ved hans pik.

Han havde pakket chokolade til gave, fyldt sin pung med guldmønter, klædt sig i sit smukkeste tøj, men han havde ikke fået foretræde for Viola.

I stedet var han blevet anvist et andet værelse med en anden pige, Gunhild. Han havde givet Gunhild chokoladen, og hun havde åbnet munden, og han havde lagt chokoladen på

hendes fremstrakte tunge (*så drilsk en ting*), og muligvis var det de høje forventninger, der ikke tålte at forblive uindfrie, men den aften havde Gunhild fået ham til at føle, at han ikke kunne gøre noget forkert. Hun indgød ham følelsen af, at det var ham, netop ham med hans chokolade og hans brokade og hans historier (*bare små rim, han havde lært sig udenad*), hun havde ventet på. Han var ikke længere den dreng, hvis far havde kaldt ham en krybende rotte. I det røde værelse var han ikke den handelsmand, der var blevet snydt for et parti peber, fordi han havde været blåøjet, ja faktisk håbløst naiv, betaget af store armbevægelser og svindlerens hat med en strudsejfer i.

Hos hende var han ikke den mand, der, lige inden søvnen indfandt sig, møjsommeligt måtte bortjage den tanke, at han resten af sin tid var nødt til at være på vagt over for latterliggørelsen, fordi han *bare ikke* var af særlig stor forstand eller fornuft.

Hele sit liv havde han pejlet efter andres meninger, indkredset deres smag ved at stille spørgsmål efter spørgsmål, fordi han vidste – jo, inderst inde vidste han det godt – at han var sølle. Men kun så sølle, at han godt selv kunne se det.

Han kunne ikke blive enig med sig selv om, om det så var en gave eller en pine.

Under alle omstændigheder var han ikke den type husbond, der tiggede om adgang til sin kone, som der aldrig var noget sjov ved, som han nogle gange måtte tage med vold.

Nej. Han var alt, Gunhild havde ventet på, og det var det eneste, der betød noget, i de timer han opholdt sig i huset. Hvad end han havde lyst til, havde hun også lyst til. Hvis han

sagde, at han ville tage hende i røven (og hvorfor ikke?), havde hun spredt sine baller for ham. Hun havde slugt hans sæd som sirup (findes der nogen større accept?). Hun havde bedt om mere og mere og mere.

Da han forlod hende den aften, vidste han, at han ville komme tilbage, og allerede aftenen efter var han retur. Han spurgte om en ny pige, og da han aftenen efter var kommet tilbage, havde han spurgt efter en ny pige igen.

Sådan var han fortsat, indtil han den aften var endt med mig, og også jeg tog imod chokoladen, som om jeg aldrig havde prøvet noget lignende, og også jeg forstod, at jeg ikke kunne sige nej, da jeg mærkede hans pik trække sig ud af min skede og prøvende nærme sig mit røvhul. Hans krop var spinkel, næsten drenget, der var et misforhold mellem den og pikken.

Jeg kendte ikke smerten på forhånd, da han uden smørelse og uden forberedelse udvidede min ringmuskel. Først har den samme farve som smedens opvarmede jern: hvidere end hvid. I nogle sekunder er der intet andet. Du er smerten, og den er dig. Den fortsætter op gennem rygsøjlen, som om hvirvlerne skal flås åbne, deles på langs (*som stykker af tømmer, der flækkes af øksen*).

Når smerten fortoner sig, bliver man bevidst om endetarmen, hvad der findes deroppe. Man bliver opmærksom på kontroltabet, at man er blevet åbnet. Man bliver en skakt. Man ráber op, til alle skyer i kongeriget, men alligevel aldrig på en måde, der ikke med lidt god vilje kan forveksles med lyst. Skrigene kommer fra et fjernt sted i en selv, et dyb, et krater.

(Og kvinderne skreg op igennem historien: Pas bedre på vores røvhuller).

Man tænker på:

Den første gang man så en stiv pik. Volden og magten, det ville kræve at føre den op i en. Volden og magten, hvormed den blev ført op.

Den første gang man som barn genkendte bølgernes bevægelser i kornmarkerne, nænsomme som kærtregn.

Den første gang man forstod, at de forestillinger, man havde haft om, hvordan livet skulle udfolde sig (*til randen med kærlighed*), netop blot var forestillinger.

Manden med chokoladerne gav mig en ekstra mønt, da han forlod huset. Han trykkede den ind i hånden på mig med en flygtig bevægelse.

Efter den første udveksling (*min lethed for dine penge*) var det, som om jeg havde fået en hemmelighed, selvom jeg udmærket vidste, at mit fravær på slottet ikke ville gå ubemærket hen. Først ville der blive hvisket, og så ville der blive snakket. Der ville være forfærdelse, og der ville være skadefryd.

Mit liv kunne ikke blive, som det havde været, før jeg kom til huset. Vejen tilbage ville ikke føre mig til det sted, jeg kom fra.

Alligevel fantaserede jeg om store balsale og loftsmalerier af frelseren og lysekroner i krystal, og hvordan jeg skulle gå rundt blandt de andre med min hånd i min mands og vide, at jeg havde en hemmelighed.

Livet ved hoffet havde lært mig, at ingen hemmeligheder er så slemme, at de ikke også aer sjælen, som man selv aer sine minkkraver. Den del af mit pigejeg var blevet dyrket og kultiveret, til det ikke længere var piget overhovedet, men kvindeligt og sladdervornt.

Jeg havde været et pigebarn, der lå i høet i stalden og ophidset og uforstående fortalte sin søster: Du må ikke sige det videre, men jeg har set tjenestedrenge tage øg fra hønsehuset, *hvad betyder det?* Og jeg har set kokken og hushovmesteren stå i tæt omfavnelse, *hvad betyder det?* Og jeg har set mor grave i jorden med sine bare hænder der, hvor lillebror ligger begravet, *hvad betyder det?*

Den sommer forstod jeg, at ikke alle hemmeligheder er nemme at bære. Jeg fik foræret en hemmelighed (*klistret og håbløs*), og jeg indså, at vores hemmeligheder er det, der former os. Det er for dem, vi bører og bugter os. Det er for dem, vi lyver, og det er for dem, vi tier, når vi skulle have talt.

Hvad vi ikke vil gøre for at holde nogle hemmeligheder hemmelige og for at kunne sige andre højt, få dem frem i lyset. Det ser jeg nu.

Hemmeligheden starter sådan her: To piger møder hinanden på en ø langt væk fra alting. De er stadig børn, de tørrer stadig deres snot af med håndryggen, og de øver sig stadig på at lægge en hårlok over en anden over en tredje i en fletning. At have langt hår er noget, der skal læres, som så meget andet; ikke lade det ugle, tælle til hundrede, når man børster, ikke forglemme det.

Den enes familie har boet på øen i flere generationer, den anden dukker op, tilsyneladende sammen med de blankslidte stykker af forstenet harpiks, som driver i land om efteråret. På samme måde træder hun ud af det skumvrede hav.

Hun findes pludselig på øen. Det er det, jeg prøver at sige.

Mit gæt er, at der fandtes en purung pige, som vidste, at det navn og det liv, der lå foran hende som et pænt dækket bord, ikke var for hende. Det liv kunne simpelthen ikke leves. Sådan tror jeg, det er gået til. Måske var hun datter af en bøddel eller en garver, og hun ville noget andet, noget mere.

Den ene pige har en historie, der spores nemt og langt tilbage. Man fører stamtavler, får malet portrætter, nedskriver historier. Hendes mor broderer duge med forfædrenes navne og

titler, hun er en flittig og granitagtig kvinde. Huden på pigens arme trækker sig sammen til et stiftprikket landskab, når hun lader sine fingre løbe hen over de sirlige sting.

Moderen er dygtigere end faderen, men de er lykkelige nok.

Familiens historie er nem at genfortælle, for det er en gammelkendt historie: Der er rigdom, og der har været rigdom længe. Hvad mere behøver jeg at sige? Der er søskende, nogle når at blive voksne, endda gamle, andre gør ikke.

Den anden pige har ikke nogen historie. Efter at hun stiger ud af tågen, op af havet, bliver hun ansat som kokkepige hos øens rigeste familie. Det er det eneste, der vides med sikkerhed: Samme år som hun bliver ansat, noteres hendes navn af friherren i en optælling af tjenestefolk. Tilsyneladende ikke født af nogen mor, ikke døbt af nogen præst, ikke indskrevet i nogen kirkebog.

Jeg har ingen forklaring på disse mangler, men den findes.

Det første, hun sagde til mig:

“Du må blive som en fælled.”

Hun havde sit hoved på skrå, det hvilede i hendes hånd, hendes fingre nulrede kindbenet. Foran hende stod et bæger med kirsebærvin, tung og læskende. Jeg sad ved et bord i kro-stuen, og gæsterne råbte til hinanden og fik blussende kinder på grund af varmen og snapsen, og på et tidspunkt ville nogle af dem kalde på mig.

Det var tidlig aften, jeg havde tilbragt en uge i hendes hus uden at møde hende. De andre havde fortalt, at hun fulgte sin egen rytme, og den var som et natdrys. Gunhild mente, at det handlede om andet og mere end usædvanlige sengetider. Nogle aftener, omkring skumringstid, havde hun set Viola komme spadserende over engen, selvom hun netop havde hørt hendes fodskridt i stuen, og flere nætter i træk havde hun trodset forbudt mod at træde ind på Violas værelse og fundet sengen tom.

(Hvad laver Viola om natten?)

Viola var ikke der, hvor man forventede. Det var det, som Gunhild ville frem til. Og hun havde talt videre om hemmelige pagter med trolde og gravsoen og månemagt. Man var

sikker på, at Viola stod i ledtog med noget overnaturligt. Der blev hvisket om væddeløb, hvor Viola red over jorden, og en troldekonge red under jorden, og den, der kom hurtigst frem, skyldte den anden en tjeneste.

“Hvis ikke hun sørgede så godt for os, så ville jeg være et andet sted,” havde Gunhild sagt.

Mændene gik rundt blandt os, som gik de rundt i en kulisse. Vores kroppe var beregnet til at blive arrangeret omkring mændene, i deres skød, liggende for deres fødder. Viola skænkede mig et glas af sin vin, før hun fortsatte med at forklare sig.

“Mange af mine nye piger tror, at de skal lære teknikker, rullende tunger og indsmigrende ord og den slags ting, men det eneste, man skal lære, er at forblive åben. Som en fælled, et fællesareal, som alle må bruge, og hvor alle er velkomne. Forstår du, hvad jeg siger?”

Hun lænede sig tættere ind mod mig.

“Det er ikke sikkert, at du har oplevet det endnu, men før eller siden vil du få det indfald at fjerne dig fra deres berøring. Du vil føle dig mættet, du vil ikke tænke så meget over det, det vil føles naturligt. At fjerne sig, blot en anelse. Ikke noget stort, blot et par sekunder alene med din egen krop. Men denne lyst til at afgrænse dig fra dem, sige ‘jeg er mig, og du er dig, og nu trækker jeg grænsen mellem de to’ må du undgå.”

Jeg forestillede mig at ligge stille i højt græs og mærke krybene (*tusindben og bæbiller*) komme kravlende til mig, i mig, over mig.

Viola talte videre: "For dem skal du være døren, der aldrig lukker, hånden, der aldrig slipper sit tag, karnevallet, der aldrig rykker teltpælene op. Vær det, og du vil aldrig stå uden løn."

Hendes øjne gled gennem lokalet. Tæt på os havde en gruppe mænd fået den tanke, at de kunne drikke deres champagne fra en af kvindernes skød via sivrør, så hendes bare ben stak lige op i luften. Den løse hud på hendes lår hvælvede. Jeg kunne ikke gætte mig til, om champagnen mon sved eller kølede hende.

Den sommer lå andre kvinders kønsorganer mig i stigende grad på sinde. En vis kløe måtte man forvente i arbejdet, det hørte sig til, men det var en mild kløe, blot en øget lyst til at kradse skamlæberne.

Så var der også en anden kløe, der var dybere. Den hev og flæede i en, som et utålmodigt barn hiver og flår i sin guvernante. Når kløen var værst, kunne jeg have penetreret mig selv med en messingbørste, det var den eneste tanke, der kunne lindre: fantasien om at blive revet til blods indefra og ud.

Der fandtes naturligvis remedier i huset, der skulle berolige det sviende og kløende, oksetalg og mælkebøttesaft, men fissen lever sit eget liv. En dag kunne den være opsvulmet og ildelugtende (*som gamle fisk i solskin*), men dagen efter kunne den være modtagelig og smertefri, og der ville sive en klar, cremet væske fra den, som duftede mildt og indbydende (*lun krydderkage?*).

"Jeg tror," fortsatte Viola, og hendes blik fæstnede sig på mig: "At det bliver godt for huset, du er her."

Jeg skulle sidenhen erfare, at hun sjeldent skelnede mellem sig selv og huset.

Jeg kunne godt lide Viola, men hun var ikke altid sød. En morgen blev jeg vækket af, at hun havde ladet en lille mand (*bevægelser som et egern*) krybe ind til mig i min søvn, fordi han gerne ville vække nogen med pikken først.

Den sprællende fornemmelse, når man kommer til bevidsthed, mens man bliver holdt fast.

Kroppen, der er klar til at vriste sig fri (*så dum en krop*), og hovedet, der vågnende skal indse, at flugt ikke er en mulighed.

Da Viola skulle redegøre for, hvorfor hun lydløst havde gennet Gunhild ud af vores kammer og givet manden nøglen, forklarede hun beredvilligt, at han havde tilbudt hende det tredobbelte af, hvad et besøg normalt kostede.

Det var sådan her, det var: Viola ville gerne tjene penge, og hun ville gerne være ordentlig, men hvis valget stod mellem de to ting, så kunne man ikke vide sig sikker på, hvilken hun ville vælge.

Ester, som var den ældste i huset, sagde, at man ikke kunne holde til arbejdet i længden, hvis man ikke drak omfattende. Selv foretrak hun pæresnaps som det første, når hun stod op, og så var kunsten at balancere indtaget, indtil hun igen skulle sove.

Hun sagde, at hun kun trivedes, hvis der var en tæt tåge inde i hende selv.

“Det hele skal dæmpes.”

Hun havde født mange børn, men ingen af dem levede i huset. Mange af dem var taget tilbage til Herren hurtigt og langsomt, fortalte hun, men hun havde ikke lyst til at sige mere. Jeg forestillede mig: blodige geléklumper på køkkenmøddinger og simple kister af billigt træ.

I huset, blandt kvinderne, fortalte man ikke mere, end man havde lyst til at fortælle. Det lærte jeg tidligt. Men en sen aften, da Ester havde drukket tæt, sagde hun alligevel til mig:

“Du kan ikke begrive, hvor velsignet du er, at du ikke kan bære børn. At din krop ikke skal være bolig for andre end dig selv. Herren har velsignet dig med tomhed, vær sikker og vis på det.” Hendes læber var trætte og indsunkne (*hvor forsvandt trutmunden hen?*), hendes øjne var glas.

“Hvad jeg ikke ville give ...” fortsatte hun, “... for ikke at have båret de børn, alle de børn, for ikke at føle mig som en strandbred, bølgerne uafvendeligt spiser af. Og de er virkelig kommet, det siger jeg dig. En i maven, en ved patten, en i hånden, næsten hele mit liv.”

Ester sagde, at det havde været for stor en opgave for hende at elske dem alle ordentligt (*var der ikke tid nok?*), hun havde haft forbudte fantasier om at drukne små børn i dybe brønde, nogle gange sine egne, nogle gange andres. Sænke små kroppe ned i sort vand.

“Er det ikke en frygtelig ting at sige?”

På en mands inderlår: en byld, der blev opdaget, mens jeg havde hans pik i munden.

Holde rytme, sige lyde, savle i rigt mål.

Bylden var rød og på størrelse med en rosenknop, lige før den springer ud. Midt i det røde var der også et begyndende mørke, som om farven kastede indvendige skygger. Manden viste ingen tegn på smerte, da jeg rørte ved den. Først duppede jeg den forsigtigt med min pegefinger, men gradvist trykkede jeg mere og mere til, indtil jeg kunne se materien flytte sig rundt under huden.

“Fortsæt,” sagde han og placerede en hånd på mit baghoved.

Ester og Gunhild frygtede pesten. De frygtede, at den ville komme ind ad døren siddende på en mandekrop og gøre dem blåsorte, bebyldede og døde. De hørte for mange historier om for meget ulykke.

“Ikke langt herfra findes en landsby, hvor kvæget går alene omkring i skoven, som var det vildt igen.”

“Der er en snedker på den anden side af sundet, som lige præcis nåede at bygge sin kiste, før han kunne stede sig selv til hvile i den.”

“Sydpå ringer de overlevende med kirkeklokkerne for at lokalisere hinanden.”

På grund af frygten underlagde Ester og Gunhild sig med glæde de besøg, vi modtog fra en læge sendt af borgmesteren. Lægen undersøgte os jævnligt for tegn på smitte. Hver gang talte han længe om almenvellet og folkets sundhed.

Jeg klædte mig også af for ham, og jeg løftede også mine arme, så han kunne undersøge mine armhuler, og jeg lagde mig også på ryggen, så han kunne nærværdere rifterne i min røv, men jeg var ikke rigtigt bange for pesten.

I stedet forestillede jeg mig, hvordan det ville se ud, hvis jeg fik lov at sætte en synål i alle byens bylder og tømme dem for indhold. Jeg ville tappe dem, som man tapper birketræet for saft (*lifligt*).

Lægen sagde, at vi skulle passe på med at svede for meget, og så skulle vi tage grenene fra en enebærbusk og brænde dem af i de rum, hvor mændene havde været. På den måde kunne vi rense luften for pest.

Han sagde også, at vi skulle bede mere til Gud.

Det blev vigtigt, spørg mig ikke hvorfor, at bruge pengene så hurtigt som muligt. Aflevere mønter hos handelsmænd i bytte for blødere, mere strålende, mere sukkerfyldte ting.

Vi tjente godt i huset. Derfor pyntede vi os med alt, vi måtte pynte os med, og spiste kandiseret frugt. Knap var sæden sivert ud af mig, før jeg befandt mig ude på gaden, på vej mod byens centrum, til manden, der forhandlede silkebånd.

Jeg ved ikke rigtigt, hvorfor det netop var silkebånd, jeg måtte eje. Før jeg flyttede ind i huset, havde jeg ingen særlige følelser for dem, men nu hastede jeg forbi labyrinten, forbi kanalen, langs tugthuset, videre forbi ølbryggeriet, hen til gaden, hvor de ekstravagante ting blev solgt. Det gik ikke an at beundre indkomsten, som den lå der, i krukken af simpelt stentøj, hvor jeg opbevarede den. Den skulle spenderes hurtigt, helst omgående.

Noget ved lønnen (*mønternes hårdhed?*) gjorde, at den måtte omsættes til forlystelse. Det nyttede ikke at bruge den på noget forstandigt, jeg købte ingen bøger, forærede intet til kirken, kunne ikke få mig til at købe et par nye støvler til

vinteren, selvom den ville komme, som vinteren altid gør: før man er klar.

Det var ikke, fordi pengene føltes særligt nemme, det gjorde de ikke. I arbejdet tages der pant i kroppen, uden at omkostningerne kan kendes på forhånd. Alligevel er der omkostninger, dette vides. Det fornemmes med en sikkerhed, der ikke kan forklares. Det koster noget at sprede de ben, sætte sig på den pik og åbne den dør, skønt enhver med to ben og en sprække kan byde sig til og indkassere gevinsten.

Måske lyder det, som om vi formøblede vores løn, fordi vi havde brug for den trøst, der kan opnås ved at gøre indkøb, men sådan var det ikke (*selvom det var en trøst*).

Nærmere var det sådan, at pengene under ingen omstændigheder måtte give mening.

Man lærer så meget om penge, når man både er varen og sælgeren. Takket være min tid i huset ved jeg mere om penge, end nogen konge nogensinde kommer til. Jeg forstår det fundamentalt vilkårlige, der er på spil, hver gang noget skal have en pris: Den pris hænger kun nødtørftigt sammen med tingens værdi. Pengene og den værdi, den tillægges, er en sød lille leg, mændene leger, ligesom ringridningen og ridderturneringerne.

(Men de tager den så alvorligt?)

Det vilkårlige ses i vekselsatserne. Jeg ved for eksempel om mig selv, at jeg har alle disse porcelænsfine ting inden i mig – tanker, billeder, sansninger og følelser – og jeg ved, at de udmålt i potentialet for guld er ingenting værd sammenlignet med den formue, jeg kunne skaffe mig ved at lade mænd komme i mig resten af mine dage.

Den viden, den erfaring, sætter sig i det nederste af skulderbladene, som en kronisk trang til at ranke sig, løfte hagen, stirre stift frem for sig.

Jeg er nødt til at forklare det bedre, for det er vigtigt. I arbejdet mærker man på egen krop den idé, som alle slottene,

herregårdene og lysthusene er bygget på, og det er den samme idé, som får mænd til at ploje markerne dybere og dybere, oftere og oftere, og selve idéen er som en grådig stemme, der hvisker: *større, hårdere, videre.*

Men min pointe er, at da jeg arbejdede i huset, mærkede jeg på egen krop, at idéen er fjallet, måske endda lidt uholdbar.

Den forklaring må gå indtil videre.

Hemmeligheden fortsætter sådan her: Pigen, der kommer til øen, hvor den forstenede harpiks skyller i land, er dygtig til sit arbejde. Grøden brænder ikke på, når hun passer den, og de døde hønsters indvolde vælter behændigt ud i hendes hænder, når det er hende, der skal tilberede middag.

De voksne bemærker hende ikke. Når folk bliver spurgt til hende mange år senere, er hun en skaldet plet i deres hukommelse. Den eneste, der kan huske noget, er øens dragkone, der mindes, at husets frue i en bisætning skal have sagt, at den nytilkomne tilsyneladende ikke lider af hjemve. Hun græder ikke, som de nye piger ellers har for vane.

Den anden pige har sat sig i øboernes erindring som en lysalf. Hun tiltrækker sig opmærksomhed, har let til latter, fremstår helt og aldeles lovende. Hun arbejder naturligvis ikke. Hun har kæledyr og små dukker med hoveder af glas, som hun kan skubbe rundt i en vogn. Hun øver sig i den stilstand, der sørmer sig for hendes stand, hun øver sig i den stilstand, der er det privilegerede ægteskab. Hun lærer ting, der forhåbentligt på et senere tidspunkt kan underholde: at spille på et instrument, at kunne føre begavet samtale om Jesu lignelser, at tale fransk.

Hun holder også øje med pige i køkkenet. Alt det, de voksne ikke bemærker, ser hun. Hun studerer det sammenbidte lille ansigt, når kokkepigen koncentrerer sig om at tænde op i ildstedet, og hun hører, hvad pige synger for hønsene, inden hun vrider halsen om på dem. Den ene pige fortæller ikke noget om den anden pige til andre. Hun holder hende for sig selv.

Vi finder dem, som det er meningen, vi skal finde. Måske ved at stole på følelsen af *genkendelse*, som er ubegribelig, indtil den pludselig er der.

Når genkendelsen så indfinder sig, lige dele beroligende og ophidsende, må vi bore vores fingernegle ind i kødet på den anden, ikke give slip, turde sætte mærker.

Sådan går det i hvert fald for de to piger.

En mand havde sin gang i huset, selvom han ikke kom for at købe noget. Når han besøgte huset, sad han i krostuen, og åndsfraværende bandt han stik på et kort stykke reb. Hans fingre arbejdede uden at tænke, stærke og flittige. Man kan se det på folks hænder, når de sejler, der kommer styrke i hvert eneste fingerled. Man kan også se det i huden, vinden gnider sig ind i den.

Manden snakkede som regel kun med Viola, deres samtaler var lavmælte og indforståede. Nogle gange lød det alvorligt, andre gange lød det letsindigt (*fnisende*).

Allerede dengang tænkte jeg selvfølgelig, at de havde noget lyssky mellem sig.

Manden var høj, så høj, at han var nødt til at bukke sig for at komme gennem døråbningerne. Man kaldte ham "Sejleren", men jeg ved ikke, om det var, fordi man syntes, at det var et bedre navn end hans rigtige navn, eller om det var, fordi ingen kendte det navn.

Mændene opførte sig anderledes i nærheden af Sejleren. De råbte ikke deres sjofelheder, de skød brystet frem. De søgte i hans blik en anerkendelse, jeg ikke ved, om de modtog.

Også kvinderne ændrede adfærd i hans nærvær. De gumlede sig i lærerne og fik søgende øjne.

Han bemærkede hverken kvinderne eller mændene. Man sagde, han havde kone og børn i den fernenste ende af kongeriget, nordpå, et sted med grønnere græs og højere klipper, men at han havde været nødt til at forlade dem for at skaffe penge. Man sagde, at han var hæderlig nok.

om og om igen uden at kunne dø). At prøve at identificere grænsen mellem sig selv og verden, mærke, hvor kroppen stoppede og verden begyndte (en bestemt følelse i huden), men ikke lykkes.

Meget af den sommer gik med at holde varmen ud. At ligge i skyggen under træet i haven og prøve ikke at tænke på varmen. Ikke tænke den tanke, at varmen var permanent, at efteråret havde glemt os. At ligge i sengen med skodderne for og ikke tænke over, hvordan varmen ramte facaden og trængte ind i væggene og ophobede sig derinde, så man om aftenen og tidligt om morgenen kunne lægge sin hånd på huset og mærke varmen sive fra det som fra noget levende. At vifte sig, men samtidig tvivle på, at det hjalp at vifte sig. At forestille sig: blæst, briser, stormvejr. At svede, selv i stilstand, små dråber, der blev dannet i de mindste hårstrå over øret. At lægge lagener mellem sine lår, fordi de ellers gnavede sig ind i hinanden, så glubende. At tænke på alle de gange, man havde frosset i vinteren og længtes mod sommeren, så malplaceret forekom nu den længsel. At blive langsom i sine bevægelser og tanker, fordi alternativet var overophedning som ved en feber. At tænke sine tanker med en feberhjerne, at føle sine følelser med et feberhjerte. At tænke på helvede og tænke, at man ikke for alvor før havde overvejet, hvad *helvedes flammer* egentlig indebar (at dø

Jeg kunne lide Sejlerens historier. Når han ikke sad i en afkrog med Viola, kunne han finde på at fortælle om at stå på dækket af et stort skib, der bliver beskudt af kanoner. Det havde han prøvet, flere gange, mens han stadig tjente kongen og sejlede med kaperbrev. Han sagde, at man ikke kunne forestille sig larmen, når skroget splintredes. De solide, trygge planker, der blev forvandlet til våben.

Han fortalte om havfruer, der kun dukkede op, når nogen lå for døden. Så kunne man se dem i horisontlinjen: små, skønne bakker, der rykkede nærmere, hver gang man kiggede væk. De ville have et glimt af den, der skulle dø.

“De små havhekse, bestandigt lidelige efter sorg,” tilføjede han.

Han fortalte også om andre væsener, der aldrig brød vandspejlet. Man fornemmede deres tilstedeværelse som et par stiftærdige øjne i dybet, tilsyneladende ikke ude på andet end at betragte.

“De ser mere end Vorherre, vær vis på det,” sagde han.

Det næste, der skete, var, at kongen kom med alle sine mænd. Omkring dem hang en syrlig lugt af opkast og sprit. Underneden: den svulmende duft af helstegt svin, der omkranser den spisende (*en glinsende fedtkant*).

De ankom før solnedgang, tunge og støjende. Indtil da havde aftenen været stille og dvask. Alt, jeg havde lavet, var at skække sur vin og sidde på skødet af et par mænd og mærket pilke i vækst gennem lag af stof.

“Hent Gunhild,” bad Viola mig, da kongens ankomst blev meldt. “Hun er kongens favorit.”

Selv ville hun skaffe flere kvinder (*flere kvinder betyder flere penge*).

Mens mændene fik fyldt deres bægre med ny vin, fortalte en kammercijner, at selskabet havde været på druk i over et døgn.

“Vi måtte sende din mand hjem i morges,” råbte rigsråd Rosenkrantz til mig gennem lokalet, der på et øjeblik var blevet tæt befolket. “Men vi skulle hilse og sige, at han håber, hans frue tager ved lære.” Ved de ord brød salen ud i latter.

“Kom og sæt dig her hos mig, du himmelfaldne,” sagde Rosenkrantz så og slog sig på lårerne.

"Hun skal ikke røres," afbrød kongen.

"Ikke af dig i al fald," tilføjede han, og salen lo på ny.

Min mand forsvinder ud af historien nu. Kongens kommentarer om ham var det sidste, jeg hørte til ham, inden jeg blev befalet hjem, langt senere. Hvis man spurgte mig, hvordan han oplevede den sommer – hvilke steder han havde været, hvad han havde spist, om han havde svært ved at sove i varmen – ville jeg ikke vide, hvad jeg skulle svare. Jeg kender ikke hans version af begivenhedernes gang, og den er heller ikke vigtig. I den første tid i huset havde jeg det som et af disse blævrende havdyr med sugekopper; en af mine sugekopper var fæstnet til ham. Det var en fangarm, der stadig forsøgte at overvåge ham, regne ham ud, sørge for at holde ham glad nok til, at jeg kunne få fred. Dag for dag løsnede den så sit tag i ham, indtil han ikke længere kunne fornemmes. At bekymre sig om ham viste sig at være en vane, der kunne aflægges.

Men det er en anden fortælling. I den version af historien, som jeg fortæller her, er hans rolle udspillet.

Kongens befaling betød, at jeg resten af aftenen blev ladt i fred. I et par timer sad jeg og kælede for en af kattene, mens jeg lyttede til mændenes snak. Den var sort, den viste sig først sent om aftenen, resten af tiden tilbragte den i kælderen. For det meste holdt den sig tæt op ad Viola, men hun havde ikke vist sig, siden hun bad mig finde Gunhild.

Mændenes råb og sang døde ud. Stemningen ændrede karakter, i takt med at de forsvandt ind på værelserne og kom tilbage, opkørte og udtømte. De blev alvorlige og sløve, men også opsatte på at blive ved. De delte historier, som skulle ophidse, piske deres trætte pikke stive igen. Enkelte sad med kvinder på skødet, legede med blottede bryster, pressede hænder ind mellem lår.

En mand sagde: "Jeg har den her fantasi om en dag at knække en kvinde så hårdt, at hun er blevet så mør, at jeg kan rive hende op på langs. Forstår I, hvad jeg mener? Flå hendes ben i hver deres retning, så hendes sprække flækker, og hun deler sig i to. Alene tanken gør mig sprøjteklar."

En anden sagde: "Jeg begriber nok de praktiske udfordringer ved denne idé, men kvindens navle giver mig lyst til at stikke pikken derind. Jeg forestiller mig den umulige stramhed, den umulige udvidelse. At jeg alligevel bliver ved, indtil der er plads nok, og der i hende til sidst er et hul som hos en ellepige."

En tredje sagde: "Nogle gange føler jeg mig så alene, at jeg bliver bange for, om Herren har glemt mig."

En fjerde sagde: "Jeg har lyst til, at min staldknægt skal drukne i min sæd."

Til sidst besluttede jeg mig for at gå i seng. På vej mod vores kammer, fik jeg øje på Gunhild gennem en halvåben dør. Hun sad i en stol og så mig ikke. Hendes øjne var optagede af indadvendte ting (*hvor var du, når du ikke var her?*).

Hun var blevet slæt saftspændt og jordbærrød.

Kongen sad i sengen med ryggen til, hans skuldre var runde af fedt og blanke af sved. På ryggen: et lag af hår, tæt som pels.

Hvad vil det sige at tage i besiddelse? At besidde noget, virkelig eje det, er muligvis at mishandle det. Måske har du ikke ejet noget, før du har slæt skår af det og konstateret, at det stadig er dit.

Mens jeg klædte mig af, tænkte jeg på Sunniva, som jeg antog befandt sig på det store slot nordpå. Man sagde, at kongen elskede hende så højt, som det er muligt for et menneske at elske et andet, og måske endda højere. Man sagde ikke noget tilsvarende om Sunniva. Man sagde, at hendes kærlighed var harsk og fodslæbende. Man sagde, at hun var hos kongen, fordi hun ikke vidste, hvor hun ellers skulle være. Hendes kærlighed var muligvis praktisk, men hun var kongen tro. Derom var der aldrig sået tvivl.

Jeg prøvede forgæves at falde i sovn den nat. Hele tiden vendte jeg at høre Gunhilds agtsomme skridt hen over gangen og ind til vores kammer (*dådyrfodder*), men hun indfandt sig ikke.

Til sidst stod jeg op. Huset fandt sjældent hvile, så fra de forskellige værelser hørtes både snak, stønnen og snorken. Ingen steder hørtes imidlertid Gunhild. Jeg syntes ellers, jeg havde lært hendes lyde at kende: de høje hyl, den stille snorken, det hvinende grin.

Da jeg nåede krostuen, sad kongen alene tilbage ved det store bord. Han havde drejet en stol mod et vindue, sikkert så han kunne se solenstå op.

“Der har vi minsandten aspiranten,” sagde han til hilsen, da han registrerede min tilstedeværelse. “Det glæder mig at se, du trives. Det vil også opmunstre din mand.”

Kongen var ophovnet af søvnangel og druk. Det rødma-skede net på kinderne trådte tydeligt frem.

“Sæt dig her,” sagde han så og gjorde en bevægelse. “Lad os tale sammen.”

Da jeg havde taget plads, gav han sig til at fortælle om et teaterstykke, han havde set, da han besøgte sin søster. Hun var blevet kronet til dronning i et andet land langt væk, vestpå. De sås sjældent, kongen tog kun rejsen, når han havde brug for sin svogers politiske støtte eller hans penge.

“Jeg taler ikke sproget, så jeg forstod ikke alverden. Alligevel bliver jeg ved med at vende og dreje historien i mine tanker,” fortsatte han. “Som nu, når jeg sidder her og egentlig har langt vigtigere ting at tænke på. Pesten hærger. Krig forekommer uundgåelig. Sørøvere plyndrer vores flåde og omgår vores toldsystem. Prinsen skal skoles, og jeg er nødt til at være nidi-kær med hans uddannelse, for Sunniva er det ikke. Hun er så jammerligt upraktisk, guderne må vide, hvordan hun får dagene til at gå. Jeg har bekymringer nok, men jeg tænker på et teaterstykke, jeg knap begreber.”

Stykket handlede, fortalte han videre, om en tapper soldat, “en gudfrygtig og modig mand”, der blev forhekset til at myrde

sin egen konge af sin egen frue. Hun var en heks, der forførte sin mand ved at hviske ham søde ting i øret, men hun var også en øgle, et udyr, og det opdagede soldaten først for sent.

“Da han endelig forstår hendes sande natur, er det for sent, da har han mistet forstanden,” fortalte kongen. “Det er det, der optager mig. At han forstår, men først for sent.”

“Har du nogensinde mødt en heks?” spurgte han så, og hans øjenlåg lå så tungt oven på øjenæblerne, at han havde svært ved at fokusere på mig. Ud gennem den rynkede hud kiggede to små, sorte prikker (*huller*).

“Nogle gange har jeg på fornemmelsen, at I alle sammen er hekse, selv min Sunniva. Hun passer ikke ordentligt på børnene, og hun kigger efter andre mænd og lader dem kigge på sig. Men jeg elsker hende alligevel, jeg elsker hende ud og ind, jeg elsker mig håbløs, forstår du? Det er også derfor, jeg siger, som jeg siger. At I alle som en står i ledtog med noget ondt. At I så let som ingenting kan bide den hånd i stykker, som fodrer jer. Bide jer fast og flænse den. I skal tøjres, hvis I ikke skal løbe løbsk. Det er der, man skal være hård ved jer. Det forstår du velsagtens?” spurgte han.

Jeg forstod, at i ham boede volden. Den kryber ind i folk om natten som arrige skovsnegle, der må udspyes i løbet af dagen. Det er også hændt, at den er krøbet ind i mig.

Da jeg endelig gik i seng, var Gunhild stadig ingen steder at finde.

Først om morgenen mødte jeg hende i krostuen, hvor hun sad med et halvspist æble i hånden. Hun sad på den stol, som

kongen havde siddet på få timer tidligere (*at holde sig sammen som en løssluppen favnfuld brænde*).

“Jegsov på Violas værelse,” forklarede hun og tog en bid mere af æblet. Det var knasende grønt, og saften løb om hendes mundvige.

“Jeg ved godt, vi strengt taget ikke må, men hun var der ikke, og så er det jo tåbeligt, at den seng skal stå tom.”

"Jeg håber ikke, du har noget imod, at jeg siger det, men din krop, ja, din krop, den vil gerne det her. Jeg forstår, at det ikke er det, du er opdraget til, du er opdraget til noget mere raffineret. Du er opdraget til vifter og anstandsdamer og fingerspidser, der snitter fingerspidser på spadseretur gennem haver og parkanlæg. Du er opdraget til kurtisering og hemmelige kærestebreve gemt i din kavalergang mellem dine yndige patter. Men det ændrer ikke på, hvad din krop er skabt til. Ja, jeg håber ikke, du har noget imod, at jeg siger det. Jamen det kan jeg se. Det er noget med hofternes bredde, barmens fyldighed, skidehullets åbning. Du kan tage imod og imod og imod. Det er svært at gøre skade på din krop, har jeg ikke ret? Store pikke, flere pikke, knyttede næver og hænder viklet ind i hår. Det gør ikke så ondt på dig. Du er solid. Sådan er nogle kvinder bare bygget. Fireskillingskøger, bagertøser, kældertasker, nathorer. I er alle gjort af det samme. Andre kvinder er bygget til højtidelighed. At man afklæder dem højtideligt, løsner snoreværket forsigtigt, åbner sløjferne, som var de gaver, sørger for, at de kan holde varmen eller få kulden. Man holder hende i sine arme, man er klar til at trække sit sværd bare for

hendes skyld. Man plages ved tanken om hendes smerte, man ønsker at lette hendes byrde, også selvom det betyder, at ens egne bliver tungere. Man beder allernådigst om en lok af hendes hår. Man respekterer hendes fader og drikker hendes moders skål. Man står ved hende i dagslys såvel som i nattemørke. Jo, de kvinder findes skam også."

"Men dig. Dig har jeg lyst til at smøre ind i min lort."

Man chokeres altså ikke over, at disse mænd gør, som de gør; man chokeres over at forstå, at man havde gjort det samme i deres sted. Det er ikke i uforståeligheden, men i genkendelsen, at det svære består.

Jeg kunne ikke lade være med at forestille mig mændenes liv. Jeg ved ikke, om de andre kvinder havde det på samme måde. Det var heller ikke, fordi jeg forestillede mig, hvordan mændene gnavede kyllingeben rene for kød til festmiddage eller gravede hårde klumper af snot ud af næsen, når de troede, ingen kiggede, eller blev til drenge, når de talte med deres mødre, hvis de havde sådan nogle.

Men jeg kunne ikke lade være med at forestille mig deres følelser uden for værelset. Jeg tænkte meget på, om alle blev så ulykkelige (*fastfrosne*) med alderen, eller om det var noget, der bare kendetegnede de mænd, som besøgte mig.

De talte sagtmodigt om deres koner og børn, og de glemte detaljerne. Et navn på en kirke, en farve i en iris, en dag for en fødsel. Deres tanker blev blege, hver gang de gik i retning af hjemmet. De frygtede Gud, men de troede ikke længere på hans kærlighed. Om natten talte de deres penge, og denne

beskæftigelse kunne bringe dem tæt på en slags glæde, der var mekanisk og mindede om den, de kunne få hos mig, også mekanisk.

Tanken om, at vi alle i et eller andet omfang er dømt til at henslæbe store dele af vores liv i en ubestemt fornemmelse af drift, gjorde mig ikke trist, men jeg noterede mig den observation. Nu holder jeg øje med den som en forudsigelse, der måske og måske ikke går i opfyldelse. Jeg synes, at jeg mærker hærdningen i mig selv. Det er en konkret forvandling. Mine negle, der før var smidige og nemme at rive og bide over (*som at tygge gennem saftigt andebryst*), er nu hårde og må klippes med saks. Jeg er begyndt at overlade dem til badskæren. Huden er tyknet, som om jeg er et træ, der svøber sig i endnu et lag af knudret bark. På mine fødder er der plamager af blod, som huden har forseglet.

Også jeg er tilsyneladende i gang med at miste.

Før hemmeligheden bliver til en hemmelighed, sker der det, at den ene pige sørger for, at den anden pige stopper i køkkenet og kommer i hendes tjeneste. Hun har insisteret på forfremmelsen, selvom hendes forældre har sat sig imod, men hun har argumenteret dygtigt for, hvorfor hun har brug for en tjenestepige netop nu.

Hun ved ikke helt selv, hvor hendes beslutsomhed kommer fra. Hun ved blot, at hun vil have den anden pige tættere på.

Der sker ændringer i husholdningen. Pigen flytter væk fra køkkenet og tættere på sin nye frøken. Der sker noget med hende nu, hun hæver det blik, der ellers har været fokuseret på opgaverne, ilden og potterne og gulerødderne i jorden. Hvad møder hende? Den nye frökens utålmodige øjne, hun har allerede ventet længe.

Tjenestepigens arbejdsopgaver er anderledes, end da hun var køkkenpige. Hun bliver ikke så beskidt længere, der er ikke længere jord under neglene eller sod på albuerne. I stedet skal hun sørge for, at hvis frøkenen strækker sin hånd frem, vil der være noget for den at samle op (*et stykke sukkerknas, en valnød, et bæger med krydret vin*).

Arbejdet går ud på at læne sig ind i den unge frøken, forudsige hendes humør og behov, ophæve forskellen på frøkenen og tjenestepigen, så det lærer tjenestepigen.

Tjenestepigen udvikler nye reflekser. Hun bliver omformet af arbejdet, opgaven med hele tiden at være ovre i et andet menneske forandrer hende. Hun tænker på frøkenen næsten lige så hurtigt, som hun tænker på sig selv.

Byen begyndte at lugte af: afdampet urin, gæret korn, sygdom i legemet. Men også: spandevæs af sved, tørt græs og varm øl.

Labyrinten, der var anlagt i forlængelse af kongens slot i byen, var af høje bøgehække, og der gik mange historier om rosenbusken i midten. Dens duft, sagde man, kunne opbløde ens savn efter de døde, så det ikke føltes som utøj i knoglerne. Dens farve, sagde man, kunne benove selv den rigeste mand og gøre ham hengiven over for sin gud.

Tiden var sådan, at man var optaget af at fare vild. Haverne blev anlagt med skjulte kroge i buksbommene og uden mulighed for at *gennemskue* noget mønster, slottene blev udstyret med usynlige døre og hemmelige gange, og hver anden fest var et maskebal.

Man ønskede kort sagt at blive væk.

Jeg passerede labyrinten, hver gang jeg skulle ind til byen. Den dag, som jeg vil fortælle om nu, var jeg på vej efter fyldte figner. Dagens løn dunkede i mig (*et pulsslag*), og jeg længtes sådan efter den krydrede sødme. Konditoren, jeg fik dem fra, fyldte dem med persille, merian og safran, ikke til at stå for.

Som den eneste beplantning i byen strættede labyrinten af omsorg. Buskene blev plejet og vandet af kongens mænd. De vandede sent om aftenen og tidligt om morgen, så væsken kunne nå at trænge ned i jorden.

Det stod enhver frit for at krydse gennem labyrinten, men ingen gjorde det. Også jeg gik konsekvent rundt om den, med hækken på min højre hånd. Jeg var for bange for, at jeg ikke kunne finde ud igen, hvis jeg først gik ind.

Jeg trak hånden gennem de grønne, glatte blade, indtil det gik op for mig, at jeg ikke var alene. Forude lå en person og hvilede sig op ad hækken.

Under andre omstændigheder var jeg muligvis vendt om, men som det var, kunne jeg ikke ændre kurs, jeg var fikseret.

Som jeg kom tættere på, kunne jeg se, at der var tale om en mand. En bredskygget hat var trykket ned over hans hoved, så ansigtet var skjult. Han lå i en akavet, forvredet stilling. Jeg tænkte ved mig selv, at han måtte være drukken som døden.

Først da jeg var helt nær ved ham, så jeg, at hans hænder var mørke af pest, men selv da kunne jeg ikke lade være med at gå tættere på. Alle vidste, at man ikke skulle nærme sig de sortfarvede lig.

Ved hans blottede lyske var en byld. Den var næsten på størrelse med hans pik, også blottet (*indskrumpet som nedfaldsfrugt*).

Jeg ved ikke, hvilken impuls der styrede mig, men før jeg kunne beherske mig, var jeg i gang med at klemme om bylden

med begge hænder. Jeg ulejligeede mig ikke engang med at kigge efter, om nogen holdt øje med mig.

Det var et løjerligt indfald at få.

Materien sivede ud (*blob blob blob*), næsten som var han stadig i live. Det var tykt som syrnet mælk og havde samme bælgsorte farve som skifer.

Måske havde jeg glemt den døde mand, hvis ikke det var for sendebuddet, jeg mødte, da jeg kom hjem med mine figurer, halvdelen havde jeg spist på vejen, *grådigt*. Han skulle overbringe en besked fra kongens Sunniva. Hun ønskede, at vi skulle ses. I hendes brev var der et sted, jeg skulle være, og et tidspunkt, jeg skulle indfinde mig på.

Mændenes hud: svedig og rødmende, nogle gange svulmende og afskallet. Under akten ofte glatte som våde kartofler. Sved fra deres pander kunne dryppe ned i mine øjne og få dem til at svie. Andre gange, for det meste, en insisteren på at blive redet til udløsning, mine hofter frem og tilbage som i en krampe, til at blive åndssvag af.

Til sidst også betragtelige smerter i lænden.

Jeg har ikke stor forstand på handel, men selv jeg begreb, at en manøvre var lykkedes Viola, der havde til formål at gøre hende endnu mere eftertragtet, end hun allerede var.

Mændene gik forgæves efter hende, selv kongen blev nægtet adgang, og de rejste længere og længere efter hende. En enkelt påstod endda, at han var rejst hele vejen fra Konstantinopel for at møde hende. Som bevis fremviste han myrra og appelsinolie.

Vi brændte den velduftende myrra, og vi smurte appelsinolie på vores øreflipper, men Viola kunne vi ikke give ham adgang til.

Der herskede en vis enighed om, at det handlede om indtjening. Jo mere eksklusiv hun var, desto mere eksklusivt var huset, og desto mere kunne man forlange. Det gavnede på sin egen bagvendte måde forretningen, at der var flere mænd, der havde *hørt* om Viola, end der var mænd, som faktisk havde set hende.

Hun betroede mig en formiddag, hvor vi lå i indergården, at det var hendes overbevisning, at mænd ikke interesserede sig for virkeligheden på samme måde, som mange kvinder

gjorde (*uvægerligt*). Mandeøjne var ikke skabt til at se tingene, *som de var*, men derimod som det ville være dejligt, hvis de var.

“Der findes næsten ingen undtagelser,” sagde hun. “Sejleren er en af dem.”

Jeg ved ikke, hvorfor hun ikke brugte hans navn.

Det var på grund af de forskellige opfattelser af virkeligheden, at kvinder, ifølge Viola, blev vanvittige af ægteskab.

“Tænk på din mor,” sagde hun. “Der har været et tidspunkt, det ved jeg uden at kende dine forældre, hvor det er gået op for hende, at din far aldrig rigtigt har set hende.”

Hvad end, fortsatte Viola med at forklare, disse mænd havde kigget på i alle ægteskabets år, så var det ikke lige nøjagtigt det, der faktisk stod foran dem. Der var altid, påstod Viola, en forskydning. Konerne måtte (*hver dag resten af livet*) forholde sig til den version af dem selv, som fandtes i mændene, og som var noget bedre, end de faktisk var.

Mændenes forvrængning af virkeligheden udnyttede Viola til sin egen fordel. Hun forstod, at mændene mere end noget andet havde brug for fantasier. De havde brug for at kunne forestille sig tingene på en bestemt måde, de havde brug for historier, hvor de var tapre. De havde brug for at føle, at der ligesom i eventyrne var en skøn prinsesse tilfangetaget af en ond heks i et tårn, og prinsessen kun kunne frelses af dem.

I mændene plantede Viola derfor tanken om: en smuk kvinde i skumringslys liggende i et højloftet værelse, svøbt i

lagener af fintvævet silke, med et umætteligt køn bævende og dryppende af uindfriet lyst.

For den smukke kvinde ventede på dem og kun dem.

Jeg lyttede opmærksomt til Violas fortælling den formiddag, men den rummede ikke en forklaring på, hvor hun var, når hun ikke var på sit værelse.

Sunniva havde inviteret mig til at spadsere i labyrinten. Hun var iført en klædedragt, jeg ikke havde set før. Den var æblegrøn stukket med guldtråd, der forestillede store blomster eller vifter, måske morgenfrue. Hun bød mig sin arm og fortalte, at det kraftige silkestof var sejlet hertil ad flodvejen fra Lyon.

“Den vejer som et ondt år, selvfølgelig,” sagde hun og grinte det sædvanlige grin (*overrislet perlemor*).

I hendes hår: et kostbart net af glitrende perler, tvunget ud af maveskindet på muslinger.

Jamen ja, hun glimtede i solens lys.

Sunnivas invitation havde indledningsvis undret mig, men jeg var nået frem til, at der måtte være tale om en ren, ublunsgerrighed. At de savnede ting at snakke om ved hoffet, og Sunniva var kommet i tanke om mig og min sommer i huset, og hun havde påtaget sig opgaven med at anskaffe en øjenvidneberetning. Sladder fungerer sådan, den slesker og snor sig og næres af kedsomhed.

“Vi synes jo alle sammen, at det er så frygteligt spændende med dig,” sagde hun, netop som vi trådte ind i labyrinten, og mens hun talte, fik hun sin blondebesatte parasol til at rotøre

om sig selv. Hendes bevægelser den dag var hurtige og abrupte, fugleagtige. Pludselige indskydelser fik hende hele tiden til at ændre vores kurs, rundt og rundt i labyrinten.

Hun udspurgte mig om hver enkelt af husets beboere. Hun spurgte til fødesteder og slægtsnavne, læsekundskaber og sangstemmer. Sunniva stillede normalt ikke så mange spørgsmål.

“Det er jo, unægteligt, interessant, hvilken skæbne der fører en til et horehus,” bemærkede hun.

Jeg var ikke sikker på, jeg var enig. Ud over mig kunne kvindernes vej til huset opsummeres til fattigdom og uheld. De flestes vej handlede for mig at se om det trivielle faktum, at det koster noget at leve, og sådan nogle som Sunniva og jeg kendte ikke andre livs omkostninger. Man havde holdt os trygge som bløde kaniner med sart, lys pels.

Men det sagde jeg ikke.

“Er der tale om en rentabel forretning?” spurgte hun så. Af alle de besynderlige spørgsmål, som Sunniva stillede den formiddag, var dette måske det mærkligste.

Vi blev ved med at fare vild i labyrinten uden at nå dens centrum. Sunniva forsikrede mig om, at det var en god ting, for kongen havde sagt til hende, at det bragte uheld at finde rosen. Undervejs i vores samtale fik jeg den fornemmelse, at endnu et spørgsmål hang i luften.

*Har du set meget til kongen,
og i så fald har han en favorit.*

Men det spørgsmål stillede hun ikke. I stedet fortalte hun, at kongen havde sendt bud efter en stor kunstner, hele vejen fra Trebinje, som skulle male hendes portræt. Hun skulle stå model i den selvsamme kjole, som hun var iklædt.

“Men jeg kan nu ikke lide det,” betroede hun mig. “Alene tanken forkører mig.”

Jeg afventede, at hun skulle uddybe sine indvendinger. Selv var jeg kun blevet portrætteret en enkelt gang, og selvom det var langsomt at sidde stille så længe, havde jeg ikke tænkt videre over det.

“Jeg synes kun, malerne burde male dem, der også skriver. De, der til deres portræt kan tilføje en nedfældet fortælling. Forstår du? Ellers bliver vi jo fanget på væggen i al vores rungende tavshed.”

“Grin du bare,” sagde hun, selvom jeg ikke grinte. “Men jeg er ganske sikker i min sag. Det er ikke klogt at overlade så meget fortolkning til eftertidens. De kommer til at gætte som gale, men de kommer ikke til at kunne se, at også jeg var et virkeligt menneske med følelser og drømme og ting, jeg var sat på denne jord af Herren for at opnå. Den tanke fylder mig med lede, forstår du? Jeg vil hellere glemmes som jord, end jeg vil huskes som et penselstrøget vrangbilled af mig selv.”

Jeg lod Sunniva snakke videre sådan i et stykke tid. Vi nåede ingen vegne i labyrinten.

“Og hvad med kvinden, der driver stedet? Denne Viola,” spurgte Sunniva og skiftede således brat emne.

“Fortæl mig, hvem hun virkelig er.”

Mange aftener nøjedes han med at kigge på os, når vi gik rundt i krostuen og serverede, og andre mænd hang i vores skørter. Han sagde, at han kunne lide at betragte vores bevægelser, hvordan skyggerne ændrede deres favntag, alt efter hvor vi stod, og hvordan vi placerede os. Han sagde, at han kunne lide at få øje på, hvordan vi rettede på kjolerne, hvordan vi anrettede vores bryster bag det stramme stof (*frugtskåle og blomsterbuketter*), hvordan hårlokker blev ført om ørerne med sirlige fingre. Han sagde, at han kunne lide at studere vores farver: det brune skidt under vores negle (*død hud fra manderygge*), de blågrønne årer under huden (*svulmende i varmen*), det solskinsgule pus i vores bumser.

Han sagde, at han altid var på arbejde.

Det var maleren fra Trebinje, som Sunniva havde fortalt om. Kongen havde insisteret, hendes afslag kunne ikke komme på tale. Det blev, som han ville have det, for han var kongen, husbonden og hånden, der fodrede hende.

Maleren havde allerede malet for andre, mere magtfulde personer. Han havde været ved hoffet i Prag, hos kejseren. Han havde malet for handelsmænd i Nederlandene, de ustyrligt rige.

Deres formuer duftede af muskat og safran. Han portrætterede mændene og deres familier: koner, sønner, mødre, døtre, en gang imellem en højt agtet jagthund.

Han var god til at se mennesker, som de gerne ville ses. Han havde haft den evne, siden han var dreng, et ekstra sæt øjne. Menneskene afslørede sig for ham. Nogle gange var det i deres blik, måden, de lige præcis undgik øjenkontakt på ved at kigge stædigt på hans pande eller lige til højre for hans øre. Andre gange var det en spjættende hånd, et spjættende ben, en punkteret brystkasse. Han forstod, hvad de ting betød, og han kunne gengive det på lærredet, så folk følte sig set, uden at han indgød dem den økle fornemmelse af smiger.

“Hvordan vil du så male kongens frue?” spurgte Viola en aften.

Maleren tænkte sig om, før han svarede. Han kiggede granskende på Viola. Eller nej, ikke granskende. *Spørgende* er det rigtige ord. Og måske pakkede han også hende op (*som en svøbt baby*).

“Elsket. Sådan vil jeg male hende. Som elsket.”

Naturligvis havde denne evne til at se mennesker sikret ham arbejde, og det var han glad for. Hverken han, hans børn eller hans forældre gik sultne i seng, og det takkede han Gud for. Han havde kendt sult i barndommen, og sulten var en følgesvend, der konstant gjorde opmærksom på sig selv. Den lagde sig ind til en som en hugorm, der ville stjæle varme til vinteren.

Alligevel kunne han sidde i sit atelier og blive grebet af en lyst til at give den portrætterede pikke i stedet for ører eller

fremkalde hver rynke, gøre skandale. Der fandtes andre motiver i ham. Han drømte om at male en blå fugl med et karminfarvet næb. Han kunne se den for sig uden at lukke øjnene.

Først: ultramarin, den ufattelige blå. Det kostbare pigment skulle blandes skånsomt med valmueolie, og man var altid nødt til at være sparsommelig. Så sjældent var det lykkedes ham at overtale en køber til, at det måtte være lige nøjagtigt den blå, at netop den skulle indkøbes, og når det endelig lykkedes, var det i små kvantiteter. Det kunne være en fjer i hatten på kejserens loyale svigersøn eller en elsket datters kyse, og selv der kunne han være nødt til at male en bund af azurit. Det var ikke det samme. Azurit var lysere og savnede dybde.

Til sammenligning var ultramarin uden grænser.

Han holdt så meget af ultramarin, alene navnet. Hans skolegang havde savnet en fast hånd, og hans latin var mangelfuld, men selv han kunne oversætte *ultra marinus*: hinsides havet. Hvad betød det? Mere havblå end havet? Skulle man igennem én blå for at komme til den anden? Han vidste ikke, hvordan han skulle forstå det ord.

Dernæst: den ildelugtende røde farve, der blev blandet med hørfrøolie for at opnå den rette konsistens. Han kunne lide den, hidsig og kortvarig, hurtig som en lussing. Han syntes, han kunne se alle de tusind små biller, der var blevet most for at ekstrahere deres røde farvestof, myldre rundt på lærredet. Små gengangere af kryb fandtes i den farve.

Han sammenstillede farver i sit indre og malede i fantasien motiver, som han aldrig ville få råd til og aldrig ville kunne

afsætte, hvis han skulle gøre det for sine egne midler. Hvis han ikke altid havde travlt, hvis der ikke altid var bud efter ham, hvis han ikke altid var undervejs.

Han forestillede sig også, hvordan han ville male os.

"I rudernes genskær, gennemsigtige," sagde han.

Da han havde sagt det, indvendte Gunhild, at det ikke lød som et portræt, som hun ville holde særligt meget af, eller hvor hun ville føle sig synderligt "set", som var det udtryk, han brugte om sin evne til at se mennesker.

"Nej, det har du ret i," sagde han og lo. "Sådan ville jeg male jer for min egen skyld."

Han sagde om sit liv, at det svære ved at leve så meget i sit eget hoved, som han gjorde, var, at man havde for meget tid til at forestille sig, hvordan tingene ville blive, og de blev sjældent, som man forestillede sig. Det var derfor, han så sjældent fulgte med os ind på værelserne.

"Virkeligheden kan ikke måle sig med billederne herinde," forklarede han og pegede på sin tinding.

Indimellem afprøvede han den alligevel, altså virkeligheden (*som en knæsen fod, der afprøver vandets temperatur*), men hver gang måtte han drage samme konklusion: Den var en tung, uhyrlig konstruktion, der gungrede for hurtigt af sted. Vores baller rødmede ikke med samme rosenrøde glød, som han havde forestillet sig, når han smækkede vores hud. Når vi blev bollet, lavede vores fedt på maven appetitlige krusninger. Som var vi søger, nogen havde kastet en sten i.

Og vi lugtede af glaserede skinker (*for vamle*).

Hver gang var der noget, der forstyrrede ham. Han kunne ikke få det, som han forestillede sig. Det vigtigste gik tabt i mødet mellem hans indre verden og vores ydre verden. Han beskrev det som et fald. Det var et fald, der bare var der, ligesom frugten styrter mod jorden, når den løsriver sig fra sin gren. Der var ikke noget at gøre ved det.

I en periode på nogle uger kom han dagligt i huset, indtil han en dag ikke kom, og så så vi ham aldrig igen.

Uden at have nogen god grund til det begyndte jeg at pille mine kønshår ud. Med to negle klemt sammen mod hinanden kunne jeg bruge lang tid på at fjerne de lange hår.

Jeg gjorde det ikke for resultatets skyld, som i øvrigt ikke var kønt, men derimod for bivirkningens skyld, som var endnu grimmere. Når hårene groede ud igen, kunne de nemlig ikke finde vej op gennem huden, så de forpuppe sig i stedet som små, sorte slanger, omkranset af talg og betændelse.

Dem havde jeg stor glæde af at grave omhyggeligt ud med en nål, selvom resultatet naturligvis var sår. Dem kunne jeg heller ikke lade være i fred, så jeg fjernede nikkert alle sårskorper, så der med tiden dannede sig ar, og det blev endnu sværere for hårene at gro ud på normal vis.

Dette tidsfordriv gav mig sådan en salig følelse af retning.

Viola tænkte meget på penge. Det fortalte hun mig. Hvis hun ikke tog sig i det, trak hun kisten i cedertræ frem fra dens plads under sengen og gav sig til at tælle mønterne i den. Når hun havde talt sine mønter, fandt hun sine smykkeskrin frem, åbnede dem et efter et og beundrede deres indhold. Der var ferskvandsperler så store som champignoner, og der var en sølvkæde med en blå safir. Stenen kunne fange lys, selv når der intet lys var, en finere slibning fandtes ikke.

Halskæden var en ny tilføjelse til hendes garderobe. Man sagde, at det slet ikke sømmede sig. Ingen begreb, hvem der havde vovet at sælge så kostbar en genstand til så simpel en kvinde.

Rigdommene havde indtaget hende, hver eneste lille mønt var et glitrende håb, hun som barnet eller idioten eller den forelskede ikke kunne lade være med at række ud efter. Nogle dage kom hun kun igennem ved at beundre sin formue. Hun beskrev det som at blive forvandlet til en stor, umættelig mund.

“En mund, der kan spise hele verden.”

Man sagde, at Viola havde en plan med alt sit guld, og man havde ret. Man sagde, at hun var begyndt at opkøbe

jord gennem stråmænd i fjerne egne, hvor solen stod højt på himlen gennem alle sæsoner, og hvor vinen smagte sådere (*som friskplukkede bær*).

Man begyndte også at sige, at der måtte være hemmelige penge, studehandler, som ingen kendte til. End ikke os, der boede i huset. Ellers kunne ingen få regnestykket til at gå op. Hun lod os beholde så meget af det, vi tjente, men hun førte sig stadig frem. Dybsort damask, fintmaskede strømper, perlebesatte tøfler.

Man følte sig mere og mere sikker på, at hun havde handlet med djævlen, og måske var det også deromkring, at tingene begyndte at gå galt.

Hemmeligheden begynder at blive en hemmelighed, da tjene-stepigen første gang tænker på frøkenens mund. Det er knap en tanke, måske snarere en fremkaldelse. *Ja*. I alkovens mørke fremkalder hun sig munden, så hun i ro og mag kan studere den. Dens farver og buer. Hun ved ikke, hvorfor hun gør det. Hun registrerer knap, at den bringer hende glæde, men det gør den.

Hvornår forestiller tjene-stepigen sig første gang, hvordan det ville være at kysse frøkenen? Det er umuligt at udpege det tidspunkt nu, så mange gange fulgte bagefter, så hurtigt bliver det et billede, der bare findes i hende, som en lille ild, man altid kan lune sig ved.

I flere år har de to piger stjålet af tiden. Fruen i huset fører ikke så nidkært opsyn med sin datter, hun har andre ting at tænke på. Det er hende, der sammen med hushovmesteren gennemgår kolonnerne i regnskabsbogen hver morgen, og det er hende, der sørger for at opkræve gæld, og det er hende, der sørger for almisser til de fattige (*brød og fasaner*), og det er hende, der forhandler med skærslipperen, når gryderne skal repareres.

Når fruen går i seng om aftenen, tænker hun på afgrøderne og på vejret; hun tænker på solen, og kulden, hun mærkede på

sin kind, da hun gik hen over gårdspladsen tidligere på dagen, og svalernes måde at flyve på (*højt eller lavt*), og hun tænker på de vindstød, der kan knække stråene, og hun har simpelthen ikke tid til at beskæftige sig med sin datter. Der vil komme en dag, hvor det er på tide, at datteren skal giftes, og så skal hun nok finde tid, men den dag er ikke endnu, så hun lader pigerne være piger.

De stjåler af tiden, så de kan lave ting, de ikke må. Deres år har en rytmef. Om vinteren gemmer de sig i faderens hemmelige bibliotek, og frøkenen læser højt af de forbudte bøger, eller også kigger de på kort. Ligesom alle andre øboere har de brug for at sætte deres hjem i forhold til resten af verden. Frøkenen lærer også tjene-stepigen at læse, selvom hun er tungnem (*alt, hvad hun ved, ved hun med kroppen*), og frøkenen er en utålmodig lærerinde.

Når det bliver forår, har et *tempo* hobet sig op i pigernes kroppe, de må ud. De sniger sig væk fra gården, og så snart de er uden for synsvidde, sætter de i løb. De har kurs mod havet, de vil løbe om kap på stranden. Før de tager hjem, børster de hinanden fri for sand.

Om sommeren mødes de i laden med det tærskede korn, og de bader i det som i et gyldent hav. Kornet lægger sig glat og lunt om kroppen.

Efteråret handler om historier. De skiftes til at fortælle historier, der skal skræmme den anden (*en kildrende fryd*). Tjenestepigen er bedre end frøkenen: Hun fortæller historier om helheste og ligrøvere og historien om en brud fra fastlandet,

der havde en sort puddel, som hun kunne piske mønter ud af, og frøkenen kan ikke sove om natten. Hun bliver nødt til at vække tjenestepigen, så hun kan fortælle andre historier, formildende historier. Hun beretter for frøkenen, indtil søvnen indfinder sig.

Selvom hun hverken kender eller forstår store ord som frihed eller længsel, så begynder tjenestepigen i løbet af de efterårsaftener at forstå, at der for de heldige få findes en udvej.

Da orgasmerne begyndte at komme, for det gjorde de (*umærkeligt*), kom de ikke fra et ukendt sted. I stedet kom de kravlende op fra barndommen.

Glemte, men samtidig lige under overfladen.

Jeg huskede, hvordan min søster viste mig, at man kunne få det til at kilde ved at gnubbe på kønslæberne med to fingre først fugtet i munden. Jeg huskede et hovedgårde på min moders seng, som var slebet så glat, at træet var lige til at sætte sig på. Når ingen så det, gik jeg ind på hendes kammer og gned mig mod det. I den orgasme er kun et rent travær, og det er det, der gør den så vidunderlig.

Men jeg glemte det hele igen. Mens vi er børn, opdager vi hele tiden nye værelser i det hus, der er os, og vi tager i dørene uden at være bange, og i takt med at vi bliver ældre, opdager vi, at nogle af dørene er bedst at holde lukkede, og vi lukker dørene omhyggeligt igen, og hvis der går tid nok, og hvis vi ikke kigger ind ad nøglehullet og aldrig stiller os med øret mod væggen, så har vi til sidst kun en vag fornemmelse af, hvad der gemmer sig på den anden side.

Det er den sikreste måde at leve på, så jeg glemte, at man kunne fugte to fingre og røre sig selv, og jeg glemte hovedgårdet på min moders seng.

Da jeg skulle lægge mig i min brudeseng, vidste jeg ikke længere noget. Jeg kunne observere min mands skælvende ansigt, når han afleverede sin sæd i mig, men jeg koblede ikke hans forkrampede anfall af nydelse sammen med det såde ingenting, jeg havde kendt som barn. Jeg vidste ikke, at fornemmelsen af opløsning også var mig forundt.

Noget ændrede sig så, mens jeg var i huset. Måske var der tale om noget matematisk, måske var det bare resultatet af mere knepperi end nogensinde før, men jeg begyndte at kunne kigge op mod loftet, lukke øjnene og stønne med lukket mund.

(Kunne jeg lide det bedre, end jeg har fåd til at indrømme?)

Det hjalp at kunne komme, mændene fandt stor glæde deri. De blev stolte af sig selv, når vi havde nemt ved at komme. Det faldt dem tilsyneladende ikke ind, at det er en evne som så mange andre, og den kan opøves og forfines på samme måde, som nogle lærer at spille på klaver, og andre lærer at brodere.

Når det er sagt, så blev jeg virkelig også god til det. Jeg blev så god, at jeg kunne sætte mig på en hvilken som helst pik og gnide mig op ad en hvilken som helst mave, og sådan kunne jeg komme, nærmest på kommando. Også flere gange, hvis det skulle være.

Det hjalp, at det i et vist omfang blev forlangt af mig. Orgasmen blev en værdifuld valuta, en handelsvare i handelsvaren. Nogle af mændene, måske endda de fleste, ville gerne se, at man havde lyst til dem, som de havde lyst til en.

De ville gerne være det, som de netop ikke var: begærede.

Han havde sparet op, så han bestemt måtte have råd til munden, *ja*, det måtte være en start. Han ville ikke vælge den smukkeste, han ville vælge den tryggeste. Til en start ville han bare gerne mærke det, *ja*, bare fornemme det våde hulrum og sin egen reaktion derpå. Med tiden ville han også gerne øve sig, *ja*, for nu havde han efterhånden en alder, hvor det var løjerligt, at han ikke rigtigt, på nogen måde, egentlig, havde haft en kvinde.

Det var ikke, mente han, fordi han så dårligere ud end andre eller på anden måde savnede fortrin, *nej*, han sled flittigt i marken og kom i kirken om søndagen og forstod vel nok så meget, som han havde brug for. Han var, alt i alt, skulle han selv mene, en god mand, et godt parti. Han var ikke af stor formue, *nej*, men han arbejdede hårdt, virkelig hårdt, til ryggen og lænden skreg om kap, og han lod dem bare skrige, og han skulle nok kunne forsørge en familie. Kvinder burde, og det gjorde de måske også, se efter ham til gilderne. Men han var så genert, han var ikke som de andre karle på gården, der kunne byde de søde piger op til dans, som om det var ingen sag, og når kokkepigen snakkede til ham om morgenens, vidste han

ikke, hvordan han skulle svare, så han mumlede sig ud af alle mulige samtaler i stedet.

Og *ja*, han havde måske tænkt, at den slags med kvinder gik lidt af sig selv, sådan så det jo ud udefra, men altså, nu nærmede han sig en pæn alder, og han havde ikke rigtigt prøvet, *nej*, faktisk overhovedet ikke prøvet noget overhovedet.

Og *ja*, så havde hushovmesteren jo sagt det med at holde damerne glade og hentydet til, *nej*, direkte sagt, at en rigtig mand kunne, *nej*, skulle, vente, til kvinden havde opnået sin nydelse også, og det kunne tage, *ja*, det havde hushovmesteren sagt ord for ord, *lengere tid end det tager at pløje en mark*.

Men nu havde han sparet op, og han var taget ind til byen efter kirke, "salige er de rene af hjertet, for de skal se Gud," prædikede præsten, og han var blevet fortalt, hvor det bedste horehus lå, og han var på vej, og da han ankom, valgte han mig.

Det var mig, der lignede, *ja*, noget tålmodigt, men også noget fraværende. Med mig kunne han få alenetid med min krop.

Så jeg førte ham ind på det røde værelse, hvor jeg spurgte ham, hvad han kunne tænke sig, og han fortalte, hvor langt pengene rakte, så jeg tog hans penge og satte mig på knæ foran ham, og jeg tog hans pik i min mund, og han bad mig: "Vær såd ved mig," så jeg slikkede hans pik langsomt, så den voksede tilsvarende langsomt. Den var: så blid som en pik nu kan være.

Men han kunne ikke styre sig, og da han lagde sine hænder om mit hoved, *ja*, så var det alligevel, som om hænderne vidste nøjagtigt, hvad de skulle gøre, så de greb hårdere fat, *ja*, og pressede mit kranium mod hans pik, til jeg gispede efter

vejret, og min hals dannede den særlige fede slim, den danner, når den tror, at noget har sat sig på tværs, og da han lod mig trække vejret igen, hang der lange tråde af sejt savl mellem min mund og hans pik, *ja*. Vi var forbundne af kropsvæsker, men *nej*, vi var ikke rigtigt forbundne. Og *nej*, han var ikke færdig, og nu ville han bevise over for sig selv, at han kunne trække det i langdrag, måske endda så lang tid, som det tager at ploje en mark, så han pressede atter sin pik ned i mine luftveje, *ja*, og hvilken gavnlig effekt havde det ikke på pikken, der blev så hård, så hård, og små blodkar i mine øjne sprængtes, og de fyldtes med tårer, men jeg var ikke bange, der var ikke noget at være bange for, og lige der på toppen af min åndeløshed, fik han sin udløsning. Sæden i min mund var besk og overstrømmende (*hengemt*). Jeg lod den løbe ud af munden på mig, jeg ville ikke have den i mig.

Det er underligt, men man får aldrig den tanke, at man bare kunne have bidt sammen, bidt sig igennem huden og musklen og kødet, og ens mund havde været vidunderligt svøbt i blod.

Kun én gang slog det mig, at jeg kunne gengælde volden med vold, og kun én gang gjorde jeg det.

Det første spørgsmål, hun stillede mig den morgen:

“Kan du ride?”

Solen var knap stået op. Over mig svævede Violas ansigt, og i det fandtes en uro, jeg ikke havde set hos hende før. Oftest bar hun en mine af mild morskab, som om hun i sin øjenkrog bevidnede en vedblivende lille komedie. Men denne morgen var anderledes, hun virkede ihærdig og fortravlet.

Håret hang løst om hendes skuldre.

Hun ventede ikke på mit svar.

“Klæd dig på, så du kan ride hurtigt,” sagde hun og smilte. Ikke sit sædvanlige dovne smil, men et lille, viltet smil.

Jeg syntes ikke, jeg kunne gøre andet end at adlyde, så jeg stod op. Jeg konstaterede, at Gunhild ikkesov ved siden af mig.

“Kongen sendte bud efter Gunhild sent i går,” sagde Viola, som om hun kunne læse mine tanker. Hun lænede sig op ad væggen, mens hun iagttog min påklædning.

“Jeg så helst, at han kom til hende, men vi må vel gøre, hvad han befaler.”

Hendes toneleje gik opad mod de sidste ord, som om Viola faktisk var i tvivl om, at man skulle gøre, som kongen befalede.

Disse varme sommernætter kan drive enhver fra forstanden. Da jeg kom ned i gården, stod to heste klar, opsadlede og nystriglede.

“Den grå er min,” sagde Viola. “Men den brune kan du låne. Han er god, solid. Du vil kunne lide ham.”

Vi steg til hest og skridtede gennem byen. Der var tyst, morgenens havde stadig dun. Viola førte os, så vidt jeg kunne gennemske, nordpå, mod skoven, der lå ud til vandet.

“Vi har lidt travlt, du må ride hurtigere,” sagde hun og satte sin hest i galop. Jeg fulgte efter, men det var ikke nemt. Viola red hurtigt.

Vi nåede til skovbrynet, men Viola førte os videre og dybere ind i skoven. Hun sænkede først farten, da havet kunne anes i det fjerne.

Ved strandbredden gjorde hun holdt.

“Jeg skal hente noget, vent her,” sagde hun og fortsatte langs vandet. Vådt sand føg langs de grå flanker, og før jeg vidste af det, var hun ude af synet. Jeg steg af hesten og lod den gennemsøge skovbunden for noget spiseligt. Den bløde mule puffede sig forsigtigt gennem terrænet. Viola havde haft ret: Jeg kunne godt lide den.

Hun vendte tilbage, mens solen stadig stod lavt på himlen. Hvad end det var, hun skulle hente, var det ikke stort, for hun havde ikke mere på sin person, da hun kom tilbage, end da hun red af sted.

“Skal vi bade?” spurgte hun. Hun var allerede i gang med at klæde sig af.

Vandet var køligt og lindrende. Det var første gang den sommer, at jeg havde fornemmelsen af at kunne tænke klart.

Vi lå på ryggen og tørrede i solen.

“Det er det her, jeg laver, når I andre sover,” sagde hun. “Jeg rider for at nå ud til vandet. Det er den første tanke, der rammer mig, når jeg vågner: ‘til vandet’, og så må jeg af sted. Jeg må mærke farten. Det er sådan, det er. Nogle gange tror jeg, at det er det eneste, der holder mig fra at rejse langt, langt væk. Ved at forlade det hele en lille smule hver dag kan jeg undgå at forlade det hele for alvor. Hvis jeg bare tilbagelægger nok vej, bilder jeg mig ind, at det er lige meget, at turen går både frem og tilbage, at jeg hver gang vender hjem.”

Nu gider jeg snart ikke skrive mere om varmen, men det var den, der gjorde, at vi rejste os op og gjorde os klar til at tage hjem.

“En dag forlader jeg det hele,” sagde Viola, da hun svingede sig op i sadlen. “Men jeg vil ikke rejse, før der er penge nok, og jeg vil ikke rejse alene.”

Og så smilte hun igen.

“Jeg skal betro dig noget: Når man er forelsket, er hver dag en hemmelighed.”

Da vi var kommet hjem igen og trak vores heste mod stal-dene, sagde hun:

“Jeg vil holde en fest, et maskebal. Hvorfor tjene alle de penge, hvis man ikke også kan have det sjovt?”

Det sidste spørgsmål, Viola stillede mig den dag:

“Tror du, at du kan arrangere det sådan, at kongens Sunniva kommer til vores maskebal?”

Jeg begyndte at lade mændene få rabat, hvis jeg måtte pille i deres hud bagefter. Deres porer åbnede sig så nemt for mig, når deres hud var varm og fugtig af sved.

Andre ting skete også i varmen. Alt det varme blod gjorde folk hidsigere, man skændtes mere. Mænd var hurtigere til at lange ud efter deres koner, og konerne var hurtigere til at slå på deres børn. Man råbte oftere op, når folk ikke kunne få deres dyr til at passere gaden hurtigt nok. “Så skær dog halsen over på den,” skreg man til manden med den røde kvie, der vraltede på grund af yverbesvær.

Man fik næseblod og ørepine.

Man mærkede en vrede som aldrig før.

Man kunne ikke styre sig.

En nat, hvor ingen af os kunne finde hvile i varmen, fortalte Gunhild mig en historie om sin far. Hun fortalte, at han en dag var faldet om på marken under høsten. Det var rugen, der skulle i hus, og det skulle gå stærkt. Regnen var på vej, man havde ikke råd til, at endnu en høst skulle slå fejl.

Han faldt om ude på marken, og herremanden måtte hjælpe med at slæbe ham hjem. I næsten et døgn var han ikke ved bevidsthed. Han lå og vred sig på sit sengelæge, men han var uden for rækkevidde. Hans ord var fumlede og meningsløse. Han sagde, at mændene skulle begraves med et "nej", hvilket var det rene vrøvl.

Kun langsomt kom han til sig selv. I nogle uger måtte de fodre ham og holde hans pik, når han skulle pissee, og han kaldte dem ved forkerte navne.

Han blev ikke rigtigt sig selv igen. Han kunne ikke længere arbejde, og hans tale var besværet. Den ene halvdel af ansigtet hang, det så uhyggeligt ud.

"Men det værste var frygten," fortalte Gunhild. "Han var blevet så bange. Han vækkede os om natten, og han skulle hele tiden have forklaret ting, som vi allerede havde forklaret før.

Hvor vandet blev hentet, hvor hans klæder befandt sig, at han ikke længere holdt høns."

Månederne gik, uden at faderen blev bedre. Resten af familien sled nu desto hårdere i marken, heldigvis havde de fået lov at blive på gården, de var fæstere. Da høsten igen skulle i hus, måtte den ikke slå fejl, men det gjorde den. Der var mindre til alle, men faderen kunne ikke forstå det. Han beklagede sig, græd, tiggede om at få mad, spurgte, hvordan de kunne være så onde ved ham.

"Så en nat tog jeg ham med ud i skoven," fortalte Gunhild. "Jeg sagde til ham, at vi skulle samle bær, og han fulgte pænt efter mig. Jeg vidste, at hvis jeg førte ham langt nok ind i skoven, så ville han ikke kunne finde hjem. Selv turde han ikke bevæge sig længere væk, end at han hele tiden kunne se gården."

Hun holdt en pause, før hun fortsatte. "Det var nemt at slippe væk fra ham. Han stolede på mig, som en blind forlader sig på sin stok. På vejen hjem kunne jeg høre ham kalde, men noget i mig var blevet koldt. Jeg syntes, at jeg gjorde det, jeg var nødt til."

Mørket, der indhyllede os, var syrenfarvet. Sådan var det den sommer, de lyse nætter løb hele tiden ind i mørket og gned deres farver mod natten.

"De andre ledte naturligvis efter ham, og jeg lod, som om jeg også ledte. Vi råbte hans navn fra tidlig morgen til lang tid efter solnedgang, men jeg havde ført ham dybt ind i skoven."

Farven lilla? Sådan en kostbar farve.

"På den femte dag gav vi op. Min mor græd, min søster også, præsten blev tilkaldt. Vi klædte os i sort."

Mine lår gned sig mod hinanden, det sved og stak.

"Jeg ved ikke hvorfor, men på syvendedagen gik jeg tilbage til stedet, hvor jeg havde efterladt ham. Han var ingen steder at se, men så hørte jeg en sagte stønnen, der knap var til at skelne fra vinden. Jeg fulgte lyden. Nogle gange var jeg nødt til at stoppe op og holde vejret for at komme på sporet igen. Det tog lang tid, før jeg fandt ham. Han var krøbet ind i et buskads, velsagtens for at få læ. Han så tynd og indtørret ud, han var grim at kigge på. 'Du glemte mig, blomst, jeg er så glad for at se dig, vi blev væk fra hinanden,' sagde han, da han fik øje på mig."

Hvad er kærlighed sammenlignet med sult?

"Sådan stod jeg og kiggede på ham," fortsatte Gunhild. "Jeg ved ikke hvor længe. Så tog jeg hjem. Det var første gang, jeg virkelig følte mig fattig. Hvis vi havde haft mere, det havde ikke engang behøvet at være penge, det kunne også have været mere familie eller en stærkere hest eller en større urtehave, så var tingene måske ikke gået, som de gik."

Man kunne se, hvordan dråber af sved havde samlet sig ved Gunhilds næsefløje.

"Ingen spurgte, hvor jeg havde været, da jeg kom hjem. Sådan gik tiden. Ingen kunne sige det, og sorgen var virkelig, men der var også mere mad til os andre. Og noget løsnedede sig i vores hjem, søvnen blev tungere, luften blev lettere at indånde. Sådan var det også."

"Det er derfor, jeg arbejder her," sagde hun så, inden hun vendte sig om på siden for at prøve at sove videre.

"Jeg ved allerede, at jeg er fortapt."

Et minde: Da jeg var barn, kunne bagerens søn
stjæle lune boller med rosiner og kanel til mig,
hvis blot han fik et kys til gengæld.

Man kunne måske fristes til at tro, at fordi man i ægteskabet også foretager byttehandler (*min krop for en smule tryghed*), så findes der noget i ægtestanden, som minder om eller er sammenligneligt med arbejdet i huset.

Sådan er det ikke helt.

Hemmeligheden får tyngde, da de to piger forelsker sig. Det er uvist, hvornår de forelsker sig, men det gør de. De vender sig væk fra verden og skaber deres egen, som forelskede gør.

Nu, når de ligger i kornet, hvisker de til hinanden, at ingen har elsket, som de elsker, som forelskede gør.

På herregården siger man, at pigerne er for vilde, men man fatter ikke mistanke. Man ser to piger, som Gud måske nok havde gjort bedst i at gøre til drenge, og derfor har de svært ved at blive damer, og tjenestepigen bliver irettesat for ikke at tøjle frøkenen bedre, men man tænker ikke videre over det.

Ad de mørke gange og gennem den hemmelige dør i sydfløjen finder de hinanden om natten. Så ligger de sammen i frøkenens seng, ansigt mod nakke, bryst mod ryg, fisse mod baller, og tjenestepigen holder om sin frøken, og hun tænker måske:

Jeg vil beskytte dig.

Eller:

Intet ondt skal komme til dig, så længe jeg er her.

Eller:

Dette og intet andet.

De finder et skjulested på stenene i vaskehuset, som er varme og fugtige fra arbejdet med vasketøjet, og det er der, de første gang elsker. Tjenestepigen mærker endelig de læber, hun har fantaseret om i årevis, og hun opdager, hvordan den elskedes baller passer i hendes hænder (*som æbler*). Med tiden opdager hun også, at hvis hun spreder den elskedes baller og strækker røvhullet, kan hun stikke sin tunge dybere op.

Frøkenen opdager, at tjenestepigen smager af hø og salt og varme. Hun opdager, at hun ikke har brug for andre smage, tjenestepigen er balsam og nektar og lykke.

De siger til hinanden, at deres kærlighed vil være evigt, som forelskede gør.

Viola ville holde et bal, og det skulle være stort. Indergården blev forvandlet til en festsal: Gamle sejl fra havnen blev spændt ud over haven, så der kom tæt skygge, og der blev spredt kalk ud over den tørre jord, og kalken blev til et midlertidigt gulv.

Hun skaffede blomster, selvom man sagde, at intet kunne gro. Der blev sendt invitationer ud med ilbud, og der blev afgivet bestillinger på ekstra tønder af flybsk øl. Fad med vin blev hældt på flasker. Musikere, der ellers kun optrådte ved hoffet, kunne ikke sige nej til hendes penge. Den bedste linedanser i Europa ville komme fra Wolfsburg.

Men alle ved, hvordan en fest er, jeg behøver ikke forklare det. Man kan ikke gøre sig fri af den tanke (*smiskende*), at aftenen måske bliver magisk, måske livsomvæltende. Man vil ikke vedstå sig det, slet ikke over for sig selv, men man længes efter, at noget må ske.

Så for hver dag der går, som bringer en tættere på festen, bliver man lidt mere hektisk. Der er en rytme i en selv, der er bragt ud af takt, man imødeser undtagelsestilstanden. Maskerne, og den omstændighed, at man ikke skal stå ved sig selv, gør

selvsagt blot utålmodigheden større. Man vil så gerne, også bare for en aften, være en anden end den, man er.

Når dagen oprinder, tager man sit pæneste tøj på, og man ifører sig sin maske.

Porcelæn mod svedig hud, man pudrer sig en smule, så masken ikke glider af ens tilstoppede porer.

Masken er stor (*for stor?*) med sine lange fjer og sine ædelsten omkring panden, men nu er det sådan, det er, nu må man vove det.

Når man ankommer hen ad aftenen, ser man, at mange andre har pyntet sig lige så meget som en selv, og man falder en smule til ro. Nogle ansigter er skjult helt og aldeles, andre gemmer kun øjnene. I vrimlen er det svært at kende den ene fra den anden, indtil man ser et kæbeparti, der ikke er til at tage fejl af, og man hilser, og man snakker, og man tager sig tid til at studere de andre gæster. Man gisner om, hvem der er hvem.

I krogene stilles det samme spørgsmål: "Kommer kongen?" og i afkrogene af alle sindene findes den samme tanke: *Er der nogen, der kan se mig?*

Er der brug for at vide mere om festen? Dette kan siges: et stort rum i en lys nat, hvor gæster i overdådige kjoler og smukke dragter danser ind og ud mellem hinanden. En gang imellem forsvinder piger med stramt indbundne liv ud af salen (*arm i arm*) i håbet om at blive kølet ned. En gang imellem forsvinder mænd og kvinder ud af salen hånd i hånd. Måske vil de bare kunne høre hinanden bedre, måske leder de efter et afsides sted, hvor kjolestof kan blive løftet og benklæder taget til side i al

ubemærkethed. Fordi festen foregår tæt på en labyrinth, er den et populært valg, men andre vælger at tage forsigtigt i dørhåndtag, indtil de finder et kammer, hvor de kan gemme sig.

Kun ét værelse i huset var aflåst, og derinde sad den gamle hemmelighed. På det værelse sad to kvinder, der havde delt en barndom og en elskov.

Sunniva havde uden videre takket ja til min invitation.

"Fortryllende," havde der stået på en seddel, der kom med et bud samme dag, som jeg havde sendt min anmodning. I den havde jeg ikke nævnt Viola, men i stedet skrevet, at dette var en mulighed for at få besvaret nogle af de spørgsmål, hun havde haft om huset ved vores sidste møde.

Sådan gik det til, at de to kvinder, der ikke havde set hinanden siden deres tidlige ungdom, en varm sommeraften stod ansigt til ansigt igen. Sunniva ankom klædt i hvidt, mens Viola var sortklædt. En lys kvinde og en mørk kvinde. En tvivlende og en elskende.

Jeg så mødet på afstand. Jeg befandt mig midt i en dans, vi arbejdede ikke den aften, så jeg observerede dem i glimt. *Et hop tilbage*, og de stod stift over for hinanden som skabrikker. *Et klap*, og Sunniva kastede med sit hår. *Rundt og rundt arm i arm*, og Viola tog Sunnivas hånd i sin. *En mølle rundt tre gange*, og Sunniva lænede sit ansigt mod Violas. *Et partnerskifte*, og de var på vej væk.

Jeg fulgte efter dem.

Da de havde krydset festsalen (*vil du krydse et dansegulv, er du nødt til at danse selv*) og låst døren til Violas værelse, sad

de på kanten af Violas seng. Hun tog igen Sunnivas hånd i sin, og hun bad Sunniva fortælle *alt*, for hun ville vide præcis, hvad der var sket i alle de mellemliggende år, og hun ville vide, hvordan Sunniva var blevet voksen, og hun ville høre om de børn, Sunniva havde født, og hun ville høre om de smukke ting, hun havde set, og også de mindre smukke.

Jeg lyttede ved døren.

Jeg kiggede ind ad sprækkerne.

Jeg blev et insekt.

Så Sunniva fortalte. Fordi Sunniva var et solskinsbarn, betonede hun de gunstige ting og havde så godt som glemt de ugunstige. Fødslerne havde været hårde, næsten dødbringende, ja, men børnene var så søde. Hun var et fremmedlegeme ved hoffet, eller sådan kunne det føles, men det gjorde ikke noget. Hun foretrak det faktisk sådan. Kongen beundrede sådan hendes skønhed, og nej, hun brugte ikke tid på at tænke over, hvad der ville ske, når den falmede. Den falmede jo, fordi hun fødte børn til kongen, og hvad kunne være mere ærefuld. Det var lige meget, at rigsrådet havde nægtet at gøre hende til dronning, det var jo bare en titel.

Nej. Hun fik alt, hun pegede på, og hun kunne ikke forestille sig lykkeligere.

Nej. Hun var vel så lykkelig, som et menneske kunne håbe på at blive i dette liv.

Men Viola kunne ikke dy sig, så hun ledte efter revnerne i Sunnivas fortælling, og der er jo altid sprækker i lykken. Når Viola fandt en lille åbning, gav hun sig til at pille i den, indtil

den var en flænge. Hun klemte Sunnivas hånd (*hårdt*), og hun spurgte Sunniva:

“Men drømte du ikke om mere?”

Og Viola blev ivrig (*som en logrende hund*), og hun begyndte at åbne skuffer og skabe for Sunniva, og hun fremviste ædelsten, og hun sagde:

“Jeg kan give dig dette og mere.”

Undervejs i deres samtale fik hun også sagt:

“Jeg kan passe på dig.”

Og:

“Vi kan tage væk og ikke komme tilbage.”

Der var en gruppe af mænd (*mange eller få?*), for hvem "nej" var en vigtig komponent af deres lyst. Deres lyst handlede ikke om at føle sig begæret, men tværtimod om at føle sig afskyet.

For dem var det en bonus, hvis man gjorde modstand. For dem var blodet ikke et uheld, og det flækkede øjenbryn skulle ikke beklages.

I deres ører betød "stop" heller aldrig stop. Nærmere lød det som:

"Mere."

"Hårdere."

"Kom."

Disse mænd skræmte mig (*de skræmmer mig endnu*). Ikke på grund af deres forkærlighed for vold, men fordi at hvis man havde kunnet åbne deres indre som en valnød, havde man ikke fundet andet end luft.

De var tomme indeni, der findes ingen andre ord for det. Ingen barndom havde præget dem, ingen hellige ord havde rørt dem, ingen forelskelseshænder havde velsignet dem.

De var ingenting, samtidig med at de var vold.

Viola sagde, at vi kunne afvise den slags mænd, hvis vi ville (*de var bare ikke sådan at skelne fra alle andre*), men hun sagde også:

"Penge er penge."

Ikke alle havde det med penge som Viola, så over hele byen kunne et hviskekor af arbejdende kvinder høres, hvis man lagde sit øre mod sit hjems ydermur og lyttede efter. Koret forsøgte at advare hinanden mod bestemte mænd.

Én hviskede:

"Han siger, han betaler en halvdel før og en halvdel efter, men han betaler ikke den anden del, tro ikke på ham."

En anden hviskede:

"Han kommer til at forfølge dig i ugevis bagefter som en fugtigklam skygge, pengene er ikke det værd."

En tredje hviskede:

"Bare ikke ham. Alle andre end ham, lov mig det."

Alligevel var der en mand, som en sen nat gjorde ting mod mig, jeg ikke havde lyst til. Helt fra start af var der noget utiltalende ved hans krop. Den var lille, og huden på maven var slap. Rækker af punkterede deller. Og han ville kysse så meget, han holdt min mund åben og stak tungten *ind ind ind*.

Og så, da han opdagede, at jeg blødte, blev han meget vred (*som var det hans egne lagener, der blev tilsølet*), men i stedet for at stoppe, som mænd indimellem gjorde, så fortsatte han

med tiltagende hidsighed. Selvom han ikke var meget større end jeg, kunne jeg ikke få ham til at stoppe.

Jeg prøvede, det bedste jeg kunne, men jeg kunne ikke få ham til at stoppe.

Han greb om min hals og lukkede for mine luftveje. Det er sært at miste bevidstheden til fornemmelsen af en taktfast og uvelkommen penetration.

Jeg skal ikke gøre mig til dommer over andre overgreb, for jeg har nu engang kun oplevet de overgreb, jeg har oplevet, men for mig gjorde hans klejne størrelse og overskudshuden det mere ydmygende. Og kyssene. Kyssene gjorde det også værre.

Kroppen har svært ved at glemme den frygt. Den flytter ind i en, som et hønseæg ved siden af hjertet.

Men jo: Hvis jeg nu kunne have fået lov til at dolke disse mænd grundigt og systematisk (*afslutte dem*), bare med en lille urteknav, eller kniven, man flækker østers med, ikke noget stort, så ville frygten også forsvinde.

Jeg fortæller denne historie nu, fordi den er vigtig at kende, hvis man skal forstå, hvad der skete tidligt om morgenen, da festen var ved at være slut.

Midt på natten kom kongen iført en maske, der forestillede en satyrs ansigt, og Viola forsvandt af synet. Sunniva og han dansede et par danser, før de spadserede hjem gennem labyrinten. Han ville bemægtige sig Sunniva på ny, sådan så det ud.

Sunnivas afgang hensatte Viola i et sælsomt humør. Hun talte kun med Sejleren, der var klædt i en livsmaske (*et ansigt uden på et ansigt*), og hun undgik mit blik.

Efterhånden som solen kunne fornemmes i horisonten, begyndte folk at tage hjem. Mødrene var blevet trætte, deres fodder ømme af dansen, og pigerne tænkte på, hvad der var passende. Til sidst var vi fra huset de eneste tilbageværende kvinder.

Netop da stillede Viola sig på en skammel og annoncerede, at hun havde en overraskelse til de resterende gæster, men de måtte stole blindt på hende.

"Jeg har gemt det bedste til sidst, mere vil jeg ikke afsløre." Der blev klappet ad hendes ord. Hun ledte de tilbageværende mænd ud af salen, hvor det kalkede underlag var blevet klistret af øl og sved.

Mændene, de var ikke mere end et dusin i alt, fulgte lydigt efter. Nogle vakte af druk, men alle var kvikket op af den drejning, ballet havde taget.

Mændenes masker sad skævt, hvis de sad i det hele taget.

Viola førte an, mens vi andre kvinder gik bagest.

“Ved I, hvor hun tager os hen?” spurgte Gunhild, men hverken jeg eller Ester kunne give hende et svar.

Jeg vidste bare, at noget ikke føltes helt rigtigt.

Lyset den morgen var rapfodet og gennemtrængende. Det gav en fornemmelsen af at gå igennem et fremmed landskab. Ikke længere beregnet for de levende.

Mændene faldt hinanden om halsen og støttede sig til hinanden. De grinte af fuldkab og liderlighed.

“Har du nogle piger, der skal prøves af,” var der en, der råbte til Viola, men hun ænsede ham ikke.

Ester prikkede mig på skulderen og sagde:

“Pas på ham der,” og kiggede i retning af en mand, der gik lidt afsides fra resten af flokken. I modsætning til de andre gik han rank og upåvirket.

Jeg genkendte ham som en, Ester tidligere havde advaret mig imod. Hun ville ikke forklare, hvad han havde gjort, havde blot sagt:

“Han krænger sig ind under huden på dig og bliver der, og det har du ikke lyst til.”

Viola stoppede op.

“Vi venter her,” bekendtgjorde hun og trak sig tilbage til os kvinder, så vi sad og kiggede ind i mændenes rygge. En efter en satte de sig ned, væltede omkuld, blev stille.

Hvor lang tid ventede vi? Blot et øjeblik, ellers var solen stået op, men det føltes som lang tid. Tiden blev langsom den morgen, den snoede og drejede sig på en ny måde, den slingrede.

“Hvem der?” udbrød en af mændene. Han snøvlede, men lød samtidig forsødet.

En kvinde stod på engen. Hun var meget ung og meget smuk. Hendes skuldre var smalle og nøgne, hendes hår langt og lyst (*månefarvet*). Hun var iklädt en sæk og intet andet. Hun smilte mod mændene, der var ved at komme på benene.

Da jeg kiggede mig omkring, opdagede jeg, at kvinden ikke var alene. De var flere, alle klædt ens, alle lysende, alle smilende. Det var kælne, dorske smil.

En mand råbte Viola an:

“Hvad kommer den her flok til at koste os, Viola? Med dig er intet gratis.”

“Jeg belønner loyale gæster, tro intet andet end det,” svarede Viola.

“Følg dem, og fryd jer derved.”

Og mændene kiggede sig vantro omkring, de forstod ikke deres held, men samtidig – ligesom med alle andre mænd – forstod de godt deres held. *Jo*, de havde gjort sig fortjent til disse kvinder, så smukke, så unge, at det næsten gjorde ondt i pikken at kigge på dem, og *jo*, det var vel også oplagt, at tiltrækningen skulle være gengældt, for var det ikke, *jo*, når man tænkte efter, særdeles udmarkede mænd? Havde de ikke, *jo*, tjent deres gud, deres konge og deres fædreland? Havde de ikke grebet til våben, når der skulle gribes til våben og vist barmhjertighed, når der skulle vises barmhjertighed? Havde

de ikke, næsten altid, betalt, hvad de havde lovet at betale? Var de ikke, stort set, mænd af deres ord? Var de ikke, jo, jo, jo, alt, hvad kunne unge piger kunne drømme om, og mere til?

(Pigerne sang i flok:
*Efter maskebal kommer maskefald
Gud nåde kun den, der danser
Af evighed kommer evighed
De elskende kan høre vores kald*)

Jo, så de gik i samlet flok mod skovbrynet, mod bøgetræerne, der omkransede en høj i det fjerne, og kvinderne blev stående (*stumt leende*), og de dannede en port af menneskekroppe, som mændene kunne gå igennem, og mændene gik igennem, glade og liderlige og i løbetid.

Fordi kvinderne på den måde aldrig viste mændene ryggen, så de heller ikke, hvad vi så: hullerne i deres rygge, større end hvis de var blevet gennemskudt med kanonkugler.

“Vi skal tilbage nu,” sagde Viola. Der var jord og støv i luften, og vi var trætte.

Man så aldrig mændene igen. De var væk og forblev væk. De blev eftersøgt af koner og børn, og disse koner og børn spurgte efter dem i byen, længe efter de var forsvundet, men for alle andre svandt interessen hurtigt.

Man sagde, at de var blevet forført af ellepiger og dansede sig ind i døden på trættere og trættere fodder, og man havde ret.

Jeg tænker på alle kvinderne, der kom før mig, og alle kvinderne, der skal komme efter. Jeg forestiller mig uendelige rækker af spredte ben til alle tider. Jeg tænker på kvinder i faraoernes tid, lang tid før Moses. Jeg tænker på kvinder i palmebladenes skygge og sandkorn grueligt langt oppe i fissen. Jeg tænker på mannagrød og kamelmælk blandet med sædrester.

Jeg tænker på kvinderne dengang, da Jesus gik på jorden. Jeg tænker på jordhytterne og dadlerne og skammen. Jeg tænker på at blive begravet under bunker af sten.

Jeg tænker på kvinderne i fremtiden. Jeg tænker på al den svamp i fissen, der skal bekæmpes, en krig udkæmpet siden syndefaldet.

Jeg ved ikke, hvad jeg skal stille op med de tanker. Der er ikke tale om et hemmeligt søsterskab, som min mand af vanvare kom til at melde mig ind i. Ingen hemmeligheder er nedarvet fra kvinde til kvinde, ingen papirer er overleveret med opskrifter på helbredende miksturer. Vi kan ikke være allierede, ikke for alvor, for vores job handler om at bringe mændene glæde, uanset om det bringer kvinder ulykke, og vi bliver også en smule som mændene. Vi forstår den magt, som

de forstår (*evnen til at være så kold, som det kræves*), men vi holder op med at forstå kvindernes magt. Samhørigheden. Vi træder ud af kvindernes fællesskab, selvom vi ikke bliver budt velkommen i mændenes. Vi er mellem sfærer, vi er kometer. Vi kan ejes af alle, så vi ejes af ingen, og det er frihed.

Men der er alligevel *noget* imellem os. En spinkel, næsten usynlig tråd, der bliver trukket gennem os alle sammen på tværs af tid og rum.

Alle var vi dem, der gjorde det, man ikke måtte (*for mødrene havde sagt: Bliv fruer eller nonner*).

Deri og kun deri består vores fællesskab.

Noget var forandret i Viola efter maskeballet. Vi så hende sjældnere. Hun red endnu oftere ud, med retning mod kysten.

Man skal forestille sig: noget, der er flygtigt som kviksølv, men smukkere.

Hun bragte hestene hjem trætte og svedige, staldmesteren var nødt til at indskærpe over for hende, at de skulle have vand, og hvis muligt skulle hun undgå at ride ud, når solen stod højest på himlen.

Hun talte sjældent med os, og hun deltog sjældent i måltiderne. Hun betroede mig heller ikke, hvad hun havde talt med Sunniva om, eller hvorfor det var vigtigt. Udfaldet af deres møde, og hvad det havde sat i gang, fandt jeg først ud af senere, langt senere.

Pesten hærgede fortsat, som om den hørte sammen med sommeren. Ester modtog besked fra sin hjemegn om, at hendes søster var blevet syg, men at hun ikke skulle komme hjem. Hellere huske søsteren, som hun var, stod der i brevet.

“Hvordan gør man sig fortjent til sådan et endeligt?” spekulerede Ester en eftermiddag, hvor vi spiste abrikoser i haven.

"Jeg ved ikke, om jeg har fortalt det," fortsatte Ester, uden at jeg havde svaret på hendes spørgsmål (*der var ikke noget at svare*), "men mine børn bor jo hos min søster."

(*"At have børn er som at have et organ eller flere uden for kroppen."*)

Inden jeg kunne nå at svare, kom Gunhild og afbrød os.

"Skynd jer," råbte hun forpustet, og sveddråber løb fra kan-ten af hendes kyse.

"Der er noget, I er nødt til at se."

Hun førte os ud af haven og ud på gaden og satte kurs mod havnen. Jeg bandt et tørklæde om håret, mens vi gik.

"I har aldrig set noget lignende," sagde Gunhild begejstret.

"Det er ærgerligt, at Viola ikke er til at opstøve, hun ville også gerne have set den."

Da vi nåede frem til havnen, var mange mennesker allerede stimlet sammen for at få et glimt af det, som havde bjergtaget Gunhild. Vi møvede os gennem folkemængden, og jeg tabte de andre af synet. Til sidst kunne jeg se, hvad alle andre var mødt op for at se: Fra dækket af et skib fremviste tre mænd en stor isbjørn.

Tunge kæder holdt dens forben samlede, så den kun kunne komme humpende frem på tre ben. Ved at piske den med en langhalet pisk, *sjask sjask sjask*, kunne mændene tvinge dyret op på bagbenene, hvilket de demonstrerede for os, der var valfartet ned for at se spektaklet.

"Man skal vise den, hvem der bestemmer," forklærede en af mændene

Dyret prustede og brølede i varmen, og det var urovækkende at se noget, der var så stort, være så ude af sig selv.

Ja, jeg ved ikke. Det føltes som en balance, der var blevet forskubbet til det punkt, hvor man ikke længere taler om en balance.

Dyrets kæder sad stramt, de havde gnavet sig ind i den tisgullige pels og videre ind i kødet. Der var en rødblun kant om poterne og halsen, hvor man kunne se, hvordan slidsår var skiftevis sprængt og lagt uden nogensinde at hele.

"De har fanget den på Grønland," sagde Gunhild, der plud-selig stod ved siden af mig. "De siger, at dens blod kan helbrede pestbylder."

Da Ester fandt os igen, kunne hun berette, at mændene med bjørnen ikke var sejlet til Grønland for at fange isbjørne, men for at jage hvaler. Det var spækket, der var det egentlige mål, og isbjørnen på skibet i sine kæder var nærmere en side-gevinst. Man havde fanget den som en manddomsprøve (*kan du fange en isbjørn, kan du erobre verden*), som adspredelse fra hvaljagten, der var blevet ensformig og kedsommelig for fangerne. Hvalerne var nemt bytte.

"De er lettere at fiske end sild," havde en mand bildt Ester ind, og det var hvalerne, man kunne bygge en formue på. Det krævede bare, at man tålte kulden (*bidende*) og var villig til at jage de store fisk, som havde kræfter til at trække et skib adskil-lige sømil væk fra kysten, hvis man harpunerede dem forkert.

Det krævede også, men det krav talte man ikke om, at man kunne bære at gengælde dyrets blik, når det lå fanget på dækket og forblødte. I fuldkab kunne det ske, at nogen fortalte om et blik, der udtrykte en sorg så endeløst som havet.

Men hvis man kunne vænne sig til de ting, så kunne man skabe rigdom af det fede spæk og den olieholdige tran.

"Man er nødt til at hærde sig, lægge noget mellem sig selv og verden," havde manden belært Ester, og hun havde givet ham ret.

Vi stod længe og betragtede bjørnen, længere tid end de fleste. Den prøvede at slippe fri. En enkelt gang lagde den an til et spring ud i havnen, men mændene holdt den på plads. Pelsen så så blød ud, men jeg vidste fra et skind, der lå i en sal på kongens slot nordpå, at fornemmelsen, når man førte hånden gennem den indbydende pels, snarere var olieret.

Man siger, at dyrene ingen sjæl har, men jeg ved snart ikke. Da vi endelig gik mod huset igen, havde jeg det varmt (*boblende*), og jeg svedte mellem ballerne, dråberne løb ned ad mine inderlår.

Sommeren havde varet længe, og jeg ville gerne have den til at stoppe.

Matroser fra kongens flåde begyndte at komme til byen. Man nævnte igen og igen ordet "krig" (*munde, der løber i vand*), men det vedkom ikke os.

Når jeg skriver, at krigen ikke angik os, så skyldes det, at den først og fremmest handlede om sårede mænds følelser, og de følelser kunne vi ikke tage os af. Vi havde travlt med andre ting.

Men krigen angik os på andre måder: Flere soldater betød flere besøg, og flere besøg betød større indtjening. Krig betød risikoen for at få inddraget dyr og korn og andre bekvemmeligheder. Krig betød, at der forventedes en særlig fædrelandskærlighed af fissen, men den fandtes kun i mændenes fantasi. Krig betød risikoen for kaos, men vi kunne hverken gøre fra eller til.

En af kongens flådeførere fandt vej til mig. Efter længere ture på havet mærkede han ikke længere sin lyst som en lyst, men som en tørst. På sin vej gennem byen og ned ad de udtørrede gader følte han sig udpint og indestængt, en ko uden en mark. Han lod sin krop føre an. Sådan havde det været, siden han var en stor dreng (*hans mor havde elsket ham som det mest naturlige*). Det var kroppen, der havde besluttet sig for at stikke til søs, vandet beroligede den, selv i storm, og det var kroppen,

der gjorde krav på de store måltider, tørrede kiks og grød på boghvede, som skibskokken drillede ham med, at han indtog.

Det var også kroppen, der krævede disse jævnlige udløsninger, som han velvilligt opsøgte, men ingen videre tanker gjorde sig om. Hvert samleje var simpelt som en parring. Det var ikke så vigtigt, hvem han kom i, han havde naturligvis præferencer, tunge bryster og runde maver, men kroppen kunne ikke være kræsen, den var åben over for forslag.

Sådan havde det også altid været.

Da han stadig bare var en knægt, havde en af kogekonerne i byen lokket ham til at stikke pikken i hende, og han havde gjort det uden forbehold, selvom hun manglede tænder og var pletskaldet.

Fordi han selv var ukompliceret, var det også ukompliceret at sætte sig på hans store krop og lade hans hænder føre mine hofter frem og tilbage hurtigere og hurtigere, til han endelig kunne komme af med sin sæd. Hænderne var ru af at rive og flå i tov.

Mens soldaten hvilede sig, og jeg trykkede små, maddike-farvede knopper ud af hans ryg (*de piblede*), udviste han en rørende interesse for husets sikkerhed. Han gik til vores foretagende, som var der tale om en militær operation. Han ville vide, hvad vi gjorde, hvis mændene blev voldelige – svaret var, at vi gjorde, hvad vi kunne – og han spurgte, hvad vi gjorde, hvis nogen ville mødes et andet sted end i huset, for eksempel hjemme hos dem eller i en lejet karet – svaret var, at vi kom til dem, hvis de ønskede det – og han forstod ikke, at man kunne

acceptere sådanne risici. Han talte om åbne flanker og tanker, der ikke blev tænkt til ende. Han foreslog mandlige tjener med stærke kroppe, der var kvikke til at trække blankt.

Hans tanker kredsede om hans uddannelse på en kaserne nær byen. En grundpille i uddannelsen var at tage højde for det uforudsete, planlægge det, der ikke kunne planlægges. Han kendte historierne, han vidste, at hvis sirenene synger, spander man sig fast til masten.

Han havde lært, i det omfang det er muligt under en krig, at passe på sig selv. At holde sine fødder tørre og sit sværd skarpslebent.

Derfor begreb han ikke, slet ikke faktisk, at der fandtes leveveje, der i vid udstrækning gik ud på det modsatte. Ikke sikre sig selv, lade skaden ske og håbe på det bedste.

Alt i hans liv havde lært ham, at man ved at forudse ulykken kunne forebygge den. At der var løsninger på problemer. Ikke at man skulle leve med problemet, sætte sig ved siden af det som ved siden af en gammel ven.

Så han talte videre om mulige foranstaltninger, og jeg lod ham snakke, indtil jeg blundede hen, og han måtte videre.

Hemmeligheden tager en anden form (*bliver stækket*), da Sunniva møder kongen. Han er på vej et andet sted hen, men gør øen til et stop på vejen, fordi han ikke har haft tid til at besøge den før. Han benytter sig af friherrens gæstfrihed og modtager velvilligt hans opvartning. Viola står lige bag ved Sunniva (*pudderduftende*), da kongen viser hende et af sine tryllenumre og fremdrager en guldmønt fra bag hendes øre, så Sunniva griner sin latter. Uimodståelig for alle.

De elskende taler ikke om fremtiden, hvorfor skulle de? Den ene kan ikke leve uden den anden, det er vilkårene. De kan ikke forhandles. Resten må give sig. Sådan ser Viola i hvert fald på det.

Alligevel vækkes noget i Viola under kongens besøg. Et ubehag. Rovdyrinstinkter (*kattens klør og køterens tænder*). Han har så meget, et helt rige, og hun har bare dette. Men dette, den lille kærlighed, der ikke er spor lille for hende, er virkelig hendes.

Måske er det heromkring, at Viola bliver overbevist om, at selvom det var Sunniva, der startede alt dette, så er det Viola, som må vedligeholde det. Forsvare det om nødvendigt.

Fordi man ventede krig, og fordi kongen manglede penge, satte man prisen op på tolden over sundet, og man skærpede jagten på smuglere og svindlere.

Tolden var kongens virkelige guldgrube (*som at have tusind fisser til salg på én gang*). Tolden kunne ved enhver given lejlighed justeres til kongens behov for indtjening. Det var hvid magi: Hvor der før havde været intet, var der pludselig penge, og de penge kunne være mange eller få. Kongen så ikke selv sådan på det, for ham var tolden den største selvfolge, der var intet overnaturligt ved den. Det var oplagt, at han ejede havet (men et hav kan ikke ejes?), ligesom det var ham, der ejede jagten (*og dyrene kan faktisk skydes*), og det var kun naturligt, at han kunne fastsætte tolden efter forgodtbefindende, for han skulle aldrig mangle penge.

Særligt en smugler blev eftersøgt. Man sagde, at kongen havde set sig ond på ham. Han havde haft kaperbrev, men kongen havde taget det fra ham igen, da han indså, at sømanden ikke var til at stole på. Han var langvejsfra, han forstod sig ikke på land og ret, han manglede respekt for kongemagten og for sin Gud. Sådan sagde man, og soldater blev derfor sendt rundt i byen

for at gennemsøge huse og kældre og lofter efter smugleren. Vi blev også spurgt, om vi havde set ham i huset, betjent ham, taget imod hans penge, og de beskrev hans udseende for os, men vi kunne ikke huske mænds udseende på den måde. Vi huskede kun fragmenter. Spinkle fingre med rengjorte negle, en lugt af farven blå (*krystallinsk*), antydningen af en læspen, smagen af salt.

Og så var der alligevel en ting ved signalementet, som jeg bed mærke i. De sagde, at manden var høj, endda meget høj.

"Han ville knap kunne stå oprejst herinde," sagde soldaten, der havde banket på vores dør.

Så ja, naturligvis tænkte jeg mit, men jeg sagde ikke noget.

Man formodede, at smugleren havde en medsammensvoren. En, der var landfast og kunne tage imod det mest kostbare gods, så skibene kunne sejle forbi tolden uden at betale den rette pris. Smuglergodset blev altså transporteret ganske få kilometer over land, før det igen blev læsset på skibet. Man snød på vægten.

Eller noget i den stil, jeg blev aldrig klog på detaljerne. Jeg forstod ikke helt, hvori det strafbare bestod, men straffes skulle det: Hvis han blev fanget, skulle han lægges på hjul og stejle, og hans døde krop skulle brændes på bålet.

Sådan lød kongens befaling.

Gunhild kunne ikke forklare, hvordan hun vidste det, men hun vidste, at hun var gravid, og at barnet var kongens. Månen havde været fuld og var blevet en streg tre gange, uden at hun havde blødt, og hun følte det i sig selv, som om et lille væsen (*krabbeagtigt*) piskede rundt i hendes indre.

"Jeg er så frygteligt bange."

Ester forsikrede hende om, at det nok skulle gå. En kongelig horeunge var ikke det værste, man kunne føde.

Gunhild var imidlertid svær at berolige. Hun trak sine ben op under sig, da vi sad ude i haven på det gule græs, og hun hvilede hagen på knæet, da hun sagde:

"Jeg vil ikke være mor."

Hun følte sig overbevist om, at det var sket en eftermiddag i foråret, hvor kongen havde insisteret på at vise hende det silkeværk, som hans far havde bygget, og som han nu forsøgte at gøre rentabelt. Han havde vist hende, hvordan larver lå i deres kokoner og frembragte den kostbare silketråd, og han havde vist hende, hvordan andre larver fik serveret kilovis af snittede blade fra morbærtræer, der var blevet plantet i udkanten af byen. Han fortalte om larverne og pupperne og deres korte

liv og den stærke tråd, og han fortalte hende, hvor rig den genoplivede indtjeningskilde ville gøre ham.

Flere ville kunne købe det kostbare stof nu, og flere ville naturligvis gøre det, for hvem vil ikke gerne svøbes i silke? Han havde vist hende et tæppe, som var ved at blive vævet færdigt. Det var en gave til en fyrste østpå, længere østpå end Livland. Det var inddelt i tre sektioner, der forestillede: et slag til søs, en jagt, en nadver.

Efter den beretning havde kongen nærmest sig og slikket på Gunhilds øre og sagt, at han ville klæde hende ud som en dronning, men sådan nogle ting sagde han altid (*til hver en kon pige, han stak sin pik i*).

“Hvorfor evigt og altid dette slikkeri på ører?” indskød Gunhild. “Det er da ikke rart for nogen, mindst af alt den, der skal slikke, ørevoks smager som gift.”

På trods af øreslikkeriet havde Gunhild mørket, hvordan hun løftede sig en lille smule ved kongens ord, og hendes sjæl havde vendt sine mundvige opad, bare en smule, og kongen havde ført hende hen til rummet, hvor vævene stod, og han havde taget hende bagfra, og for første gang havde hun ligesom også åbnet sig, og det var derfor, hun var sikker på, at hun var blevet befrugtet under netop det samleje, af netop den klat sæd.

“Jeg bryder mig ellers slet ikke om at blive taget på den måde,” sagde hun og pillede ved pudsen, som jeg hvilede mit hoved på.

“I ved, det der med at blive pakket ud som en torsk fra havnen, og så er det lige meget, hvem der kan se op i fissen på

en, og ingen tør jo sige noget, når det er kongen, der puler, men det er lidt ydmygende. Denne blottelse. Lidt ydmygende hver gang, synes jeg.”

Så begyndte Gunhild at græde, og Ester forsøgte at trøste hende. Hun lagde forsigtigt en hånd på Gunhilds lår og sagde, at sådan havde vi det alle sammen. Det var jo ikke morsomt at være den krop, der ikke blev behandlet med samme respekt, som alle andre kroppe gjorde krav på, selv de døde kroppe, der blev dækket af lagener og klædt i tøj, når der altså ikke lige var pest, men det var ikke noget at græde for.

“Det er ikke det,” afbrød Gunhild og kiggede op. Barnets ansigt lå stadig lige under hendes rigtige ansigt. Særligt nu, gennem det tårevædede og rødsprængte, fornemme man den pige, hun lige havde været.

“Jeg synes ikke, jeg har bedt om meget, og jeg har altid forsøgt at drømme små drømme, men alligevel havde jeg troet, at der ville være bare en lille smule lykke til mig også. Bare en lille smule lykke, den mindste bid, og jeg havde nok forestillet mig, at for eksempel et barn, et fint lille barn, *tykt og levende*, kunne være min lille lykke, og i stedet er det bare så frygteligt. Var det virkelig for meget at drømme om? At mærke lykken bare én gang i det her liv, jeg forstår ikke, at det er urimeligt.”

Og sådan fortsatte Gunhild i lang tid med at tale, indtil en mand stod i indergården og spurgte efter Ester. Han besøgte hende tit. Han ville drikke lige nøjagtigt hendes pis.

“Hvis du er sikker, kan jeg måske hjælpe dig,” sagde Ester til Gunhild, før hun rejste sig og gik.

"Jeg vil ikke føde hans barn," sagde Gunhild, da vi blev alene. "Jeg begriber nok, at man ikke må sige det om en konge, men jeg ækles ved ham. Den måde, han elsker at tigge på, hvis man siger 'ikke i dag' eller 'vent lige et øjeblik'. Den måde, han hænger en om patterne på, evigt og altid *klem klem klem*, som om han var en baby, der tørstede efter sin mors mælk, *jeg ækles*."

Ikke i dag, ikke i dag, ikke i dag.

Når jeg tænkte på skammen, hvad jeg sjældent gjorde, tænkte jeg på min mor. Jeg var ikke bange for, at hun ville forkaste mig. Det, der smertede mig, var tværtimod at vide, at hun fortsat ville elske mig, sådan er mødre, men at hendes kærlighed nu skulle eksistere på trods af skammen.

For skammen ville naturligvis findes, ja, den ville blive trukket gennem byen og via landevejene og over sundet og frem til hende på herregården som et muldyr. På den måde var den mere virkelig end en følelse: Den ville være der, uanset hvad hendes mening om min skæbne var, uanset hvordan hendes kærlighed så ud (*flødeskumsagtig og evig*).

Den ville leve op og ned ad hende, og en gang imellem ville den overmande hende ligesom borebiller, der kryber ud af murværket om natten. Hun ville kæmpe mod skammen, som man kæmper mod rotter og utøj: forgæves.

Den del af det hele kunne jeg ikke lide at tænke på. Få ting er mere pinsomme end at vide, at man er svær at elske.

Esters hjælp gik ud på at gøre Gunhild fri af barnet, der vokse-
de i hende. Hun kendte en metode, sagde hun, men det kræ-
vede, ud over sølvnitrat og sevenbom, en urt, der kun fandtes
i kongens urtehave. Haven hørte til en professorbolig, der lå
i forlængelse af universitetet.

Urten skulle høstes om natten i skinnnet fra en fuldmåne,
blomsterne åbnede sig kun i det blege lys, og det var bladene
i blomst, der ville gøre hele forskellen.

“Barnet vil give slip, og det vil forlade dig i skikkelse af en
blodindsmurt knytnæve, hvis alt går vel,” forklarede Ester.

“Og hvad hvis det ikke gør?” ville Gunhild vide.

“Så har Gud bestemt det sådan.”

“Men jeg vil ikke, Ester. Jeg vil ikke, jeg vil ikke, jeg vil ikke.”

“Den tid, den sorg. Hvis barnet kommer, og det er jo ikke
sikkert, at du bærer det til fødsel, så kan andre ting stadig nå
at ske.”

“Hvad mener du?” forlangte Gunhild at få at vide.

“Børn dør på mange naturlige måder. De bliver forkølede,
får sot, bliver ramt af lammelser. Deres mødre falder i søvn
med dem ved deres bryst og vågner med dem under sig, klemte

og livløse. De falder i brønde, de bliver lokket ud i marsken af
lyttemændene, de går for tæt på ildstedet.”

“Har du nogensinde gjort sådan noget?”

“Nej,” svarede Ester kort.

“Men jeg har haft lyst.”

Jeg havde ingen trøstende ord at tilbyde Gunhild, men jeg ind-
villigede i at hjælpe med at skaffe urten. Jeg kendte udmærket
haven, hvor den groede. Det var en smuk have omgivet af høje
mure, og man sagde, at professoren, der rådede over den, havde
vagthunde til at vogte den.

Så næste nat med fuldmåne pakkede vi en kniv og en lær-
redspose, og vi havde ikke brug for lys, for mørket nåede al-
drig frem, det var fortrængt sammen med kulden og efteråret.
Døren til Violas værelse stod på klem, hendes seng var tom.
Det var den så tit.

På vej hen til haven fortalte Ester mig, hvorfra hun havde
opskriften på den drik, der skulle tilberedes til Gunhild. Vi var
ikke bange for nattevægterne, for vi kendte og vogtede deres
hemmeligheder, som de vogtede natten og alle de sovende.

“Der boede en kvinde alene i skoven ikke langt fra, hvor
jeg voksede op,” begyndte hun. “Man sagde om hende, at
hun kunne tolke varsler, men man vidste ikke, om hendes
magi var af det onde eller af det gode. Kvinderne sladrede
om, at hun kunne få børn i maven til at forsvinde, unge
mænd til at forelske sig, fjerne uønsket hårvækst. Mændene
sladrede om andre ting, mere frygtsomme: Hun kunne gøre

en hest halt, få høsten til at slå fejl, gøre deres pikke slappe og nedbøjede."

Byen om natten var en anden by end byen om dagen. Den lugtede mere af jord og blomster, mindre af krop og kød. Dens lyde var mere private. Man kunne høre babygråd og kvindeskrig. Man kunne høre gamle og døende vånde sig, deres trætte smerter.

"Med hensyn til kvinden kunne hun vitterligt udrette alle de ting, man frygtede, og hun indviede mig i noget af sin viden, fordi jeg begyndte at besøge hende. Ikke fordi jeg havde brug for hendes hjælp, men fordi jeg var nysgerrig, og vi var så mange børn i det hus. Man kunne ikke tænke for bare søskende, så jeg begyndte at strejfe omkring hver eftermiddag, når mine pligter i huset var overstået."

Ester afbrød sin fortælling, for vi var fremme ved haven. Vi bandt knuder på vores skørter mellem vores ben og sprang over et hegnet. Vi hørte ingen hunde, vi mødte ingen forhindringer, de eneste lyde var insekters summen.

Haven var fuld af planter, jeg ikke havde set før: traer, hvor stammen var ru og støvet, og dens grene sprang ud som en mørkegrøn buket på toppen. Planter, hvis blomster lignede store krukkes, blide beholdere af nektar. Planter, der bestod af intet andet end torne.

Ester havde ikke tid til at beundre samlingen af fremmede vækster, hun gik hurtigt og systematisk til værks, indtil hun fandt den planten, hun ledte efter. Den var lille og undseelig, bladene var ikke større end en lillefingerneegl.

Da Ester havde samlet nok blade i sin lille pung, sprang vi igen over hegnet og fandt hjem. Vi lagde os i vores senge, og næste dag startede som alle de andre dage, jeg havde været i huset.

Vi skaffede altså urten, og vi tilberedte drikken, og Gunhild drak den, og i tre dage og tre nætter lå hun og krampede i sin seng, og jeg tørrede sved af hendes pande og placerede krus med tyndt øl for hendes læber og tvang hende til at drikke, men hun blødte ikke. Den blodige knytnæveklat, der skulle komme, kom ikke.

"Du må have været for langt henne," sagde Ester til hende, den første dag hun stod op igen. Gunhild vidste ikke, at der var gået tre dage, hun var forsvundet ind i vildelser, og hun havde mødt sin far, hvor hun forlod ham i skoven langt fra hjemmet, og han havde tilgivet hende.

Ester bed sig i løben, og hendes øjne blev store, da hun fortsatte med at tale. "Jeg er ked af det, det var ikke med vilje, jeg ville bare hjælpe."

"Det ved jeg skam," svarede Gunhild og gned sig i øjnene. Hun så ikke bleg ud, dertil havde hun tilbragt for meget tid i solen uden hat på, men der var en udtærthed under det solbrændte.

"Husk, hvad jeg sagde," lød det trøstende fra Ester. "Et barn er ikke født, før det er født, og det har ikke nået voksenalderen, før det har nået voksenalderen."

"Det vil forblive uskadt," svarede Gunhild. "Jeg kan mærke det. Jeg kan mærke, hvordan det kradser i mig, hvordan det

har sat sig fast. Det vil fødes, og det vil leve, og jeg kan hverken gøre fra eller til."

Af en eller anden grund bad Gunhild os om ikke at sige noget om barnet til Viola.

Nogle dage synes jeg, at arbejdet i huset er noget, der ikke kan sammenlignes med alle andre transaktionelle forhold. Der sker noget andet, end når man køber et strømpebånd, et hårspænde eller et kræmmerhus med ristede kastanjer overrislet med koldt smør.

Andre dage ser jeg ingen forskel.

På nogle dage ser jeg kun det forkerte, det syndige. Jeg ser idéen om, at man er mærket, uden at nogen egentlig kan redegøre for, hvor mærket skulle sidde, eller hvilken form det skulle have. Jeg ser mødre, der har lært deres døtre, at det værste, man kan gøre, er at berige sig ved den ene ting, hvis potentiale for løn man fik foræret i dåbsgave.

Hvad er fissen, hvis ikke som minimum en sølvmine?

Jeg kan fortælle mig selv alle de her ting – jeg kan se logikken i argumentationen, sætte min hånd ned til mine skamlæber og konstatere, at begge tilhører de mig, og om man lever af det ene eller det andet, gør ingen forskel – men jeg kan for min del også konstatere, at min krop viste sig ikke at være skabt til det.

Viola fik ret: Der kom et tidspunkt, hvor man fik brug for at afgrænse sig selv. Det blev stadig sværere at mønstre den blinde tillid, der igen og igen skulle opvises. At overlade kroppen til en større krop (*uden forbehold*) lod sig ikke længere gøre. Denne øvelse med at række sig selv til nogen og sige "pas på mig" uden at sætte lyd på ordene kunne kun udføres et vist antal gange, før man måtte overgive sig til en arrig frygt.

Dette konkrete blev det umulige: at ligge under en krop (*tung*), man ikke kender, og vide, at man under ingen omstændigheder kan slippe fri, hvis kroppen oven på en beslutter sig for at holde fast.

Jeg har skrevet "man" hele vejen igennem, men jeg ved strengt taget ikke, om de andre havde det på samme måde. Nogle gange var det for meget med mændene *for mig*. Nogle gange var det bare for meget at skulle lukke kroppen op, *for mig*. Nogle gange var det *for mig*, som om jeg skulle hamre mig selv åben som en musling. Kile noget ind og brække noget andet op.

At få kroppen til at makke ret som et dumt dyr indgød også en vis professionel stolthed.

Brøndene tørrede ud, man begyndte at drikke mudder. Vores brønd var dyb, Viola sagde, at vi intet havde at bekymre os om.

"Det har jeg sørget for," sagde hun, mens kvinder og børn begyndte at komme til huset med spande og krus, og i et par dage gav vi dem, hvad de bad om, indtil vi ikke turde alligevel.

Vandet blev os for kostbart, vi blev ramt af frygten for at mangle, men lige så meget for at føle os dumme, hvis vi løb tør for vand.

I hvert fald tørrede brøndene ud. Man sagde, at nogle slagtede deres dyr for at drikke deres blod. Man sagde også, at byens fattigste sendte deres børn til havet for at drikke det salte vand, fordi man mente, at saltdøden var mere skånsom end tørstdøden. Jeg ved ikke, om jeg troede på det, det husker jeg ikke længere. Man sagde, at de gamle døde, fordi de ikke mærkede tørst på samme måde, så de døde som små, indtørrede svesker. Det tror jeg til gengæld på.

Men intet lindrer sommervarme som et åbent hav.

Viola bad mig igen om at tage med på en af hendes udflugter, denne gang om natten. Hun havde stadig sine hemmeligheder. De sad et sted lige bag øjnene, men hun havde lukket sig af for verden, morskaben i øjenkrogen fandtes nu kun som en afglans.

Hemmelighederne måtte ikke sive ud, ikke det mindste kunne forlade hende, hun var begyndt at gå som en kvinde, der balancede en urne på sit hoved.

Jeg var ikke dum, jeg er ikke dum, jeg fornemmede godt, hvad hendes udflugter gik ud på. Jeg kunne selvfølgelig se konturerne af det, hun ikke indviede mig i, både det gode og det tvivlsomme, men jeg besluttede mig for ikke at stille spørgsmål. Jeg så, hvad jeg så, men jeg stillede ikke spørgsmål.

Også den morgen red vi ud før solopgang, og også denne morgen red vi stærkt. Omkring hestene hvirvlede støv. Jorden var begyndt at slå revner, hvor der før havde været vandløb.

Men i Viola herskede tilsyneladende kun: fart.

Jeg nød også at ride stærkt. Jeg havde opdaget, at hvis jeg anstrengte min krop nok, så tænkte jeg mindre, eller jeg tænkte

kun på det forhåndenværende,øjret, hofternes bevægelser, den korte pisk, og ikke på andre ting som for eksempel min mand eller de andre mænd eller det ufrugtbare i mig.

Og det var naturligvis nemmere og mere behageligt ikke at tænke på de ting, så jeg nød, når jeg kunne trætte min krop (*halvvejs til døde*).

Vi red nordpå langs kysten. Hesten blev glat af sved. Vi mødte næsten ingen på vores vej, kun en enkelt olding, der havde søgt ly for solen under en poppeleg, hvis blade var falmet i varmen. Den gamle mand bad om noget at drikke, og vi gav ham det. Hans hud nærmere træ end hud.

Viola spurgte, hvor han var fra, og han svarede, at han havde været så længe undervejs, at udgangspunktet ikke længere gjorde nogen forskel. Han var født et sted, men nu var han her, en pjalt, men ikke længere tørstig, og kun det sidste var vigtigt.

“Gud velsigne dig,” sagde Viola til afsked.

Vi red videre, indtil hun standsede ved samme sted som sidst.

Ved den ensomme strandbred, hvor vi havde badet, lå der nu en robåd trukket op på land. Den lå halvvejs inde i noget buskads, skjult.

“Du bliver ikke søsyg, vel?” spurgte Viola, da hun hjalp mig om bord. Hendes hænder var grovere og stærkere, end jeg havde forventet. For at kunne ro ordentligt tog hun sin kjole af. Hun gav mig sin kjole og sine sko at passe på, mens hun skubbede båden i vandet.

"Vi skal hente noget," sagde hun, da hun med et spring over rælingen satte sig til rette i båden. Hun sagde det, selvom jeg ikke havde spurgt.

Jeg stillede ikke spørgsmål.

Violas åretag var rolige og rutinerede. Det var beroligende at se hendes muskler spændes og afslappes. At kigge på Violas ro og mærke bådens vuggende bevægelser gjorde mig træt, umanerligt træt. Jeg havde lyst til at lægge mig i bunden af båden og lukke øjnene og mærke et sjældent skumsprøjt på mit ansigt og så falde i søvn. Jeg havde den søvnloses længsel, som man jo indimellem har, efter at kunne lægge sig til at sove og først vågne, når det værste er forbi. Gå i varmehi, forsvinde. Jeg længtes efter et skifte i vejret, jeg ville have skyer og nedbør.

Jeg spurgte ikke, hvor langt op ad kysten vi skulle, jeg stillede ikke spørgsmål, men det viste sig at være langt. Jo tættere vi kom på den pynt, vi havde kurs mod, desto højere blev bølgerne, selvom der næsten var vindstille.

Omsider kom en skonnert til synet i det fjerne. Dens master var høje, dens sejl glinsede i det skarpe lys. Da Viola fik øje på den, sagde hun: "Det er der, vi skal hen."

Det var svært at nærme sig skibet, bølgerne blev stadig mere uforudsigelige, men Viola lod sig ikke mærke med det. Til sidst var vi helt tæt på, og en mand vinkede til os fra dækket. Han signalerede, at vi skulle komme mod ham.

Afstanden var for stor til, at jeg var sikker på, at jeg kendte ham. Hvis Viola kendte ham, så viste hun det heller ikke. Deres hilsen bestod udelukkende af armbevægelser.

"Kan du tage årerne, mens jeg tager imod?" spurgte hun, så det blev min opgave at holde den lille robåd på plads, mens en kasse blev firet ned fra skibets dæk.

Det var ikke en stor kasse, ikke meget større end en høkasse, men alligevel tippede det næsten båden, da den landede i Violas favn. Hun placerede den i bunden og tog årerne igen.

Vi satte atter kurset sydpå. Da vi nåede den strandbred, vi kom fra, steg Viola ud og trak båden helt ind på stranden, hvor vi ved fælles hjælp fik kassen over rælingen.

Sandet var varmt under mine fødder.

Der var et håndtag i hver side af kassen, så vi tog et hver og gik mod hestene. Kassen var tung, det var ikke sådan at gætte dens indhold. Med reb fra Violas medbragte sæk, fik vi den surret fast til hendes saddel.

Før vi steg til hest, sagde Viola: "Jeg tager snart væk, men jeg er glad for at have kendt dig."

Måske fornemmede jeg noget skæbnesvangert hos hende i det øjeblik, men jeg er ikke længere sikker. På vejen hjem talte vi ikke yderligere sammen, mellem os var der stilhed.

Dette har jeg brug for at sige, før historien kan fortsætte: Jeg er ikke sikker på, at jeg kendte Viola godt nok til, at jeg kan yde hende retfærdighed nu. Jeg kan skrive, hvad der blev gjort, og hvad der blev sagt, og jeg kan gætte på, hvad hun har tænkt og følt, men i det omfang jeg kendte hendes karakter, kendte jeg den, som sømanden kender vinden: Kun uforudsigeligheden kendes med sikkerhed.

Hemmeligheden bliver mere og mere grålig (*trist og lyssky*), for hver dag kongens besøg varer ved. Han udskyder hele tiden sin afrejse; så vil han jage, så vil han vente på bedre vejr, så vil han fejre sin vært. Det bliver ved, og Viola gennemskuer godt den virkelige grund.

Hun ser med fra et kvistvindue, da kongen spadserer med Sunniva, og Viola kan se på Sunnivas armbevægelser, at hun udpeger detaljer ved det nye haveanlæg. Hun viser ham den store hængepil ved søen, hvis grene rækker ned mod vandet, og hvor man kan stå i skjul.

Måske begynder Viola her at granske sin hukommelse. Opfører Sunniva sig anderledes, end hun plejer? Ligger de mindre sammenfiltrede om natten? Kan det passe (*kan det virkelig passe?*), at hun har registreret antydningen af en modvilje hos Sunniva, når hun åbner hendes ben? En spænden op i muskler, en udelukkelse.

Kan det virkelig passe? Ikke for Viola. Det falder hende ikke ind, at den kærlighedshistorie, der for hende er både starten, midten og slutningen, er noget andet for Sunniva. Et afbræk, et trinbræt, jeg ved ikke præcis, hvad det rigtige ord er.

Selvom det var os kvinder, der burde frygte mændene, så var mændene også bange for os. I mændene boede en frygt for, hvad vi snakkede om, når de ikke var der.

“Sidder I der og udveksler hemmeligheder?” spurgte de, når de kom ind i krostuen og så os fnise. Altid antog de, at det, vi snakkede om, på en eller anden måde angik dem eller kunne komme til at angå dem. De kunne ikke forestille sig en verden, hvori de ikke figurerede. De måtte være velkomne, og hvis de ikke var, var det unaturligt og frygtindgydende, som hekseri.

Denne overbevisning (*vildtvoksende som ukrudt*) kom også nogle kvinder til gode. Særligt dem, der elskede hinanden.

Et minde: Min guvernante bildte mig engang ind, at lyttemændene tændte deres lygter med lyset fra de unge piger.

Barnet i Gunhilds mave voksede sammen med hendes afsky for kongen, der stadig besøgte hende. Faktisk besøgte han hende oftere end før, men jeg tror ikke, det havde noget med den så småt svulmende mave at gøre, selvom den kan have spillet ind. Det er muligt, at kongen fornemmede, at barnet fandtes, og at det var hans.

Men jeg tror, hans hyppige besøg havde noget at gøre med krigen, som alle hviskede om, og som kongen skulle føre, men ikke havde råd til. Jeg tror, han fandt fred i sindet, når han gjorde hende fortræd. Hendes hud var noget: midnatsblåt og skarlagensrødt, forstrakt og forslættet.

Hendes tanker, i hvert fald dem, hun gav udtryk for, begyndte at kredse om kongens rose i midten af labyrinten. Hun talte om, hvordan der blev draget omsorg for den, hvordan den var den eneste saftige blomst i kongeriget, hvordan alle andre blomster tørrede ud og sygnede hen i varmen, hvordan vandet ikke blev fordelt retfærdigt, og det gjorde hende vred.

"Jeg har lyst til at frarøve ham den, plukke den og skille hvert eneste blad fra kronen og rive hvert enkelt itu," sagde hun til mig.

Den dag lod jeg hende snakke og tænkte ikke videre over hendes ord. Jeg indså ikke, at en idé havde plantet sig i Gunhild, og at den idé handlede om hævn. Hvis jeg havde vidst det, havde jeg advaret hende. Jeg havde fortalt hende, at man ikke kan hævne sig på dem, der er mere magtfulde end en selv. Det lader sig bare ikke gøre.

Gunhild var på det her tidspunkt forandret, nok for evigt. Hendes nakke knejsede ikke længere frejdigt, hun havde mistet sin sunde appetit, og hendes tale var ikke længere som et vandløb gennem huset (*klukkende*).

Naturligvis handlede hendes ulykke også om, at hun havde drømt den ældste af alle kvindedrømme: at der ville komme en mand, ung og formuende og ligeglads med sladder, og tage hende til kone.

Ingen kunne fortænke hende i den slags fantasier, for vi har alle sammen været piger engang, og vi har alle sammen hørt historierne om de unge mænd, der skal igennem tre udfordringer, før de kan redde den sagesløse pige fra trolden.

Men havde hun betroet mig dette dagdrømmeri, havde jeg også advaret hende imod det. Måske havde jeg sagt til hende (*som min far sagde til mig*), at det bedste, man kan gøre som kvinde, er at være en hvid kjole og en ren sti og et par samlede ben, for ingen mand (*absolut ingen*) værdsætter levet liv.

Hvad er det for en fjollet tanke, hvorfor bliver vi ved med at lyve for hinanden på den måde. Måske havde jeg bare sagt det til hende, som det var:

“Ingen redder dig nu.”

Gunhild var kort sagt besejret på den måde, som en kvinde født ind i det liv, hun nu engang var født ind i, næsten altid bliver besejret. Det er det (*et travær af lykke*), de får foræret i dåbsgave af de dårlige feer, og det er en gave, som ikke kan byttes eller afleveres tilbage eller gives videre. De kan gribes ud efter blanke ting, og de kan plirre med øjnene til mændene med bedre gaver end deres egne. De kan bede til Gud, og de kan skrige, og de kan sparke, og de kan skabe sig, men de kan ikke gøre sig fri af gaven, som ved nærmere eftertanke ikke er en gave overhovedet.

Det er muligt, at jeg så tingene klarere end Gunhild, fordi jeg var født til at have meget. Det er muligt, at Gunhild var nødt til at tro på sine fantasier, fordi hun ikke var.

Mændene kom nogle gange til at aflevere noget af sig selv hos mig, fordi de var uopmærksomme, eller måske fordi de ikke troede, jeg kiggede. Det kunne være: en kjortel, de ikke skulle afklædes (*maven for tyk*), en andens navn råbt ud i rummet omkring klimaks, voksigtige knuder på halsen (*første tegn på tæring*), der ikke måtte berøres.

Jeg så det hele, selvom det ikke var meningen. Det er muligt, at mændene ikke vidste, hvad de gav, da de gav det.

Når alt kommer til alt, er det svært for os mennesker at mødes uden at sætte aftryk. Jeg forestiller mig, at vi alle sammen er påsmurt en maling, og når vi møder hinanden, gnider den ene lidt af sin maling af på den anden, ligesom den andens maling også sætter sig fast. Det sker bare.

Jeg ved ikke, hvorfor jeg netop har lyst til at skrive om ham. Han var en hyppig gæst i huset, men han var hverken værre eller bedre end alle andre. Ej heller smukkere eller grimmere. Måske var det, fordi der var noget sårbart over ham, når han lå sammenkrøbet på ryggen (*som et spædbarn i sin moders mave*) og spredte sine baller for mig, så jeg bedre kunne slikke hans røvhul. Måske var det, fordi, at jeg i slikningen opdagede

en udposning ved endetarmen, som jeg ikke kunne forestille mig var andet end smertefuld (*som en mandel for evigt fanget i røvhullet*), at jeg fattede sympati for ham.

Måske var det, fordi han betalte bedre end de andre. Han sagde: "Jeg vil gerne forkæle dig, for du bringer glæden."

Men måske, og det er den forklaring, jeg selv hælder til, var det, fordi jeg fik ondt af ham. En aften, hvor han havde bragt os alle champagne, og Ester spurgte, om han havde en kone, flakkede hans blik nervøst. Eller nej, ikke nervøst, men: ulykkeligt.

Han svarede:

"Jeg taler nødigt om hende."

Ester pressede ikke yderligere på for et svar, men efter en stilhed fortalte han alligevel. De levede i hver deres ende af et hus, ikke langt fra os. Når han så sin kone, var det i form af svingende skørter på vej væk i døråbninger og kryptiske ansigtstræk om natten i den mørke gang, der førte til deres nyinstallerede vandkloset.

Han beskrev, hvordan han kunne lugte hende, en sirligt opmålt blanding af bergamotte- og pommeransolie, i værelser, hun netop havde forladt. Han kunne også komme ind i en stue og opdage en opslået bog og på den måde holde sig orienteret om, hvad hun læste (*Om et lyksaligt liv af alle ting*, smukt indbundet, det var en uskik, at hun lod den knække i ryggen på den måde). Fra kokkepigen kunne han erfare, hvilke

måltider hun indtog (hun havde en forkærighed for stegte ål og høns med citron).

En sjælden gang kunne han befinde sig i kælderen og høre hende synge på kvisten (hver gang den samme melodi, "*vær glad, min sjæl, og lad din stemme klinge*," hun sang som en engel, det gjorde hun virkelig).

Han sagde, at når det var bedst, var det som at bo sammen med et spøgelse, og når det var værst, var det, som om han ikke havde noget hjem. I periodersov han i baglokalet i butikken for at undgå at undgå den følelse.

Ester spurgte, om de havde været forelskede, og han svarede:

"Ja. Meget."

Ester spurgte, om noget var hændt, siden forelskelsen var ophört, og han svarede:

"Tiden."

Ester spurgte, om han troede, hun stadig elskede ham, og han svarede:

"Hun kigger på mig, som om jeg er mere gennemsigtig end luft."

Ester spurgte, om han ikke kunne købe hende en bolig på landet, virkeligøre adskillelsen, og han svarede:

"Jeg har ikke lyst til at snakke om det."

På den måde var vi kvinder i huset andre hjems lappegrej.
Vi tætnede de dårlige ægteskaber (*sjusket og halvhjertet*), så
tilværelsen fortsat kunne bæres, i hvert fald for mændene.
Konerne havde utvivlsomt deres egne hemmeligheder.

Det håber jeg i hvert fald.

Hvad var der i kassen, som Viola havde hentet på havet? Jeg
vidste det ikke, og ligesom hver gang jeg fornemmede kontur-
erne af et komplot, besluttede jeg mig for, at det var bedst
ikke at vide noget. Alligevel kunne jeg ikke undgå at bemærke
kassen. I de første dage stod den i krostuen, hvor enhver med
lyst dertil kunne åbne dens låg og studere indholdet, men jeg
kiggede ikke. Efter en uges tid var den væk, og jeg så den ikke
igen.

Varmen begyndte at få folk til at se ting, der ikke var der. Nogle snakkede om hedebølge og luftspejlinger, jeg havde aldrig hørt sådanne ord før. Det var ord, der kom sydfra og op til os, vi havde ikke haft brug for dem før nu. Mænd sprang i havnen for at få tankens klarhed tilbage, og kvinderne begyndte at slække på deres påklædning. Der var bare ankler og nøgne albuer, når man gik på gaden, det var uhørt.

Man brændte en heks, langt væk fra byen af hensyn til risikoen for flyveild. Man brændte hende mest bare for at prøve et eller andet, men vejret blev ikke køligere af den grund.

En stemning af, at man hver især måtte gøre, hvad der krævedes for ikke at blive vanvittig af heden, indfandt sig.

De besøgende blev sløvere og overlod anstrengelserne til os. Sveddråber løb ned ad min ryg, og mine bryster glinsede i det sparsomme lys. Alle værelser var blevet mørklagt, det var sådan, vi arbejdede. Skodderne blev aldrig trukket fra.

Nu mangler jeg den tanke, der fik mig hen til denne, men en dag gik jeg omkring byens ydermure, da det slog mig, at jeg måske også kommer i himlen. Det er muligt, hvorfor skulle det ikke være muligt, at der findes en have, hvor også jeg kan hvile mig.

Der blev sendt bud efter mig fra slottet på den anden side af labyrinten. Sunniva var blevet syg, muligvis af varmen, og hun talte i tunger, men mit navn var et af de navne, man havde kunnet uddrage fra det øvrige nonsens.

Jeg fortalte ikke Viola om Sunnivas sygdom, men hun vidste besked. Den usynlige urne, hun balancede på sit hoved, så ud til at være blevet tungere.

Da jeg ankom til slottet, blev jeg modtaget af kongens livlæge, der lod mig vide, at kongen befandt sig nordpå, men var undervejs. Sunniva havde ikke vist tegn på sygdom, før hun var vågnede om natten (*skrigende*) badet i sved og angst.

“Hun er meget syg,” sagde lægen, mens han førte mig gennem haller og gange, som jeg halvvejs havde glemt. De malede lofter og det tunge tapet, kakkelovnen i fajance opført af en afdød hofbygmester.

“Hun har feber og hævelser i arme og ben. Særligt feberen bekymrer mig, den er svær at få ned i denne hede.”

Da vi var fremme ved Sunnivas kammer, holdt lægen døren for mig.

“Jeg håber, at det var korrekt af mig at sende bud efter dig,” sagde han. “Jeg kender ikke din forbindelse til kongens hustru. Hun bad ikke specifikt om dig, det var ikke, fordi hun sagde, hun længtes efter at se dig, men hun sagde dit navn, gentagne gange.”

Sunniva lå med hænderne samlet over dynen, som lå hun klar til sin egen ligfærd. Hun var matgrøn at se på. Hun talte stiltfærdigt frem for sig, tilsyneladende kun henvendt til sig selv.

“Du har en gæst,” sagde lægen til Sunniva, uden at hun reagerede.

Jeg satte mig på kanten af sengen, men heller ikke det ænsede hun.

“Hvis du læner dig lidt ind mod hende, kan du høre, at hendes tale ikke giver mening,” sagde lægen, og jeg gjorde, som han foreslog. Jeg kom så tæt på, at jeg kunne lugte hende. Hendes ånde var sødlig røddenskab, alkymistisk.

Hendes sprukne læber sagde:

“... men vi har jo alle denne person i vores liv, denne person; vi elskede engang, og som elskede os tilbage, og som vi ikke valgte. En stjerneklar nat, hvor vi gik langs markerne, og vi var ude af os selv, og vi vidste, jeg så ganske tydeligt, at hvis vi gjorde ...”

“Ja, som jeg sagde: Hun vrøvler djævelskab,” konstaterede lægen. “Men jeg håber, at din tilstedeværelse kan få hende tilbage. I hvert fald vil jeg, med forlov, tage min afsked nu,” og lægen, der altid havde haft noget indtørret over sig, men særligt nu i varmen, forlod værelset og lukkede døren efter sig.

Fordi jeg ikke vidste, hvad jeg ellers skulle gøre, fortsatte jeg med at betragte Sunniva. Hun havde tabt sig, jeg kunne se hvert enkelt af hendes ribben under huden.

“... ‘til Rom, til Rom, i Rom kan vi leve,’ sagde vi, så ville vi opleve lykken, selve lykken, men den ville være så kort, som en buket valmuer, ikke nok til at nære et liv, slet ikke nok, og det var heller ikke det, hun ville,” mumlede Sunniva. Hun ligesom peb mellem hvert ord (*som en mus, man træder under fode*).

“... hun ville elske, og når vores kærlighed var brugt op, når vi var blevet bitre og fattige og slatne, så ville hun dø, så kunne vi dø, men jeg vil leve. Jeg vil have smukke klæder, jeg vil høre et orkester spille for mig og kun mig, jeg vil ride på de hurtige heste, og hvis jeg skulle have kærlighed, skulle den kunne holde mig varm og fed som en gris klar til slagtning.”

Jeg ved ikke, hvor længe jeg sad hos Sunniva, men hun nåede at sige meget, og nogle gange gav hendes snak mening, men for det meste ikke. Nogle gange rakte hun ud efter ting, der ikke var der, og nogle gange skubbede hun ting væk, der heller ikke var der.

På et tidspunkt stod lægen igen i døren og bad sig undskyldt, men det var også vigtigt, at Sunniva fik lov at hvile sig, så han ville gerne, med forlov, sende mig tilbage til huset.

Det sidste, jeg hørte Sunniva sige, før jeg gik:

“Jeg vil ikke være ulykkelig meget længere.”

Selvfølgelig forstod jeg en del af det, jeg havde hørt den eftermiddag, jeg er ikke dum, men det angik ikke mig. Hvad end historien var, så var den deres, og jeg ville ikke være en del af den. Jeg havde ikke brug for flere rygter, jeg ville ikke længere vide, hvad der blev sagt.

At blive bekendt med andre kvinders kroppe, næsten som var de forlængelser af ens egen. Når Ester bad mig tjekke hendes kon efter for lus (*når jeg bad hende om det samme*). Hendes rynker, hendes indfaldne baller, der lignede gammelt pergament. Når Gunhild lagde sig i vores seng og fandt sit lommetørklæde frem fra skuffen i natbordet og liggende på ryggen løftede numsen, så hun kunne presse den sidste sæd ud af sig (*når jeg gjorde det samme*).

At være så tæt på andre kroppe, at de ophører med at kunne være ulækre.

Gunhilds prutter om natten.

Esters klager i søvne.

Klatter fra halsen, der harkes op med største besvær om morgenens (*lyden af slim, der bliver trukket fra bibulerne og ned i svælget*). Størknet betændelse, der fjernes fra den våde kant i øjet ved morgenbordet. Ørevoks, der ufravendt bliver pillet ud af ører. Det brune skidt under neglene, der bliver skrabet ud med en anden negl uden tanke for, hvor skidtet ender. Navler, der bliver renset med løsslupne fingre, en overvældende syrlighed. Sårskorper, der bliver spist.

Alt det hørte også med til livet i huset.

Hemmeligheden bliver begravet dybt nede i to kvindehjerter (*i den del, der stadig er pigehjerter*), da Sunniva forlader øen uden Viola. Kongen har afgivet løfter. Han skriver breve, han makker om højrehænder og venstrehænder og lige under Gud findes kronen, og Sunniva er omståget og smigret. Hendes mor opmuntrer hende, for første gang i sit liv har Sunniva ikke hendes opmærksomhed. Den har manglet, den er en lun gæsedsunsdyne at vikle sig ind.

Viola lader Sunniva rejse, men hun forstår ikke, hvorfor hun ikke kan komme med. Hun føler sig så dum, så dum, samtidig med at hun ikke kan holde op med at elske.

For hende er det alvor. For hende har det hele tiden været alvor. Hun mente, hvad hun sagde, da hun talte om Rom. I Rom kan de leve. Den tanke kan hun ikke slippe. Den forekommer hende så sand.

Viola forlader øen og stillingen som tjenestepige. Hun vil skaffe nogle penge og komme tilbage til Sunniva. Hun har ikke en udførlig plan. Hun ved muligvis bare, at hun er nødt til at være tæt på Sunniva. Hun bider sig måske ind, at hvis hun skaffer nok penge og kan tilbyde Sunniva nok

kjoler, så vil hun komme tilbage. Så kan tiden på en måde gå baglæns.

Det er i Rom, Viola begynder at arbejde. Ikke alle detaljer kan fremskaffes, ikke alle detaljer huskes, men selvfølgelig har de været der. Gaderne har navne, menneskene ser ud på en bestemt måde, væggene på Violas værelse har én farve og ikke en anden. Lagerne er vævet af ét materiale og ikke et andet. Dagene har haft et vejr. Maden har været enten god eller dårlig.

Nogen lærer hende, hvordan man gør. Nogen lærer hende arbejdet. Blandt Roms indbyggere begynder der at lyde snak om en kvinde, *lysere end lys*, som er kostelig at besøge, men det hele værd.

Man siger, hun smager af honning, man siger, at stikke pikken i hende er som at dyppe den i lun mælk, man siger, at hendes røvhul er stramt og parat.

Man siger, at sammen med hende kan man ikke føle sig alene.

Man siger, at sammen med hende er det, som om alt nok skal gå.

Man siger, at sammen med hende er man tilgivet.

Viola talte næsten ikke. Hun var et andet sted, på slottet, hvor Sunniva lå afkræftet og afmægtig.

Jeg tror, Viola var bange for, at alle hendes bestræbelser havde været forgæves. Jeg tror, hun bebrejdede sig selv sin tøven. Som man så ofte gør, når noget er for sent. Hun skulle være kommet tilbage til byen tidligere. Formuen skulle være blevet skabt hurtigere (*man kan altid tage flere besøgende på en dag*). Mindre skulle have været overladt til skæbnen.

Hun begyndte at tale til mig om læger, man kunne kontakte, om kluge koner, om forbindelser, hun havde. Hun ville have mig til at tage kontakt til kongen og hans livlæge, så en ny behandling kunne blive iværksat, men før noget af det skete, begyndte man at snakke om, at kongens hustru var i bedring, og Viola betænkte sig. Hun var bange for at afsløre sig selv.

I stedet for at skaffe behandling til Sunniva, begyndte hun at snakke med os, bare en smule. Det var ved frokosttid, vi var alle sammen samlet i spisesalen. Ester drak skovmærkesnaps til en afveksling. Jeg ved ikke, hvorfor jeg husker det.

Viola betroede os, at der var en plan for, hvordan hun og Sunniva kunne komme til at leve sammen. Den var veludtænkt, og den skulle nok lykkes.

Gunhild spurgte forsigtigt, om Sunniva havde sagt, at hun gerne ville opgive sit nuværende liv. Sunniva havde fortalt Viola, at hun ikke var lykkelig med kongen, og det havde været svar nok for Viola. Mere behøvede der ikke at blive sagt, hun vidste, hvad der skulle gøres derfra. Hun kunne bøje og forme virkeligheden, så den gjorde Sunniva glad. Det var hun sikker på.

Omtrent sådan lød svaret.

Man væmmedes ikke ved mig, ikke sådan for alvor. Måske fordi man ikke helt turde, fordi der var en bevidsthed om, at jeg havde været hofdame, men jeg tror ikke, at det var hele forklaringen.

Snarere vækkede vi kvinder i huset en lille skadefryd i folk. De kunne glæde sig over (*og særligt kvinderne glædede sig virkelig over*), at selvom de var mange ting, og selvom der var mange ting i deres liv, som var dem imod, så var de ikke nogen af os. De havde ikke, aldrig nogensinde, nedværdiget sig til den slags arbejde. De havde muligvis syndet mod Gud, ja, men de havde ikke, *nej virkelig ikke*, syndet mod Gud *på den måde*. Ikke det, der lignede.

“Det er ækelt,” hørte jeg en sige.

“Det er en forbrydelse mod det helligste, vi har,” hørte jeg en anden sige.

“Jeg forstår ikke, man gör det mod sig selv,” sagde en tredje.

Men det var naturligvis også den slags kommentarer, der styrkede sværmeriet, måske endda skærpede mændenes lyst.

Det er også den slags kommentarer, der gör det svært at se arbejdet i et klart lys.

Kongen havde været distraheret af sin kones sygdom, men efterhånden som hun kom sig, vendte han igen sit fokus mod den smuglerjagt, der havde optaget ham forud for Sunnivas feber.

Man sagde, at kongen drømte om smugleren om natten. Man sagde, at kongen drømte, at smugleren i ledtog med djævlen bortførte hans søn og hans næstbedste jagthund. I drømmen kom en hane uden næb og fortalte kongen, at sønnen og hunden var væk og ikke ville komme tilbage. Dens vinger var tunge og hang ned langs siden (*fedtdryppende*), dens stemme kom fra et fjernt, gurglende sted. Man sagde, at når kongen havde mareridt, kastede han sig på knæ foran sit rejsealter og råbte til Gud.

I de dage bankede soldater igen på vores dør, og igen måtte vi sige, at vi ikke havde set den eftersøgte mand, og vi havde heller ikke hørt nogen bruge hans navn.

Man søgte langs kysten efter tegn på den hjælp, som de mistænkte skibe formodedes at modtage. Man tog en mand til fange, der måske vidste noget, og man slog svar ud af ham (*en masse*), men de viste sig desværre ikke at være rigtige svar.

Der blev udlovet en dusør til hvem end, der kunne hjælpe med oplysninger, der ville føre til pågribelsen af den eftersøgte.

Hvordan ville man selv forholde sig i en situation, hvor ingen rørte en? Hvis man var født i en krop eller ad åre havde fået en krop, som ikke indgød lyst? Måske på grund af hareskår, måske på grund af klumpfod, måske på grund af ar efter kopper. Måske er man blevet et sort-gråligt landskab at kigge på, så meget skidt lige under huden, ingen til at rense det. Måske har man bare meget svært ved at række ud efter andre mennesker. Måske har man holdt sig skjult i en årrække (*i et liv*), fordi man er bange for andres blik på en, eller fordi man grundlæggende føler sig forkert, som om alle andre kender trinene i dansen og derfor danser. Måske er man blevet tryg i de rammer, man har sat for sit liv, og man havde tænkt, at det ville være udviklende at tale til sine får, *ligesom øve sig på konversationen*, men i stedet er snakken med fårerne (som er hyggelig nok) blevet det eneste, man har. Ud over, naturligvis, den samtale, man har med sig selv.

Men hvem af os taler egentlig pænt til os selv, når først vi er alene?

Når jeg ser tilbage på mit eget liv, har jeg svært ved at opgøre det i andet end berøringer. Min mors distræte hænder, at røre

mig var for hende som at røre sig selv, min søsters bløde krop,
da jeg holdt om hende, da vores broder døde, min kammerpi-
ges fingre i mit hår, min fars skinneben, da han sparkede mig i
ryggen, min mands hænder om mit liv under brudevalsen til
vores bryllup. *Min mands hænder om mit liv?*

Ud fra hvilke mål kan et uberørt liv opgøres?

(*Hvis jeg kunne, ville jeg nøkke min hånd ud mod jer
og æjeres kinder.*)

De skulle leve upåfaldende. Sådan var Violas plan. Hun ville sælge alle sine kostbarheder (*tømme kisten og alle sine smykkeskrin*), og når hun og Sunniva krydsede gader og gik ned ad en fremmed bys fortove, ville de gå i et med de andre mennesker, med murene i sandsten, med gruset på vejene. En gang imellem ville de måske blive set, men de ville aldrig blive bemærket.

Når folk kom hjem fra deres ærinder i byen, ville de sige "ja, der var mennesker i dag," men de ville ikke kunne redegøre for, hvem de faktisk så. De ville have fornemmet to kvinder, der gik ved siden af hinanden i pæne nok klæder, som et baggrundstæppe.

De to kvinder (*de to elskende*) ville ikke skjule sig, ikke være landflygtige, men de ville lære at leve upåfaldende.

Høsten slog fejl, hvordan kunne den andet. Man talte om forestående sult, den sværeste af alle prøvelser. Man mindedes de kåledyr, man ved andre lejligheder havde været nødt til at slagte for at få næring, og man kiggede på de kåledyr, man havde nu, og man bad til Gud om, at det ikke ville blive lige så slemt denne gang. Unge mænd meldte sig til hæren, fordi de troede, at det kunne sikre dem kosten. De vejede to muligheder på en usynlig vægt og fandt, at hæren var det sikreste bud på en anständig kost.

Man blev desperat, og det udnyttede kongen og hans mænd i deres eftersøgning af smuglere. Byen blev en jagtmark, og menneskene i den blev sporphunde. Kongens mænd ansپorede det, de hidsede folk op, slog på gryder og snakkede om Gud. De fortalte folk, at en dusør kunne ændre et liv. Man mindede folk om skomageren, der fandt en kobberkedel fuld af mønter i en fiskedam og fik råd til sognets flotteste gås.

Man fik folk til at drømme, som de aldrig havde turdet drømme før.

Der var spor, der pegede i retning af huset. Der blev stillet spørgsmål om den høje mand med reb, der kom der. Det stod

efterhånden klart, at Sejleren var identisk med den eftersøgte smugler. At han havde et navn, at han kom fra den fjernehste ende af kongeriget, og at hans tid var ved at rinde ud (*kongen vred som en stormflod*).

Nye spørgsmål blev stillet. Man spurgte, hvad Viola og Sejleren egentlig havde snakket om, når de sad afsides i krostuen og hviskede og lo. Man kom i tanke om Violas rigdom, som hele tiden havde vakt undren. Man talte sammen på fingrene og kunne ikke få tallene til at gå op.

Og så var der Viola selv. Hvor var hun kommet fra, og hvordan havde hun tiltrukket så mange mænd så hurtigt, spurgte man. Det var ikke første gang, man stillede de spørgsmål, men spørgsmålene havde ikke fået næring før nu. Tidligere besøgende følte sig nu forheksede og ville have deres penge tilbage. Hvad end de havde gjort, havde de ikke gjort det frivilligt. Det, de havde gjort, var jo forkert og ugadeligt.

Man kom i tanke om de mænd, der var forsvundet ud i skoven, deres drikkebrødre og forretningspartnere savnede dem. Deres koner, børn og kåledyr savnede dem ikke længere.

Man sagde, at Viola måtte være i ledtog med overnaturlige kræfter, hekse, trolde og helhest, og man havde jo ret.

Sådan ændrede stemningen sig: som en flok duer, der letter i flok, alle på en gang.

(Hvorfor kan kvinderne ikke få ro til at elske?)

Viola forandrede sig, og huset forandrede sig sammen med hende. Hun gik stadig rank gennem gangene og rundt i stuerne, men man kunne se, hvordan hun bed sammen. Jeg så, hvordan

kæbemusklerne spændtes. Hun rynkede sine bryn, som var hun blevet præsenteret for en gåde, der absolut skulle løses.

Hun har vel set for sig: et hus med spejlkabinetter, blinde døre og faldlemme. Der skulle findes en vej gennem huset, og hvis ikke hun nåede det, ville hun være fanget der, måske for evigt.

Gunhilds appetit ændrede sig. Hun kunne ikke længere tåle synet af vores sædvanlige grød, bare tanken gjorde hende dårlig. Hun ville have rådyrkød og frisk frugt og intet andet. Jeg bragte hende udskårne æblestykker dryppet med honning og mirabeller, som jeg plukkede hos naboen. Ester skaffede det mørkerøde kød, jeg ved ikke hvorfra.

“Nu vil jeg altså ikke se ham længere,” erklærede Gunhild så en aften, og med “ham” mente hun kongen. “Jeg vil hellere kværkes.”

Men Viola sagde, at det ikke kunne komme på tale. Kongen ville fatte mistanke om, at noget var under opsejling, han ville straffe hele huset, det ville ikke ende godt. Gunhild måtte stramme tøjlerne til sig selv, bore sporer ind i maven om nødvendigt.

“Du skal bare holde ud lidt endnu,” sagde Viola til hende, og Gunhild lyttede til Viola. Man kunne næsten ikke andet.

Så næste gang der var bud fra kongen, blev Gunhild sendt af sted. Hun gjorde ikke længere modstand.

Jeg havde svært ved at skaffe nok hud, som jeg kunne rense for skidt. Mændene syntes, jeg var for hårdhændet, og de kunne

ikke lide at blive gjort opmærksom på deres hud på den måde.
De syntes, jeg gjorde mere skade end gavn.

På mine egne overarme var der derfor fyldt med små sår, hvor jeg havde trykket små knopper ud. Også på mine ben var det lykkedes mig at lokalisere afløb af skidt. Det var den samme materie (*voksagtig*) som på armene, jeg kunne trykke ud der.

Huden omkring mit skamben hang i laser, nogle af mændene kommenterede det.

“Hvad sker der her?” kunne de sige, når de så sårene og arrene og bumserne, men det fik mig naturligvis ikke til at stoppe.

Jeg begyndte at fantasere om at komme dybere ned. Tage huden af og rense kødet frit for talg og fedt. Adskille senerne fra ben og brusk og tørre dem af med en nyasket klud kun for at hæfte dem på plads igen. Skrubbe knoglerne (*indedt*) med en børste og polere dem, til de blev glatte.

Nu kan det lyde, som om jeg følte mig frygteligt beskidt, det gjorde jeg ikke. Jeg nød bare den lille smerte og at se ting komme ud af min krop. Det havde ikke noget at gøre med at være ren, egentlig.

Og så en eftermiddag stod Sejleren i døren og bad om at tale med Viola. Hun blev kaldt ind fra haven, og de hilste på hinanden som gamle venner. Uden omsvøb fortalte han, at kongens mænd ville pågribe både hende og ham selv meget snart, måske allerede ved solopgang. Han havde tænkt sig at flygte samme nat, og Viola kunne komme med, hvis hun ville.

Viola takkede nej til hans tilbud, hun havde sin egen plan, og spurgte så, hvor han havde sine informationer fra. Hun lød ikke mistænksom, blot tænksom.

Han sagde: “Nogen skal jo vide, hvad der foregår i den her by.”

“Det er i orden, vi er klar,” svarede Viola. Med “vi” tror jeg, hun mente sig selv og Sunniva.

Hemmelige breve var blevet udvekslet på hemmelige steder (*gemt under granitsten, bundet til birketræers stammer med tykt sejlgarn, placeret i fremmede staldes saddeltasker*), og Sunniva havde erklæret sig klar til at rejse væk med Viola. Det kunne være lige meget med kongen og børnene, de skulle nok klare sig. Sunniva ville lægge sit liv bag sig og starte et nyt med Viola.

Flugten var forberedt, der var ikke brug for mere tid. Om morgenens skulle Viola hente Sunniva på slottet, og så skulle de tage væk på hurtige heste.

Så farligt nær var altså en slutning (*lykkelig*).

Hemmeligheden forsvinder i det ene hjerte, men nærer det andet. I Violas hjerte i Rom har hun kun plads til hemmeligheden og en smule guld. Jeg tror ikke, Viola indrømmer det over for sig selv, men pengene og akkumulationen af rigdom handler ikke udelukkende om Sunniva. Pengene skal sikre Sunniva (*hun skal aldrig mangle*), men som årene går, må Sunniva også falme en smule for Viola. Hun er langt væk, og pengene er i Rom. Lønnen er et puslespil, som Viola hver dag skal få til at gå op, og det tror jeg tiltaler hende. Arbejdet giver dagene en form, og hun har aldrig kendt andet, og så er der tingene. Figurerne i marmor, olivenolien, den dyre fåreost.

Måske er det på grund af tingene, at Viola begynder at blive grådig. På et tidspunkt ændrer historien sig om hende, og i den store by begynder beboerne at tale anderledes om kvinden, der er lysere end lys. Man siger, at hun stjæler (*med arme og ben*). Man siger, at hun ingen skrupler kender. Man siger, at hun hjælper forbrydere, så længe det er mod betaling. Man siger, at alt, der er blevet fortalt, når mændene hviler deres udtømte hoveder mod hendes bryst, bliver sagt videre.

Man siger, at hun afpresser de mænd, der besøger hende. Man siger, at hun er kold.

Men historierne rører ikke Viola. De kan bare snakke. Hun har skaffet sig de penge, hun har brug for, og hun kan forlade Rom. En dag vil hun måske vende tilbage med et nyt navn og en ny historie. Hun har regnet byen ud nu.

Hun rejser nordpå. Da hun kommer tilbage til sit fødeland, tager hun mod hovedstaden, hvor kongen bor med Sunniva, når der ikke er pest, og Viola vælger et hus nær slottet. Fra sit værelse har hun udsigt til Sunnivas foretrukne stuer, men det er muligvis et tilfælde.

Jeg tror, Viola tænker, at så snart hun er tæt på, vil resten gå af sig selv. En eller anden dag vil Sunniva komme spadserende fra et hjørne af labyrinten, og hun vil komme spadserende fra et andet hjørne, og når de ser hinanden, vil alt blive som før. Bortset fra, at denne gang vil Viola kunne forsikre Sunniva om, at hun ikke vil komme til at mangle noget, nogensinde.

Det var ikke meningen, at Gunhild og Sunniva skulle møde hinanden, men det gjorde de. Det skete den aften, hvor Sejleren havde været i huset om eftermiddagen, og hvor Viola og Sunniva skulle flygte, hvis de ville nå væk.

Kongen havde sendt bud efter Gunhild og havde taget hende med til slottet i byen. Kongen satte ikke længere sin fod i huset på grund af mistankerne mod Viola, så han mødtes med Gunhild på silkeværket i stedet, hvor han tog hende mellem spoler af tråd og færdigvævede ruller af stof (*han tog hende, som han ville*).

Men den dag var kongen blevet overmodig, han havde ikke lyst til at være færdig med Gunhild, så han tog hende med sig tilbage til slottet. Jeg ved ikke, om Gunhild gjorde modstand eller prøvede at komme med en undskyldning, men jeg tror det ikke. Når jeg forestiller mig det, ser jeg hende være fjern i blikket (*gengangersløv*) og følge med uden videre.

Jeg ved ikke præcis, hvornår kongen var færdig med Gunhild, men aften var med sikkerhed blevet til nat, da hun blev sendt ud af hans gemakker. Han ville bede til Gud og derefter falde i søvn.

Ude på gangen, mens Gunhild forsøgte at bringe sine klæder i orden (*for hvis skyld?*), stødte hun ind i Sunniva. Sunniva var oppe, fordi hun havde fået besked fra Viola om at gøre sig klar. Hun gik og tog afsked med væggene og gangene og damaskustæpperne (*uvurderlige*).

Rigdommene havde indtaget hende. De fandtes der, hvor der kunne have været andre ting: viden om den slægt, hun var en skygge i, en strikkeopskrift, en vits om en ko, et svin og en kylling, der går ind på en kro.

Alt det vidste hun ikke noget om, men hun vidste, hvordan man talte med en maler om bestillingen af et landskabsmaleri. Hun vidste, hvordan man fik hoffet til at sladre. Hun vidste, hvordan man ved at iklæde sig en fjollet hat kunne få andre til at klæde sig i fjollede hatte.

De to kvinder genkendte hinanden uden at kende hinanden, sådan må det være gået til. Måske har Sunniva inviteret Gunhild til at gå med rundt på slottet, måske har hun tilbudt hende noget at drikke (nybrygget te, solbærlikør, brændenæl-deudtræk), måske er noget andet sket.

Det, der med sikkerhed skete, var, at Gunhild betroede sig til Sunniva. Hun fortalte om kongen og ulykken og barnet, der død og pine ville fødes. Hun fortalte om, hvordan kongen kunne lide at låse hende, og hvordan hun ville tage hævn. Hun fortalte om sine fantasier: at rive perleøreringen ud af hans øre, så huden blev kløvet, og at plukke rose i midten af labyrinten kun for at ødelægge den. Denne tanke: at ødelægge bare en eneste ting, han har kær.

Jeg tror ikke, Gunhild tænkte, at det på nogen måde ville kunne såre Sunniva at høre de ting, hun havde at fortælle.

I Sunniva så Gunhild: en lidelsesfælle, en allieret, en veninde, en søster.

I Gunhild så Sunniva: en trussel mod sin status som kongens frue.

Så simpelt kan det vel stilles op, jeg er ikke sikker.

Da Sunniva havde lyttet til Gunhilds historie, sagde hun til Gunhild, at hun ville hjælpe hende, men hun mente det ikke. Hun sagde også, at hun kunne vise Gunhild vejen gennem labyrinten og ind til rosen, og det mente hun. Fra tårnværelset, hvorfra man kunne overskue hele labyrinten, viste hun Gunhild, hvordan hun skulle bære sig ad. I den stjernefattige nat udpegede hun ruten. Man gik først til højre, så højre igen, derefter venstre og så fremdeles. Der var en remse, der gjorde det lettere at huske, og den lærte Sunniva til Gunhild.

*Højre, højre, venstre
Dum er den, der elsker
Venstre, venstre, højre
Elsk blot aldrig højere
End ligeud ligeud ligeud
Ellers finder du aldrig ud*

Det var sådan, Gunhild endte med at befinde sig i labyrinten, da den brændte. Den brændte så hurtigt. Hurtigere end man skulle tro muligt for noget at brænde.

Man formodede, at rosen også brændte ned den nat. Væk var den i hvert fald.

Man sagde, at Herren var nådig. Man sagde, at det kun var et spørgsmål om tid, før noget ville brænde. Man sagde, mens man betragtede flammerne, der knitrede og sagde disse *pop pop*-lyde, der overdøvede enhver anden lyd (et krig, et krig og et krig for eksempel), at hvis det bare var labyrinten, og ilden ikke spredte sig, så måtte den brænde ned til grunden. Kongen erklærede sig enig. Det gav ikke mening at prøve at slukke den, når flammerne havde så godt fat. Fra et værelse på slottet fulgte kongen branden på afstand, og på et tidspunkt hentede han også Sunniva, så de kunne kigge på den orange nat sammen.

(Det var, da han hentede hende på hendes værelse, at han fandt hende med brandsår på hænderne og en kjole, der var blevet svedet vedærmerne. Hendes blik ville han sidenhen ikke kunne få sig til at beskrive for nogen. Det var et blik af den art, som vi må bære for vores elskede, hvis vi altså faktisk elsker dem.)

Men den nat brændte labyrinten, indtil regnen altså kom. Det regnede kun en nat den sommer, og det var den nat, hvor

labyrinten brændte. Man sagde, at regnen var et mirakel, fordi den kom, da den kom, og forhindrede branden i at sprede sig.

Nogle sagde, at Herren havde været nådig, fordi kun ét menneske blev fanget i flammerne, og det menneske var en hore, Gunhild.

Først forbrændt, men i live. Siden forbrændt (*helt ind til knoglerne*), men død.

Jeg var nok blandt de få, der vidste, at branden endte med at koste to menneskeliv, men den del af historien kommer vi til.

Det sidste, hun sagde til mig:

"I mig bor et evigt daggry, for jeg ved, hvordan kærlighed ser ud."

Vi talte om flugten, og Viola prøvede at forklare, hvorfor hun ikke var bange. Det var den aften, hvor planen gik galt, men hvor jeg bare gik i seng og først vågnede, da Ester rev mig ud af sengen og sagde:

"Skynd dig, det brænder."

Da var Viola allerede væk.

Jeg tror ikke, Viola kunne holde op med at elske Sunniva.

Jeg siger ikke, at det er den rigtige måde at elske på, jeg siger bare, at jeg tror, det var sådan, Viola elskede.

En kvinde i høj fart på vej et sted hen. Sådan beskrev en kroej syd for grænsen, hvad han havde set omkring dagene for deres forsvinden. Han havde set kvinden på lang afstand, ridende i skovbrynet, i den tidligste solopgang. Hesten havde muligvis været grå, men muligvis nærmere brun, han var ikke sikker.

Der havde været sol og dis, og hans tanker havde været andre steder. På hans sko, som ikke længere holdt fødderne tørre, på den nye kok, på grøden med spæk, der ventede ham.

Jeg begriber, at han kan have set hvem som helst – hvem kan ikke på et eller andet tidspunkt være en kvinde i høj fart på vej et sted hen – men jeg kan godt lide at forestille mig, at det virkelig var Viola. Nogle gange synes jeg ovenikøbet, at jeg kan mærke det i mig selv, at det var hende.

Hun var en kvinde i høj fart på vej et sted hen, og jeg håber, hun er fremme nu.

To heste var opсадlede, men kun en blev redet. Det var det, Ester og jeg stod op til, da vi skyndte os ud for at komme på sikker afstand af branden: I gården stod én opсадlet hest, den, jeg havde redet på ved flere lejligheder, men Violas hest var væk.

Hvordan tager man af sted uden at komme tilbage? Uden at pakke ned, uden at skrive et testamente, uden at efterlade en seddel, uden at give besked, uden at bede nogen kigge efter hunden, *uden at bringe sine sager i orden*, uden at tale med sine forældre først, uden at spørge nogen om vej, uden at bede nogen om at tage med sig, uden at komme tilbage på grund af hjemve.

Hvad med alle ens ejendele? Hvad med bøgerne, hvor man har tegnet og skrevet noter i margenen? Tager man en skovl og graver det hele ned? Skræller man sig selv som en kartoffel, indtil man er let nok, indtil man kan ride hurtigt nok?

Jeg ved det ikke, men Viola kender svaret.

Hun havde brændt alle sine breve, men ud af resterne fra ilden var jeg alligevel i stand til at redde en enkelt lap papir, hvorpå følgende stadig kunne aflæses, skrevet med Violas håndskrift:

Jeg ved, hvor det smukkeste træ i skoven gror.

På en anden lap stod der:

Lykken er her, hvis du vil have den.

Vi fik lov til at blive i huset, mens ejerforholdene blev afklaret.
Gunhild blev bragt hjem til os, forbrændt og i smerter.

Men man snakkede ikke om Gunhild, der var blevet reddet halvdød ud af den brændende labrint. Man snakkede i stedet om hende, der havde startet byens mest succesfulde horehus kun for at forsvinde igen, og der var mange andre ting, der også skulle snakkes om. Krigen, man famlende fandt mod til. Sunniva, der havde været døden nær af uforklarlig sygdom, den ustoppelige sommer, den brændende labrint, smuglerne. Man mødte op og klappede, da kongen og hans hustru sammen plantede den første busk til den nye labrint.

Man havde medfølelse med sin regent, det var nu sådan en flot labrint.

Vi arbejdede videre. Ester havde brug for pengene, og jeg havde ikke andre steder at tage hen. Jeg kunne have givet min mand besked, men det gjorde jeg ikke. Jeg ved ikke helt hvorfor. Det faldt mig bare ikke ind. Det var ikke, fordi jeg var for stolt til at skrive.

Fra de dage, hvor vi passede Gunhild indtil hendes død, husker jeg bedst: de overmodne brombær, jeg kastede op ude i haven efter at have siddet hos hende. Den blålilla farve, antydningen af sødme oven i alt det syrlige.

(at tage en døende i hånden og trække personen af sted som en unge mod den uundgåelige slutning, sådan var det nødt til at være med Gunhild.)

Jeg kastede ikke op, fordi jeg væmmedes ved Gunhild, jeg fandt hende ikke afskyvækkende, det var ikke på den måde. Jeg kunne lide lugten af hendes sår (*stegte*), jeg havde ikke noget imod, at huden trevlede.

Der var ikke så meget, vi kunne gøre for at lindre hendes smerter. Vi forsøgte med forbindinger, grødomslag iblandet kløver, kølige bade med saltvand fra havnen. Hun forblev åben, hendes hud kunne ikke lukke sig om sig selv igen. Jeg tror, hun havde skreget, hvis hun kunne. I stedet var der lyde. Nogle gange suk og støn, andre gange nogle andre lyde, mere gurglende, mindre menneskelige.

(men hun skreg i sin barselsseng, hun skreg, til hun døde).

Der var jo et barn (*altid et barn*), det mest uønskede af alle børn, men for lille og for medisteragtig til rigtigt at være et barn. Gunhild fødte før tid, sådan endte det med at gå.

Selvom det umiskendeligt var et menneskebarn, det havde sine arme og fingre og et halvfærdigt kranium, så jeg en nyklækket kylling. Hudens omkring øjnene var mørkeblå, og det var, som om der manglede hud; i stedet var der kun det rene kød.

Babyen trak stadig vejret, men det forekom mig usandsynligt, at den ville overleve. Dertil var den for uelsket og for alene.

Jeg kunne måske have taget barnet med hjem til min mand og præsenteret det som vores. Han forstod sig på kompromisser og havde sikkert kunnet se logikken i sådan en løsning. Jeg kunne ikke føde børn, såd i spandevise havde ikke ændret på det faktum, men vi kunne opdrage kongens uægte barn, som var det vores eget. Det var for så vidt en ærefuld sag.

Men jeg ville ikke, jeg ville ikke passe på et barn, jeg ville ikke male det, jeg ville ikke klæde det ud i søde dragter, jeg ville ikke se det vokse (*som efeu*), jeg ville ikke lære det om livet.

Det, jeg gerne ville, var at få historien til at slutte, så jeg tog det ud i mosen i stedet. Jeg så det udskifte luften i dets lunger med det mudrede vand (*okkerrødt*), da jeg overlod det til lygtemændene.

Morgenen efter Gunhilds begravelse (*en prediken om syndernes forladelse*), stod Sunniva i gården. Hun var smukt klædt på. Ester inviterede hende indenfor.

Hun kiggede sig knap omkring i stuen, før hun satte sig ned.

“Han er begyndt at frygte mig,” sagde hun så som for at sige et eller andet. “Han tror, det er djævlens værk, at jeg blev rask igen.”

Hun sagde ikke meget mere, blot dette, mens Ester hentede vin:

“Jeg hørte engang nogen sige, at jalousien lægger sig ind i de folder af en selv, som er svære at nå. Mellem skamlæberne, i knæhaserne, et sted inde i øregangen, under brysterne.”

Hun ledte efter ordene, før hun fortsatte: “Det er, viser det sig, bedre at eje noget, man ikke vil have, end intet at eje overhovedet.”

Jeg håber, at Sunniva elskede kongen på sin egen måde, og at det var grunden til, hun ikke rejste med Viola, da hun havde chancen, og grunden til, hun ikke kunne bære, at Gunhild og hendes ufødte barn måske ville tage hendes plads, fylde i

hendes seng. Måske var jalousien en kat, der gned sig kælent og sultent om Sunnivas ben og fik hende til at snuble. Måske havde hun ikke noget valg, måske var hun født med den, altså jalousien, susende rundt i sit blod.

Det slår mig nu, at det faktum, at Gunhild var så frastødt af kongen, så optaget af at gøre skade på ham, også har betydet noget for Sunniva. I mødet med denne afsky har hun måske mærket en lyst til at forsvere sin konge. Måske har der i hendes indre slumret en kærlighed, der blev vækket ved Gunhilds mishag. Et behov for at sige: *Så stem er han heller ikke*. Måske mindede Gunhild hende om alle de nætter, hvor hun havde ligget med kongens krop oven på sig og ikke elsket hvert sekund, *slet ikke*, men heller ikke fundet det uudholdeligt. Måske mindede Gunhild hende om alle de ting, hun ligesom bare fandt sig i, fordi det var nemmere på den måde (er det ydmygende at ligge ubevægelig i en seng og vente på en slutning?). Måske havde hun hidtil trøstet sig ved tanken om, at andre ville misunde hende hendes plads ved kongens side, og så kom Gunhild, og så kunne hun ikke trøste sig ved den tanke længere.

Måske var det ikke bare jalouisi, men også noget andet, der fik Sunniva til at gøre, som hun gjorde.

Måske er det i hvert fald det, jeg er nødt til at tro på.

Der er en slutning før slutningen. Den indtraf, efter Viola var rejst, men før min mand faktisk tog mig hjem.

En mand kom til huset. Egentlig var han ganske almindelig, jeg ville ikke kunne genkende ham på gaden, hvis han spadserede forbi mig på torvet.

Også han ville have mig til at ride ham til udløsning, hans tykke krop skvulpede under mig (*som et hav*), og da vi var færdige, gik jeg mod vaskerummet for at tørre hans sæd af mine lår, og han sagde:

“Du har triste øjne.”

Vi var i det gule værelse, og fordi jeg var på vej ud i vaskerummet, stod jeg i døren med ryggen til ham, da han sagde det, men jeg stoppede op og vendte mig rundt og så på ham. Han lå på ryggen med armene ud til hver side som netop skyldet op på land (*en stor ravklump eller måske en stranding*).

Jeg vidste ikke, hvad jeg skulle svare, så jeg svarede ikke noget. Den sommer vidste jeg sjældent, hvad det rigtige svar var.

Men jeg vidste, i netop det øjeblik, at jeg havde brug for, at det skulle slutte. Indtil da havde jeg ventet på min hjemkomst

med en vis tålmodighed, måske ligefrem ligegyldighed, men efter den aften var det ikke sjovt længere.

Jeg havde ikke overvejet, at mændene kunne iagttage mig på samme måde, som jeg havde iagttaget dem. Ikke fordi jeg troede, at jeg var usynlig for dem, jeg er virkelig ikke dum, eller rettere: For mig var det så indlysende, at jeg alene havde udsigtpunktet (*som når man går på jagt og kun én person ved, hvor jagttårnet er*), at jeg ikke havde overvejet, det kunne forholde sig anderledes. Jeg havde ikke overvejet det på samme måde, som man ikke overvejer, om der mon findes en farve, man endnu ikke har set, en farve, der ikke findes på det spektrum, der opstår, når lyset bliver brudt af en prisme.

Nu nærmer vi os endelig slutningen.

Når varmen har varet lange nok (*for länge*), begynder de kølige dage at fremstå som en fantasi. Umærkeligt bliver varmen det eneste, man kender og forstår.

Til sidst kom efteråret. Det ankom pludseligt og så gradvist: først som regnen, der slukkede branden og gennemblødte alt andet. Dernæst som en kølig brise, der krøb langs gulvbrædderne. Regnen ankom som små, hidsige dråber. Når de ramte jorden, blev de sendt tilbage mod himlen, så det ikke var til at sige, om regnen kom ovenfra eller nedenfra.

Jorden var ikke længere klar til at tage imod vand, det var for sent. Byen blev glat og oversvømmet, der kom en ny lugt. Møddinger, lort og ådsler fik lov at ligge i pytterne og gære.

De døde blev stadig begravet med møje.

Pesten forsvandt kun modvilligt fra luften, men man kom til sig selv igen, og min mand besluttede, at det var tid til, at jeg skulle hjem.

Vi bor afsides nu, her er mørkt og stille. Han har svært ved at se mig i øjnene om dagen, og han besøger mig ikke om natten. Sommeren er snart lange siden.

Krigen er brutt ud, men jeg mærker det kun som en uro i min mand, han er en hov, der skrabter i jorden før afgang.

Kongen og Sunniva er fortsat som før. Man siger, at Sunniva er gravid igen, men jeg hører ikke længere så meget af det, der bliver sagt. Kongen begreb måske i et kort øjeblik, at Sunniva virkelig rummede en galskab (*stump og tung*), som han hidtil ikke havde kendt. Han fik nok sine mistanker bekræftet, og alligevel kunne han ikke reagere på den forståelse. Selv hvis han i et øjeblik stod med den, altså sandheden, i sine grove hænder (*krigshænder, skrivehænder, elskerhænder*), kan man ikke stille noget op med sådan en viden.

Maskerne falder, men de falder for øjne, der ikke længere vil se. Afsløringerne må pakkes væk, glemmes hvis muligt. Ellers kan man ikke fortsætte som før, og det er på en eller anden måde det, man er nødt til. Fortsætte som før.

Måske kan kærlighed også se sådan ud: som et knob, der ikke lader sig løsne. Eller som: to ting, der hører sammen, selvom ingen længere husker hvorfor.

Jeg forlader sjældent mit kammer. Når jeg ikke sidder her og skriver, ligger jeg i min seng og lytter til lydene, jeg sover for åbne vinduer. Vinden er blevet kølig, snart får vi sne. Jeg kan høre, når tjenestepigen går hen over gårdspladsen tidligt om morgenens for at fodre høns, hun nynner, måske er hun forelsket. Jeg kan høre, når smeden kommer for at sætte sko på hestene, og jeg kan høre, når min mand græder bag staldene. Jeg ved ikke, hvorfor han græder, jeg synes ikke, han har noget at græde for.

Nogle gange kan jeg høre dyr lige over mig, fugle på træk, vingeslag og skræppen. Hvis jeg skal underholde mig selv,

prøver jeg at gætte på den næste lyd, der kommer, men for det meste døser jeg bare hen. Jeg er meget træt, jeg vidste ikke, man kunne være så træt. Nogle dage kan jeg slet ikke føle noget. Andre dage er det, som om jeg mangler en hinde mellem mig og verden, alt trænger sig på. Så har jeg svært ved at tænke på kvien i stalden, der skal slagtes, når hendes kalve er store nok, eller isbjørnen i havnen med sine kæder. På de dage er det, som om jeg står åben og er ved at miste forstanden.

Men det meste af tiden mærker jeg ikke noget. Jeg forestiller mig, at jeg svæver, bare en smule, over min seng, så intet rører mig, så der ingen kontaktflader er længere. Jeg fantaserer om sanseløshed.

Det er, som om jeg har fået nok nu. Min krop står endegyldigt uden for systemerne. Jeg kan ikke bidrage med noget, som nogen kunne formodes at ville afhænde. Jeg bringer ikke min mand glæde og slet ingen børn. Jeg kan ikke arbejde i marken, jeg kan ikke væve.

Det er ikke en ubetinget ubehagelig følelse.

Jeg prøver ikke at tænke for meget på sommeren og Viola. Jeg skrev i begyndelsen, at hun ville kalde sin historie en kærlighedshistorie, og det er muligt, at hun har ret. Jeg ved det ikke.

Hvad nu hvis vi er nogle, der er dømt til at iagttage kærligheden på afstand? Udelukkende observere andres kærlighedshistorier? Få dem genfortalt hviskende og fragmenteret? Hvordan skal vi forstå historien om Viola?